CARTEA DE VACANȚĂ

edmond deda

EUTERPE ÎN VACANȚĂ

CARTEA DE VACANȚĂ

edmond deda

EUTERPE ÎN VACANȚĂ

Coperta de ILIE VICTOR
Desene de: ALECSANDRU CLENCIU

edmond deda

EUTERPE ÎN VACANȚĂ

EDITURA
SPORT-
TURISM

București-1980

Redactor: GRIGORE DOMIRESCU
Tehnoredactor: MIHAIL CÂRCIOG

Bun de tipar 20 iulie 1980
Coli de tipar 8,25 + 8 pag. planșe

Euterpe în vacanță

— *Alo, alo ! Informațiile ?*

— *Da, Informațiile !*

— *Fiți vă rog amabilă și comunicați-mi numărul de telefon al lui Euterpe. E-u-ter-pe !* E — *de la Eugen,* U — *de la Ulyse,* T — *de la Tănase; și iar* Eugen, *și* Radu, *și* Paraschivescu, *încă un* Eugen ... *Da, da, Euterpe ! ... Și mai cum ? Știu și eu ? Muza, Inspirația ! ... Dacă are trei nume ? Nu, are unul și bun: Euterpe ! Cu* E — *de la Eugen ... Aha, în sfîrșit ! ... Unde locuiește ? Ei, dacă aș sti ! ... Nu, vă rog, nu întrerupeți ! Cred că pe strada Poeziei, colț cu Melodiei ... De ce colț ? Așa se întîlnesc, uneori, poezia cu muzica. În ce sector ? În sectorul 6, pe strada Compozitorilor ?... Nu, nici vorbă ! Pe strada aceea stăm noi, eu și alții, dar nici urmă de Euterpe ! Că dac-ar sta și Euterpe aici, lîngă noi ... și ar coborî ușor pe unda clapelor albe și negre ale pianului ... Ehe-hei, ce valuri de inspirație, ce fluvii de melodii nemuritoare ! ... Ce spuneți ? De ce nu mergem noi s-o căutăm ? Păi ... dacă nu vreți să ne dați telefonul ei ! ... Aa, nu la telefon ? Dar cum ? ... Ce spuneți ? Undeva, la munte în mijlocul brazilor, sau la mare în albastrul valurilor înspumate ale plajei de la Mamaia ? ... Ce să caute Euterpe acolo ?*

Să fie în concediu ? Nu se poate ! Ce să caute Euterpe în . . . Ce idee ! Euterpe în vacanță ! ? *Totuși, dacă ar fi să judecăm după calitatea cîntecelor noastre . . . Tot ce se poate. Vă mulțumesc pentru sugestie . . . Îndată, chiar acum voi alerga după Ea.*

Hm ! Euterpe în vacanță !?

— Euterpeee ! . . .

*

Și am pornit în căutarea lui Euterpe.

Găseam urmele prezenței sale aproape peste tot: în foșnetul pădurii de mesteacăn, în murmurul acelor de brad, în susurul izvoarelor, în tainele pădurilor, în clipocitul pîraielor, în șopotul tainic al vîntului, în ritmul fascinant al mașinilor cibernetice, în pulsul unei inimi uriașe, în însuși ritmul vieții, care marca pașii nevăzuți ai dragei — și, vai, nu rareori intangibilei ! — noastre Euterpe.

Și fiecare din noi, pe ce apucam — pe capacul termosului, pe agenda telefonului sau pe un pachet de „Snagov" — liniind rapid cîteva portative — notam un crîmpei de melodie, o temă plină de căldură, o regăsire a inspirației rătăcite . . .

În marea aurie a lanurilor de grîu Euterpe alerga transparentă, cu o cunună de spice pe frunte; la țărmul mării etala o rochie de mătase diafană alb-verzui-albastră ca spuma valurilor, cu un colier de nestemate strălucind fosforescent în noapte — Mamaia, Tomis, Eforie, Apollo, Neptun, Venus și . . .

Iar licuricii motivelor de inspirație începeau din nou să sclipească în boabele de rouă ale salbei portativelor . . .

Și tot căutînd-o pe Euterpe, am văzut sau revăzut nu numai așezările minunate ale plaiurilor noastre

binecuvîntate generos de natură, și pe făurarii podoabelor îmbelșugate ale acestor locuri, ci ne-am amintit sau am aflat cîte ceva — un fapt, o întîmplare — un crîmpei din viața unor personaje ce au slujit-o cu credință, cu dăruire și pasiune, pe EUTERPE și pe sora ei mai mică THALIA!...

•

Cîndva, Platon a spus că „muzica înseamnă deopotrivă poezie, dans și cîntec"...

Aristofan, ca și Molière — mai tîrziu — au folosit în piesele lor satira, comedia, neuitînd să solicite și concursul muzicii, acest izvor al duioșiei, al dîrzeniei sau al voioșiei...

Bernard Shaw, Caragiale, Tudor Mușatescu au reușit — ca și atîția alții — să provoace hohote de rîs — aceste binefăcătoare și naturale „doze" de diazepam, carbaxin sau alte medicamente contemporane antistress, strivind discret o lacrimă ivită în colțul genelor, ca un licurici de rouă la îngemănarea nopții cu zorile biruitoare.

Între acești titani apare — aproape ridicol de modest (măcar aceasta din urmă să-i fie o virtute) compozitorul Edmond Deda, care și-a propus (sau, mi-am propus, pentru că despre mine este vorba) să facă cunoscute figuri de creatori și interpreți muzicali sau de teatru muzical, ca și creațiile lor de toate genurile, din toate timpurile, din întreaga lume, dar mai ales de la noi.

Sub ce formă?

Istorică? Aceasta se studiază cu mai mult sau mai puțin interes la instituțiile școlare de specialitate, frecventate de un număr limitat de tineri.

A dicționarului? Ar fi interesant, poate, doar pentru redactorii unor emisiuni de resort ale Radioteleviziunii.

M-am gîndit că depănarea — uneori spre lumina unui zîmbet, alteori la umbra unui nor de duioșie, dar mereu cu dragostea de frumos, de natură, de drumeție, de izvorul inspirației atîtor opere, mari sau micuțe dar nu mai puțin valoroase — a unor întîmplări — unele strict reale, altele relatate cu „înfloriturile" de rigoare, — a unor amintiri din viața, din preocupările, din momentele creatoare ale unor asemenea oameni, i-ar apropia pe ei — opera lor, dragostea lor de natură, de oameni, de frumos, de drumeție — de marea masă a cititorilor dornici de cunoaștere.

De la „Oda bucuriei" din „Simfonia a IX-a" a titanului Beethoven, pînă la bocetul doinelor Mariei Tănase, se înșiră nume, opere, întîmplări alese din noianul miilor și miilor de fapte petrecute — sub ochii străbunilor sau ai bunilor noștri — cu creatorii, creațiile și Euterpe, muza, în mijlocul celei mai atrăgătoare și mărețe frumuseți — viața.

Să începem cu... începutul

— Cunoşti oare începutul ? Bănuieşti cumva sfîrşitul ?

— Tu mi-ai pus aceste întrebări Euterpe ? Sau mi s-a părut ?

— Eu ştiu că din cele mai vechi timpuri, trubadurii, numiţi — geografic — şi truveri sau menestreli, cantautori — cîntăreţii — ei înşişi poeţi şi compozitori erau oamenii drumeţiei, în veşnică şi nepotolită dragoste pentru natură, pentru frumos, însoţitorii pătimaşi ai lui Euterpe . . .

Unii ar fi tentaţi să creadă că melodiile, cîntecele lor, odată interpretate într-un loc, nu mai puteau fi repetate, reluate tot acolo, aşa cum nu s-ar mai putea povesti aceeaşi anecdotă cu poanta deja cunoscută. Nu ! Cîntecele rămîneau şi după plecarea făurarilor, fiind îngînate de localnici şi preluate din tată în fiu — timp de sute de ani — pînă în zilele noastre.

Tema principală, duetul de dragoste din comedia muzicală primitivă „Robin şi Marion“ a lui Adam de la Halle, reprezentată la Dijon, în Franţa, în anul 1285, se cîntă şi azi, cu diverse variante de text, cea mai cunoscută fiind „Au clair de la lune, mon ami Pierrot“.

Motivul drumeţiei era nevoia de a străbate, de a pribegi, de a descifra urma paşilor minunatei

Euterpe, cu frumusețea ei sălbatică, nepotolită, în vînzoleala cascadelor învolburate de torentul ploilor, în vijiitul vîntului surprins în plin dialog cu șipotul pîraielor și trilul păsărelelor, în mijlocul oamenilor de toate zilele — meșteșugari sau gospodari, care munceau cu sîrg, dar care nu se dădeau în lături nici de la șezători, unde țîșneau strofele de duh, stihurile de dragoste, cîntecele de petrecere, sau de inimă albastră.

Acolo era domeniul Euterpei, al muzei poeților și muzicanților, izvorul inspirației lor.

Acolo, sub oblăduirea blîndei, caldei, „darnicei zămislitoare a inspirației, sub vălul nevăzut și ocrotitor, și-au plimbat pașii gîndurilor creatoare trubadurii Adam de la Halle și François Villon și Guillaume de Machaut și Bach și diafanul Mozart și titanul Beethoven și Brahms și tumultuosul Liszt si ironicul Rossini sau romanticul Chopin și Johann Strauss, ca și Barbu Lăutaru, Anton Pann, Ciprian Porumbescu, George Enescu, Grigoraș Dinicu, I. Ivanovici, Theodor Rogalski, Mihail Jora, Paul Constantinescu, Ionel Fernic, Petre Andreescu, Ion Vasilescu, G. Dendrino, H. Mălineanu, pînă la G. Grigoriu, I. Cristinoiu și Marius Țeicu ai zilelor noastre . . .

Tinereţe fără bătrîneţe se poate...

Dar
Fără Euterpe...
... Doar note sterpe!
Nu! nu se poate!

Au reînviat baladele, străvechile cîntece ale truverilor şi trubadurilor, poeţi sau romancieri — cum erau denumiţi cu sute de ani în urmă creatorii de romanţe — menestrelii — care erau compozitorii muzicii acestor romanţe, jongleurii — după cum erau porecliţi instrumentiştii care le acompaniau.

Este un bun cîştigat şi care la rîndul său a cucerit mulţi adepţi. Este un gen deosebit care n-are nimic comun cu muzica de cameră, simfonică, de operă, cu muzica de divertisment, de drumeţie, sau cu muzica uşoară, de dans, ori cu muzica de jazz.

Sînt genuri însă care pot coexista perfect şi care rămîn tinere, într-adevăr tinere, cu condiţia criteriului *valoric* — text, muzică, realizare interpretativă. În aceleaşi genuri, unele creaţii — şi nu puţine — sînt bătrîne, sau de-a dreptul perimate, în chiar momentul indezirabilei lor apariţii.

Rivalitatea dintre vechi şi nou în artă a existat şi există de cînd lumea, întreţinută de dificultatea obişnuirii cu un colorit sau o sonoritate nouă, a aprecie-

rii celei așa numite vechi, după cucerirea unor noi modalități de expresie.

În „Dicționarul muzical" al lui Jean Jacques Rousseau, apărut în 1764, se precizează că genul cîntecelor galante, sau chiar de pahar, a trecut de la greci la

romani. Iată de ce le putem întîlni chiar și în unele ode ale lui Horațiu. Modernii — spunea J. J. Rousseau — își au cîntecele lor de diferite genuri, după gustul fiecărui popor.

În 1742, Levesque de la Ravallière scria în prefața unor cîntece din vremea aceea: „Să nu ne așteptăm ca muzica veche să ne încînte urechea la fel ca cea modernă și nici vice-versa. Gustul variază de la o epocă la alta: ceea ce place unora, displace profund altora".

Iar Victor Hugo preciza în 1837, făcînd un tur de orizont de la preclasici la clasici şi apoi la romantici:

„Bătrîne Palestrina, geniu neîntrecut,
Părinte-al armoniei, din nou te salut;
Căci Beethoven şi Gluck sînt ramuri înverzite,
Crescute pe-al tău trunchi, din seva ta hrănite;
Iar Mozart, genialul, găsi pe-al tău altar
Chiar lira lui Euterpe-n neasemuitu-i har . . .“

Şi cînd ne gîndim că aceste aprecieri rimate au fost — cu multă înţelepciune — scrise acum 140 de ani!

Dar de atunci s-au consacrat genialii Richard Wagner, considerat iniţial un dezaxat, farseur, sau romanticul Chopin, pe care numai prestigiul unui Franz Liszt l-a apărat de „grava“ acuzaţie de a fi scris... muzică uşoară sau divertisment de salon (!?).

Apoi s-au impus modernii — azi demult depăşiţi — Stravinski, Honnegger, Schönberg (atonalul), Hindemith, Poullenc etc.

Dacă în toamna lui 1955 Bruno Coquatrix, directorul music-hall-ului Olympia din Paris cerea intervenţia urgentă a poliţiei pentru a potoli „entuziasmul“ unui public, incitat pînă la demenţă de antrenul unei orchestre de jazz, astăzi jazzul a păşit în sferele superioare ale muzicii culte, profilîndu-se pe specificul fiecărei naţiuni.

S-a conturat şi se cristalizează azi — din ce în ce mai pregnant şi caracteristic — un autentic jazz românesc.

*

Romanţa la rîndul ei, tradiţionala noastră romanţă, stimulată de „Crizantema tîrgovişteană“ şi-a reluat cu cinste locul pe care l-a ocupat, pe bună dreptate, în peisajul muzical al ţării noastre.

Anton Pann și Folkul

De la truverii și trubadurii evului mediu pînă la menestrelii și „șansonierii" veacului trecut, de la Adam de la Halle și François Villon pînă la Barbu Lăutaru și Anton Pann, toți au precedat, au deschis drum liber folkului — o „noutate" a epocii noastre, cum le place unora să creadă . . .

Cu atît mai actuală și mai oportună, a fost reeditarea de către Electrecord a unui disc cuprinzînd opt din cîntecele de lume ale unuia dintre înaintașii culturii muzicale și literare românești din prima jumătate a secolului al XIX-lea, Anton Pann.

„Fiul lui Pepelea, cel isteț ca un proverb“ — cum l-a caracterizat Mihai Eminescu — a iubit nespus de mult poporul. Iar bucuriile și dragostele acestuia, petrecerile și setea de viață adevărată le-a tălmăcit prin graiul vorbelor de dor, al zicalelor cu tîlc, al versurilor cu har meșteșugite și al cîntecelor inspirate.

Însoțit de lăutari — „curieri ai inimilor“, astfel îi numea Vasile Alecsandri — sau acompaniindu-se singur la cobză, Anton Pann cînta ceea ce numea el „cîntece de lume“. Acestea le-a adunat într-un volum, intitulat „Cîntătorul dorului“ și cu subtitlu „Spitalul amorului“, o întreagă ironie îndreptată spre jelania de dragoste. Cîntecelor sale el le-a pus drept motto însăși definiția acestui gen:

„De prin lume adunate . . .
Și iarăși la lume date ! . . .“

Cel mai reușit portret al „folkistului“ veacului trecut îl datorăm scriitorului, avocatului și — fapt mai puțin cunoscut — excelentului desenator Barbu Delavrancea, care l-a creionat numai din descrierea pe care i-a făcut-o Bogdan Petriceicu-Hasdeu, un mare admirator al lui Anton Pann, pe care-l cunoscuse, pare-se, în adolescența sa.

Neștiutele căi ale Euterpei

Prin 1838 Anton Pann a făurit un cîntec de o mare frumusețe melodică, pe o poezie a lui Grigore Alexandrescu, „Din sînul maicii mele“. Era atît de „lipicios“ cîntecul, încît deopotrivă laicii și psalticii îl consemnează și îl cîntă cu plăcere.

Poetul braşovean Andrei Mureşianu a scris în 1842 poezia eroică „Răsunetul", avînd ca subtitlu „Deşteaptă-te, române !"

Întîlnindu-se întîmplător cu G. Ucenescu, psaltul bisericii „Sfîntu Nicolae" din Scheiul Braşovului, poetul, el însuşi compozitor, îi declamă versurile, căutînd — fără succes — să le susţină cu o muzică înaripată. Ucenescu constată cu uluire că poezia „Deşteaptă-te, române !" se potriveşte, printr-o adevărată minune, cu muzica lui Anton Pann scrisă pe versurile lui Grigore Alexandrescu: „Din sînul maicii mele" ! Împreună, însă, dobîndesc un caracter eroic, mobilizator, patriotic.

Anton Pann, încîntat de această rară întîmplare, cîntă pe meleagurile Olteniei, în 1848, „Deşteaptă-te, române !" cu melodia sa pe versurile lui Andrei Mureşianu, deşteptînd într-adevăr dragostea de patrie a ascultătorilor.

Poemul patriotic şi melodia se întîlnesc şi făuresc unul dintre cele mai frumoase cîntece eroice ale patriei noastre, „Deşteaptă-te, române !".

Zigzagul inspiraţiei ! Un poet inspiră unui compozitor o melodie. Un alt poet scrie un poem patriotic. Un psalt — scriitor şi cititor de note muzicale şi versuri — le cîntă şi observă nemaiîntîlnita potrivire dintre melodia scrisă pe nişte versuri şi poemul lui Mureşianu.

Un suflet ales

Actorul, cîntăreţul, elevul — nu însă şi imitatorul — lui Matei Millo, I. D. Ionescu-Union a văzut lumina

zilei într-o căsuță de pe strada „Pe Tocile" din Scheiul Brașovului.

Îndrăgostit de locul natal, acesta nu pierdea nici un prilej să revină la Brașov, să respire, cu ochii înrourați, aerul înmiresmat de esența brazilor și apoi să poarte flacăra conștiinței românești în tot Ardealul, ba chiar și dincolo, în metropole ca Budapesta și Viena.

„Suflet ales, Ionescu-Union organiza adesea — scrie Ion Slavici — spectacole în beneficiul orfelinatelor, al bătrînilor actori fără pensie pe acea vreme, pentru ajutorarea unor talente în nevoie (ca Mihail Eminescu, de exemplu)".

Participa, de cîte ori avea prilejul, la pitoreasca „Sărbătoare a Junilor" din Scheiul Brașovului, și era — mai povestesc unii — tare mîndru, călare pe un roib împodobit cu tradiționalele ornamente, păstrate pînă azi. I se părea, pe drept cuvînt, atît de „fain" acest costum, că a apărut ca „june" — alături de cîntăreața Theodora Marinescu, un fel de Ioana Radu a veacului trecut — interpretînd în duet o romanță de succes, „Portretul" de Sion.

Faptul a fost consemnat aproape simultan de Titu Maiorescu într-o scrisoare către soția sa, Clara, la 26 septembrie 1878, și de către Ion Luca Caragiale — care citează în „O noapte furtunoasă" un fragment din această romanță, fredonată de coana Veta, de dorul lui Chiriac-tejghetarul:

„Cînd ore de-ntristare vor turbura vreodată,
Frumoasa-ți inimioară, tu vezi portretul meu,
Și crede că eu sufăr cu tine deodată,
Și c-amîndoi atuncea, compătimim mereu".

La Ionescu-Union sau „Iunion“ mergea toată lumea, chiar și cei ca Jupîn Dumitrache, de exemplu, care nu prea înțelegeau „comèdiile“ lui Ionescu! Vorba Ziței, care-și implora sora să-l înduplece pe prea onorabilul Dumitrache să meargă la „Iunion“: „Mergem să mai vedem și noi lumea, soro. Ce, adică toți cîți merg acolo înțeleg ceva, gîndești? Aș! Merg numai așa, de un „capriț“, de un „pamplezir“. De ce să nu mergem și noi?“

Prin urmare, I. D. Ionescu-Union a fost primul român și unul din puținii oameni din lume, despre care s-a vorbit într-o piesă de teatru, fiind încă în viață.

De la nașterea lui I. D. Ionescu-Union a trecut aproape un veac și jumătate. Iată-ne depășind copios o sută de ani de la premiera, la Teatrul Național din București, a celebrei comedii satirice „O noapte furtunoasă“. Avea o distribuție de neuitat: Ștefan Iulian, Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, iar în comedie se vorbește despre I. D. Ionescu-Union, făcîndu-l astfel — odată cu această bijuterie a dramaturgiei românești — nemuritor.

Și tare m-ar bucura, dacă strada „Pe Tocile“, sau altă stradă din Brașov, ar căpăta numele celui ce a fost I. D. Ionescu-Union.

În... Valurile Dunării

La sfîrșitul secolului trecut a avut loc la Paris, în „Cîmpul lui Marte“ de la poalele celebrului Turn Eiffel, o expoziție internațională, care a prilejuit și

un concurs internațional de marșuri și galopuri, unde au participat 109 compozitori din 28 de țări.

România a fost reprezentată de Ioan Ivanovici, pe atunci șef de muzică militară și dirijorul spectacolelor date la celebrul „Union".

„Marele premiu internațional" a revenit lui Ioan Ivanovici pentru un marș-galop.

La vestea deosebitului succes parizian al dirijorului spectacolelor sale, I. D. Ionescu-Union, cuprins de entuziasm, s-a aruncat de pe scenă peste fosa orchestrei, direct în brațele firavului Ivanovici, răsturnîndu-l peste primul rînd de spectatori.

Ioan Ivanovici a fost primul compozitor român, cîștigător al unui premiu internațional de compoziție.

Dar pentru posteritate, el a fost și a rămas celebru prin bijuteria creației sale muzicale „Valurile Dunării", vals ascultat cel puțin o dată de dv. într-unul din cele peste 2.000 de aranjamente muzicale în care a fost prezentat.

Valurile Dunării de ... Johann Strauss

Da, stimați cititori, ați citit bine. Cel puțin așa a apărut în „Culegerea de valsuri celebre", tipărită în 1932 de editura „Remick" din New York.

O lume întreagă cunoaște astăzi faptul că faimosul și permanentul șlagăr mondial a fost creat de românul Ioan Ivanovici, fost copil de trupă în Regimentul VII Timișoara.

Ajuns dirijorul fanfarei militare din Galați, Ivanovici este vizitat de ... Euterpe. Compune o serie de

marşuri, galopuri, valsuri, iar într-o zi de mare, bună dispoziţie, „Valurile Dunării".

Strauss cu orchestra sa de valsuri se afla în turneu prin Europa. Itinerarul său cuprindea şi Ţările Române.

La Galaţi s-a plimbat prin grădina publică. O relaxare necesară unui artist înaintea spectacolului. Deodată, a tresărit. Un vals extraordinar, un vals minunat, care nu era al său şi nici măcar nu-l mai auzise, era cîntat de fanfara din parc.

S-a apropiat de dirijor:

— Mă numesc Strauss !

— Ioan Ivanovici ! Dvs. sînteţi chiar Strauss, faimosul ?

— Eu, tinere ! Spune-mi, al cui este valsul pe care l-ai cîntat mai înainte ?

— Oh, maestre ! E o modestă încercare a mea. Vă rog să mă scuzaţi ...

— Să te scuz ? Te invidiez şi te felicit din toată inima, tinere Ivanovici. Îmi dai voie să-l includ în repertoriul orchestrei mele ?

— Vai, maestre, mă copleşiţi ! Sigur că da ...

Şi astfel „Valurile Dunării", valsul românului Ioan Ivanovici a devenit — alături de „Dunărea albastră" a vienezului Johann Strauss, unul din primele şlagăre mondiale a căror valoare le menţine tinereţea peste veacuri, peste cei o sută de ani de la crearea lor.

Confuzia din 1932 a editurii new-yorkeze a fost reparată cu prilejul unei noi ediţii apărută în 1938: „Valurile Dunării" de Ioan Ivanovici — România ! ...

La începutul veacului

George Enescu a luat inițiativa alcătuirii unui cvartet, menit a promova creația românească în domeniul muzicii de cameră.

În acest scop, a cerut Ministerului Instrucțiunii Publice o subvenție, care să asigure un minimum necesar existenței cvartetului.

Rezoluția ministrului de resort însărcinat în acea vreme cu „educațiunea națiunii" a fost senzațională. Citez: *Din motive de economie bugetară, se acordă subvenția necesară înființării unui cvartet format din trei instrumentiști*".

Raționamentul ministrului a fost simplu: dacă cei „trei mușchetari" au fost patru, de ce oare n-ar exista și un „cvartet" din ... trei muzicieni ?

Replica lui Enescu n-a întîrziat.

Concertul inaugural susținut de acest cvartet, alcătuit totuși din patru muzicieni (Enescu s-a autosubvenționat), a fost „onorat" cu prezența ministrului cu pricina, care a ținut să rostească și două-trei cuvinte.

După vreo douăzeci de minute de vorbărie neîntreruptă și lipsită de conținut, ce amenința să exaspereze publicul meloman, Enescu s-a adresat auditoriului citînd o veche zicală latină: „Quousque tandem abutere patientia nostra" [1]).

Ministrul, convins că Enescu a enunțat titlul piesei muzicale, îi făcu semn să înceapă.

Și Enescu, punînd mîna pe vioară, începu — împreună cu ceilalți trei — să cînte ...

---

[1]) Pînă cînd vei abuza de răbdarea noastră (Cicero).

Apropo . . .

Liceul l-am făcut la Ploiești, unde locuiau părinții mei. Aveam dascăli iluștri ca, de pildă, scriitorul Bassarabescu, istoriograful Munteanu-Rîmnic, Florian Bulfinsky, poetul Radu Cosmin. Muzica o preda Ion Croitoru și, mai tîrziu, Ion Cr. Danielescu. Dragostea pentru cultură, pentru artă, pentru frumos, era întreținută ca o făclie vie de aceștia, ca și de mama mea, o excelentă pianistă.

Într-o după-amiază, revenind de la școală — eram, cred, în clasa a II-a — am văzut niște afișe anunțînd un recital de vioară al lui George Enescu, care urma să aibă loc în sala Modern a impresarului David Emmanuel, bătrînul său prieten.

Am dus bucuros vestea acasă, dar tata, mai prompt, procurase deja bilete pentru toată familia.

Către sfîrșitul recitalului, care ne învăluise în vraja inegalabiă a strunelor enesciene, s-a auzit deodată, spre stupefacția sălii, glasul răgușit, baritonal al unui cetățean cu mustața-n furculiță, o perfectă figură caragialeană.

— Da' o „Ciocîrlie" nu ne zici, nea Georgică ?

Enescu și-a continuat netulburat programul, iar la sfîrșit, ovaționat și bisat, a oferit publicului ca supliment „Ciocîrlia", nu înainte de a-și exprima cu modestie speranța că va izbuti să o interpreteze aproape la fel ca . . . Grigoraș Dinicu !

Omul la nevoie se cunoaște

Virtuoz al viorii, dirijor desăvîrșit, excelent component al formațiilor de cameră, pedagog unic — ca

metodă, ca înțelegere a structurii psihologice a fiecărui elev, fapt ce-i permitea individualizarea predării mesajului muzical, ca sculptor efectiv al personalității artistice a acestora, din rîndul cărora Yehudi Menuhim rămîne incontestabil șef de promoție — George Enescu a fost și un desăvîrșit pianist de concert.

Iată ce povestește Alfred Cortot, celebrul „vrăjitor" francez al clapelor albe și negre:

....Mă aflam la Viena, într-o scurtă călătorie de trei zile, împreună cu bunul și dragul meu prieten, George Enescu.

Încă din gară ne-a atras atenția un afiș care anunța un concert al Filarmonicii vieneze dirijată de Furtwängler, avînd ca solist la pian pe nu mai puțin celebrul pianist — cu predilecție beethoveniană — Wilhelm Kempf.

În program figura ceva neobișnuit: „Concertul pentru pian și orchestră" de Grieg. Pentru Kemp era o premieră. Curioși, ne-am dus și noi. Ca prieteni, stăteam în culise.

Partea I a concertului a decurs ireproșabil. Partea a II-a, însă, nu mai începea. Furtwängler aștepta semnalul solistului. Kempf se ștergea de nădușeală și își fricționa discret încheietura mîinii stîngi.

Enescu, lîngă mine, alb ca varul murmură: „Ce ghinion, sărmanul, ce ghinion! Are un cramp, un fel de cîrcel al mîinii, care-l pune în imposibilitate de a mai cînta".

Într-adevăr, după cîteva secunde, Kempf se ridică discret de la pian.

Consideram concertul ratat. Cînd, deodată, am auzit acordurile Părții a II-a! Uluit, am privit spre scenă.

Enescu dispăruse de lîngă mine și, pentru a salva situația, trecuse la pian. A continuat — și terminat! — în mod strălucit concertul de Grieg, pe care și eu îl aveam în repertoriu. Dar nu l-aș fi interpretat, pentru nimic în lume, fără minimum o săptămînă de exerciții.

La sfîrșit, în ovațiile publicului, Enescu a intrat în culise, de unde a ieșit pe scenă, conducîndu-l de brat pe colegul său, Kempf".

Prognoza în artă

În pagina a patra a „Curierului artelor" din 17 martie 1921, privesc o fotografie înfățișîndu-l pe maestrul George Enescu și proaspătul său elev de atunci, Dinu Lipatti, luînd lecții de vioară — precizez, nu de pian — la vîrsta de patru ani și jumătate!

„E uimitor geniul acestui copil — comenta George Enescu. Va ajunge un mare violonist. Încă de pe acum cîntă sublim „Romanța" din „Concertul pentru vioară și orchestră" de Ceaikovski!".

Și, totuși — o, tu, capricioasă Euterpe! — ai făcut din Dinu Lipatti unul din cei mai mari pianiști ai veacului nostru.

Să se fi înșelat Enescu?

Nicidecum!

În timpul liber, în puținul său timp liber, Dinu Lipatti se relaxa cîntînd la vioară. Dar marea lui pasiune, în care vraja lui Euterpe i-a stimulat pînă la neființă geniul, a fost pianul.

„Iar s-a îmbătat Bach"

Indeobște, opera imensă a lui Johann Sebastian Bach se bucură de o apreciere unanimă. Dar în timpul vieții, contemporanii săi, departe de a-l prețui la justa-i valoare, abia i-au publicat o cantată, șase corale și cîteva piese pentru clavecin. Atît ! Și acestea, cu titlul de „exerciții pentru degetație".

Mama muzicianului francez contemporan Jacques Charlley, profesoară de pian, a fost apostrofată cu indignare și concediată de părinții unei eleve, atunci cînd a încercat să recomande acesteia niște studii de Bach:

— Înțeleg ca fiica noastră să-l studieze pe Czerny. N-are încotro. Dar dumneata ți-ai permis să-i subestimezi talentul pînă într-acolo, încît i-ai dat să cînte Bach ! Asta întrece orice măsură ! De aceea, renunț la serviciile dumitale !

De fapt, ilustrul compozitor a fost repudiat chiar de propriul său fiu, Johann Christian, care, considerîndu-și tatăl retrograd și ... demodat, l-a poreclit „perucă bătrînă".

Cînd Bach — furat de inspirație, de efluviile divinei Euterpe — începea să improvizeze la orgă celebrele sale variațiuni, preotul catedralei din Leipzig se plîngea tuturor enoriașilor:

— Va trebui să-l aduc pe organistul Schneider de la Dresda. Iar s-a îmbătat Bach !

Și-ntr-adevăr, era beat. Dar, de muzică !

Abia în 1830, Societatea „Bach" — fondată de cei care-i descoperiseră inestimabila valoare — a început editarea completă a operelor sale, dar trecuseră

de la dispariția genialului compozitor peste 80 de ani!

Vai, Euterpe! Tu, care poți atît de mult și, totuși, atît de puțin!... Dar ce reprezintă 80 de ani față de infinitul permanentei tale tinereți?

Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara cu... muzica ușoară

Peronul Gării de Nord. Un stup de albine în permanent neastîmpăr. Forfota unei mulțimi de oameni zoriți să prindă trenul care pleacă și îmbulzeala altora care, abia sosiți, se grăbesc, presimțind parcă nerăbdarea celor care îi așteaptă.

Iar peste tot acest zumzet continuu, răsună din cînd în cînd semnalul muzical: do-sol-do-mi-sol-sol-sol — „Glasul roților de tren", unul din șlagărele nemuritoare ale lui Ion Vasilescu. Șlagăr atît de cunoscut și îndrăgit de generații în șir, de bunici și nepoți, părinți și copii, ce însoțește ca un ecou al gîndurilor noastre glasul crainicei Gării de Nord care anunță:

„... Personalul de Craiova sosește în stație pe linia a cincea!".

Anunț identic cu cel de-acum o jumătate de veac, cînd același tren personal îl aducea în București pe Ion Vasilescu. Tînărul înalt, subțire, timid, dar plin de speranțe și visuri, profesorul de muzică de la Craiova, venise pentru a primi la Ateneu din mîinile marelui George Enescu consacrarea sa de compozitor de muzică de cameră (Mențiunea I a „Premiului Enescu" pentru cvartetul de coarde, cu care participase).

De pe peron, Ion Vasilescu se urcă într-o trăsură — singura liberă — pornind în trapul obosit al unei mîrțoage subnutrite. Pe Calea Griviței, privirile i se opresc îndelung la căsuța modestă cu numărul 113, casa părintească în care văzuse lumina zilei. Sub braț poartă o partitură voluminoasă, o suită simfonică pe care intenționa s-o prezinte maestrului, pentru a primi îndrumările sale atît de prețioase, iar în gînd, zeci de melodii ușoare, pe care nu le poate stăvili, deși par „incompatibile" cu preocupările „serioase" ale unui compozitor de muzică „grea".

De la Ateneu, tînărul o pornește pe jos pe Calea Victoriei, fericit dar îngîndurat.

Deodată, îi iese în cale figura de bonom a bunului său prieten, Tudorică Mușatescu.

— Bună, Ionele ! Bravo ! Și la mai mare ! Și-acum ? Mergem împreună sau mă lași tot... „solist", ca la Craiova ?

Mușatescu făcea aluzie la o întîmplare petrecută cu vreo doi ani în urmă, în timpul stagiului militar, cînd s-a întîmplat ca la ora de muzică să-l aibă profesor și dirijor pe Vasilescu.

— Dumneata vei cînta „solo" ! a decis acesta din urmă, după ce l-a ascultat.

— Cum asa, domnule profesor ?

— Da ! „Solo" la dumneata acasă, pentru că aici, în cor, cu falsurile dumitale îmi strici toată partida de baritoni.

Această întîmplare nu l-a descurajat deloc pe dramaturg, iar mai tîrziu, devenind buni prieteni, s-a-ntîmplat nu rareori ca Vasilescu să-l acompanieze pe Mușatescu la pian, cînd acesta, în vervă, cînta cîte-o romanță sau un cîntec de haz.

— Mergem împreună !

— Am și eu ofuri, ca omu ! ... I-am cîntat maestrului Enescu o mulțime de melodii „ușoare", tocmai acum, cînd mi-a conferit premiul pentru o lucrare de muzică „grea". Și, spre mirarea mea, în loc să mă dojenească — după cum era de așteptat — ce crezi că mi-a spus ? „Tinere prieten, dumneata ești un izvor nesecat de melodii încîntătoare. Nu știu unde încep și unde sfîrșesc muzica grea sau aceea ușoară. După părerea mea, nu există decît un singur fel de muzică : muzica bună !". Iar eu, încotro s-o apuc, Tudorică dragă ?

— Spre sufletul omului ! Vezi, dragul meu, eu nu pot să-ți dau sfaturi muzicale. Doar așa, ca omul de pe stradă, pot să-ți spun cum văd dezlegarea acestei probleme. Publicul are nevoie de muzica ta ușoară, altfel se neurastenizează fredonînd mereu „Violetera", „Valencia" și „Cumparsita", „Tango argentinian". De ce, mă rog, să nu avem și noi, românii, tangoul nostru, compus de Ion Vasilescu ?

— De, Tudorică, de ! Să vedem, să vedem ...

„Cînd își pune ceva în gînd, nu se lasă !" va mărturisi autorul «Titanic-valsului» douăzeci și cinci de ani mai tîrziu, cu prilejul sărbătoririi sfertului de veac de la apariția primelor șlagăre ale lui Ion Vasilescu — printre care „Suflet candriu de papugiu" și „Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara ?", ultimul lansat în comedia muzicală „Fata șefului de gară", realizată de Tudor Mușatescu și Vasile Timuș.

Și cîte altele după acestea ! Melodii compuse la mare, la munte, pe stradă, la masă, fără pian, fiindcă „pianul te fură cu armonia lui și riști să uiți ce-i mai important: melodia, inspirația, darul lui Euterpe" — cum spunea totdeauna Vasilescu.

Cu studii temeinice, cu diploma de onoare a celebrei „Scola Cantorum" din Paris în buzunar, cu catedra de profesor la dispoziție, cu „Premiul Enescu" pentru muzică de cameră, Ion Vasilescu a păşit pe calea largă, plină de succese, dar nu lipsită de dificultăți, a muzicii uşoare, recreative, româneşti.

„Cu lăutarii după mine..."

Aflat în turneu la Arad cu un spectacol — ce beneficia de muzica şi interpretarea sa — compozitorul Ion Vasilescu se întîlni după reprezentație la restaurant cu Paul Constantinescu în trecere prin frumosul oraş de pe malul Mureşului.

— Ionele, m-ai făcut praf cu „Balul de sîmbătă seara" şi cu „E minunat, e-ncîntător!". Sînt două cîntece cu lipici, pline de romantism, dar şi de un optimism cuceritor, interpretate de un adevărat trubadur al timpurilor noastre.

— Ce să fac, dragă Paul. Țin şi eu seamă de cuvintele unui coleg de-al nostru, trubadur din secolul al XIV-lea, Guillaume de Machaut, care spunea:

„Căci muzica pe-ntreg pămîntul
Stîrneşte rîsul, dansul, cîntul.
De neagra jale nici că-i pasă:
Aduce bucurie-n casă
Şi de-o asculți, cu blînda-i rază,
Ea sufletul ți-l luminează".

— De fapt, tu ai dreptate, răspunse Paul Constantinescu. Deşi nu sînt muzicolog, pe mine m-au

pasionat unele date statistice din istoria muzicii. Vezi tu, Ionele, din cele 32 de simfonii ale lui Mozart, numai două sînt în minor[1]; mai precis, în sol minor. Mai mult, din cele 7 000 de simfonii ale secolului al XVIII-lea, numai 140 sînt în tonalități minore. Chiar Joseph Haydn — autorul a zeci de simfonii majore — a scris o singură lucrare minoră, și încă în fa diez minor — ca semn de protest împotriva hotărîrii patronului său, prințul Esterhazy, de a nu permite instrumentiștilor din orchestra Curții sale să-și aducă și nevestele la reședința de vară, și, culmea, de a-i îmbrăca pe toți în livrele. Totul a fost atît de jalnic, încît a doua zi prințul a revenit asupra deciziei sale...

— Apropo, *maestre!*, se adresă Ion Vasilescu ospătarului. N-ai putea dumneata să ne schimbi aceste două jalnice fripturi m i n o r e cu două cotlete m a j o r e, pe cinste și pe... săturate?

— Vine! ambele... două! răspunse agramat, dar promițător ospătarul.

Și veni, într-adevăr, un ospăț major, cu tot dichisul, inclusiv lăutarii, care începură și ei în *G* dur — adică în sol major — celebra melodie a lui Vasilescu, „Cu lăutarii după mine"...

„Să vină pompierii!"

Titi Botez a fost unul din interpreții noștri de muzică ușoară prețuit de ascultători pentru vocea lui frumoasă, iar de compozitori pentru darul de a lansa

[1] Modul minor acordă unei compoziții un caracter trist, melancolic.

orice melodie pe care o cînta, favorizîndu-i şansa de a deveni şlagăr.

Pe vremea succesului său (1936) nu exista încă televiziune, iar la Radio emisiunile se făceau „pe viu" (şi aşa a fost pînă prin 1948), adică nu se înregistrau pe bandă de magnetofon.

În cadrul unuia din microrecitalurile la Radio, acompaniate de orchestra Ionel Vlădescu, o formaţie de café-concert, foarte apreciată la vremea respectivă, Titi Botez a lansat două melodii care promiteau să devină mari şlagăre: „La fereastra unde doarme o pisică (E-o plăcere două fete să priveşti)" şi „Să vină pompierii, focul să mi-l stingă ! (Focul de la inimă)".

Pe cea dintîi o cînta cu mare plăcere, pentru că avea şi el o pisică de angora, pe care o adora pur şi simplu; pe cealalată, fiindcă îşi satisfăcuse stagiul militar la pompieri.

Primul cîntec l-a terminat cu bine, dar cînd să-l încheie şi pe-al doilea, îl vede pe Valentin Bude, maestrul de sunet, făcîndu-i semne disperate din cabina studioului :

— Fugi acasă, nea Titi, că ţi-a luat foc locuinţa ! Am primit zece telefoane pînă acum.

— Fii măi serios ! Lasă-te de bancuri . . .

— Treaba dumitale ! Dacă vrei să dormi în stradă, stai aici liniştit.

Chiar în acel moment sună telefonul din nou.

— Nea Titi, sînt eu, Vasilica, vecina dumneavoastră. Veniţi repede, că iese fum gros prin geamul de la bucătăria apartamentului dumneavoastră !

În sfîrşit, Titi Botez şi-a dat seama că nu-i nici o glumă şi, agitat, se repezi spre casă. Locuia pe Cobălcescu, la parter, lîngă Radiodifuziune. Pompierii îşi desfăşurau tulumbele şi scările. În momentul cînd

au început să spargă geamul, le-a țîșnit Napoleon, motanul de angora, vinovatul principal al „incendiului".

Cînd plecase de-acasă, Titi Botez a lăsat o lampă cu petrol aprinsă cam la jumătate, să-i țină cald motanului pînă venea el să facă foc în sobă. Întîmplător, uitase și aparatul de radio deschis. Auzind în difuzor glasul stăpînului, Napoleon s-a repezit spre ușă și, în saltu-i de felină, a răsturnat lampa de petrol, de la care s-a aprins covorul; acesta a început să ardă înăbușit, scoțînd fumul ce alarmase cartierul. Alte pagube n-au mai fost.

— Deh, nea Titi, i-a spus a doua zi coana Vasilica, vecina. Dacă ți-ai cobit singur ! Păi cin' te puse, nene, să cînți în gura mare, la Radio, să te-audă o lume-ntreagă, „Să vină pompierii !" Ei, uite, ți-au venit ! . . .

*

Titi Botez, solist la Teatrul „Cărăbuș" era într-o vădită indispoziție vocală.

Spectacolul însă este spectacol !

Nea Titi a cîntat tot repertoriul, dar . . . cu aproape o jumătate de ton mai jos decît orchestra.

— Ei, cum a fost, maestre ?, îl întrebă cîntărețul, după reprezentație, pe Gherase Dendrino, dirijorul orchestrei.

— Bine, dragul meu ! Bine . . . Nu știu însă de ce s-au acordat toți cei patruzeci de instrumentiști cu un semiton mai sus decît tine, răspunse acesta, mucalit.

— Invidioși, nea Titi ! Invidioși !, interveni și Cartală, șeful recuzitei, vestit pentru excelenta sa ureche muzicală.

Twist

Richard, „poreclit Inimă de Leu, dacă e menţionat mai puţin în istorie pentru isprăvile sale regeşti, acestea nefiind tocmai din cele mai însemnate, în schimb, a rămas celebru prin pasiunea sa pentru sport şi pentru cîntecele şi baladele trubadurilor.

Îi plăceau şi exerciţiile fizice, mai cu seamă cele însoţite de muzică.

Se pare că el a inventat „twistul“ — un fel de amestec de trîntă cu mişcări gimnastice într-un anume ritm, pe o melodie cîntată la două lăute şi o tam-

burină din piele de căprioară. Twistul din zilele noastre, sub forma dansului, care nu se depărtează prea mult de trînta sus-amintită, datează deci de pe vremea regelui Richard !

Puterea mîinilor sale era proverbială. O strîngere de mînă — vorba cîntecului lui Ion Vasilescu — efectuată de Richard scotea din circulație cea mai solidă mînă. Și asta, cu acompaniament muzical !

Tot el a organizat întreceri săptămînale cu cei mai voinici bărbați din ținut. Întrecerile, numite *shake hands* (strîngeri de mînă) erau însoțite de un cîntec — strămoșul shake-ului de astăzi.

Cîntecul, descifrat după cronicile arhivelor, era cîntat cam așa :

Nefericitul lăudăros :

I'm the strongest man
In this strongest land
(shake !)

Richard :

You're the strongest man
But you have no hand
(shake !)

În traducere liberă : concurentul afirmă că el este cel mai puternic bărbat din țară, iar Richard îl consideră, într-adevăr, ca fiind cel mai puternic bărbat, dar că, din acel moment, nu mai are mînă !

Și la cuvîntul *shake*, urmat de strîngerea de mînă, „lăudărosul" rămînea practic cu o mînă inutilizabilă, o vreme.

Porecla „Inimă de Leu" a fost, zice-se, urmarea trîntei cu un leu, care, apucat de coamă de către Richard și izbit de pămînt, a rămas fără suflare, inima lui trecînd în trupul voinicului.

Se spune însă că, odată, a pățit-o și Richard. Cum ? Simplu !

Primind vizita conducătorului unui ținut mai îndepărtat, el i-a propus — conform obiceiului — o trîntă amicală.

Acesta, cunoscîndu-i faima, a refuzat politicos, pe motiv că ar fi obosit; în schimb, i-a propus o luptă între doi ciini.

— Perfect ! tună vocea lui Richard.

Și în țarcul de întreceri apăru un buldog imens cît un vițel, o fiară irezistibilă, ciinele preferat al regelui. Apoi, prin fața acelui monstru canin s-a strecurat, abia vizibil, un șoricar — lunguieț, lipit de pămînt, cu ochii lăcrămoși, cu urechile clăpăuge, de culoarea cafelei cu lapte.

— Mai mare mila ! Nu ! Nu se poate ! Lupta e inegală ! strigă cu cel mai desăvîrșit *fair play* Richard.

— N-am alt ciine cu mine, răspunde oaspetele. Permiteți să înceapă lupta, Sire !

— Bine ! Dacă vreți dumneavoastră, să înceapă ! Și Richard bătu din palme.

În țarc se stîrni un nor de praf, schelălăituri, urlete jalnice. Cînd se limpezi puțin atmosfera, șoricarul înghițea ultima bucățică din falnicul buldog.

Richard rămase uluit. Era, într-adevăr, nemaipomenit !

Ceva însă i se păru în neregulă. Ce anume, nu știa nici el. De aceea, seara, Richard s-a furișat pe lîngă ușa apartamentului rezervat oaspetelui său, pe care-l auzi ordonînd valetului, care fiind și menestrel, se străduia să înșire pe strunele lăutei povestea recentei victorii a stăpînului său :

— Lasă lăuta și scoate pielea de șoricar de pe puiul de crocodil, ca să-și poată face digestia în voie!...

Richard rămase... twist!

Euterpe în... ofsaid!

Necunoscători în materie de fotbal și de muzică ușoară nu există, după cum nu se poate imagina vreun pămîntean care să nu fi auzit de Pele.

Puțină lume cunoaște însă un amănunt, aparent neimportant, din viața celebrului fotbalist.

Părinții lui, oameni modești, dar culți și tare iubitori de copii, au avut — nici mai mult nici mai puțin — de unsprezece odrasle: zece băieți și o fată.

Și cum tatăl lui Pele — de profesiune învățător, — nutrea o mare simpatie pentru istoria antică și eroii mitologiei, i-a numit pe copii în certificatele de naștere după cum urmează: pe băieți — Jupiter, Hercule, Achile, Ulysse, Cronos, Cupidon, Hermes, Poseidon, Uranus, Peleus (Pele), iar pe fată — Euterpe.

Cînd au mai crescut nițel, tatăl lor și-a pus în gînd să-i antreneze pentru a forma cu ei o echipă de fotbal. Erau ei unsprezece, dar, zece băieți și o fată! De, cam greu!

„Nu-i nimic, și-a zis bătrînul. O pun pe Euterpe lîngă Pele (prescurtarea lui Peleus) și, cum băiatul face cît trei, o va suplini și pe Euterpe.

*

A sosit și ziua primului meci amator, cu echipa colegiului din localitate.

Antrenamente, pregătiri, emoție. Toți aveau trac. Numai Euterpe, fata, era de un calm imperturbabil.

— Tu ai grijă să fii muza inspiratoare a fraților tăi și bagă-te cît mai puțin în joc, a sfătuit-o tatăl ei.

— N-avea teamă, tăticule ! Numai în poarta adversă am să stau.

— Ba să stai lîngă Pele, frate-tău. O să aibă el grijă și de poarta adversă.

Și meciul a-nceput.

Peleus trecea ca un bolid pe lîngă adversari, înscriind imparabil, în primele douăzeci de minute, cinci goluri în poarta echipei „invincibile" a colegiului din localitate.

Dar Euterpe se plictisea. Ca să facă și ea ceva, a interceptat o minge pasată iscusit lui Pele de către Ulysse și, din poziția în care se afla, a trimis-o spre poarta adversă, unde a intrat direct în plasă, spre fericirea muzei fotbaliste.

— Ce-ai făcut, Euterpe ! au admonestat-o frații. Golul tău nu face doi bani ! Erai în ofsaid !

După cîteva minute, arbitrul le-a sancționat echipa cu o lovitură de pedeapsă !

Ca să-și repare greșeala, Euterpe s-a adăugat „zidului". Adversarul a tras cu sete, dar, într-un salt plin de grație, Euterpe a prins mingea. Nu a respins-o cu capul, nici cu grațioasele ei picioruțe, ci cu mîinile, cu gingașele ei mînuțe . . .

— Henț în careu ! Penalti ! dictă arbitrul.

— Ce-ai făcut Euterpe, te credeai la handbal ?

Meciul s-a terminat, totuși, cu cinci la doi în favoarea familiei lui Pele.

Așa s-a încheiat și cariera fotbalistică a lui Euterpe.

După aceea, și-a cumpărat o chitară și, inspirată de zeița al cărei nume îl purta, a început să compună,

cîntînd în duet cu Peleus, fratele ei — care, nu se poate să nu știți, are un glas foarte frumos pentru melodii *gauchos*.

De data aceasta, Euterpe nu mai era în ofsaid ! Era în elementul ei . . .

Gol ... puşcă

Cu ani în urmă luase ființă la teatrul „C. Tănase" o echipă de fotbal, „F.C. Tănase", avînd ca centru înaintaș pe Puiu Călinescu, iar portar pe Horia Căciulescu.

Cele relatate mai jos s-au întîmplat într-un meci amical cu o echipă „H", selecționată din cei mai fotbaliști . . . frizeri.

Pe stadion, tactica artiștilor era simplă. Puiu prelua mingea și i-o pasa lui Horia, pentru a obține un „victorios" zero la zero. La un moment dat, însă, Puiu Călinescu se înfierbîntă și pasele lui au început să-l pună în serioasă dificultate pe propriu-i portar, Horia Căciulescu.

— Ai înnebunit ? îi strigă acesta. Poarta lor e vizavi ! De ce te-ai înverșunat pe poarta noastră ? !

Dar Puiu își continua jocul, ca și cînd n-ar fi auzit nimic. O minge șutată formidabil de el lovește bara, ricoșînd în afara terenului de joc. Horia se aruncase cu disperare în calea mingii. Deodată strigă înăbușit :

— Gol ! Gool ! Goool !

Publicul, nedumerit, dar contaminat, repeta și el :

— Gol ! Goool !

— Gol ! Gol ! Să vină doctorul ! striga Horia cabinierei.

Medicul sosește în mare grabă, cu trusa pregătită.

— Ce-i, nea Horică ?

— Gol ! Gol ! Luați-mă urgent cu targa de pe teren și duceți-mă la cabină, doctore !

— Dar ce, ești rănit ? !

— Nu ! Nu ! Gol ! Gol ! Urgent la cabină ! Să vină imediat Ioana, cabiniera, să-mi coase elasticul ! Altfel, ne-am ars ! Gol ! Gol pușcă !

Și așa, cei doi s-au hotărît să rămînă numai actori. Nu zic că-i păcat. Ce fotbaliști de forță ar fi ieșit însă din Puiu Călinescu și Horia Căciulescu ! Cu talentul lor, cu perseverența care-i caracterizează și bine antrenați, ar fi bătut la porțile Naționalei. Că tot . . .

Dar cariera lor fotbalistică s-a ratat din pricina unui elastic necorespunzător.

De la „Capriciu“ la capricii

Faimosul violonist și compozitor italian Niccolo Paganini a fost dat în judecată de un vecin, de profesiune lăptar.

În acțiune, acesta pretindea că artistul, prin sunetele fermecate ale viorii sale, îi strica laptele abia muls de mînuțele lăptăresei — Catherina — numai zîmbete și venin — și, pe deasupra, și tare umblătoare prin vecini, între care nu mai implicăm, din discreție, și pe violonist.

În concluzie, lăptarul — înșelat și cu laptele stricat — a cerut o despăgubire de 3 000 fiorini aur, sumă respectabilă chiar și pentru buzunarul chivernisit al lui Paganini.

Pentru a se convinge, judecătorul a pretins efectuarea unei probe : lăptarul să aducă un litru de lapte, să-l așeze pe pupitrul instanței, iar Paganini să cînte.

Dar, laptele a refuzat să se strice.

— Nu ! strigă lăptarul. Dumnealui să cînte „Capriciul“ pe o singură coardă. Acela e cu bucluc ! . . .

Și în timp ce judecătorul ca și întreaga asistență urmăreau fermecați, ba de-a dreptul uluiți, demonstrația de mare artă a vrăjitorului viorii, Catherina, cu o repeziciune de necrezut, a schimbat sticla de lapte dulce, cu lapte acrit.

La sfîrșitul recitalului, judecătorul s-a văzut obligat să amenințe cu evacuarea sălii, pentru a pune capăt aplauzelor, aclamațiilor și entuziasmului asistenței.

S-a trecut la probă. Judecătorul a gustat, s-a oprit o clipă, mirat, a plescăit ușor din limbă și, ca și cînd ar fi degustat cel mai autentic vin de Chianti, a sorbit apoi din nou și a declarat, solemn, că în viața sa nu

a băut un lapte atît de gustos, dar cu un gust aparte, delicios.

Surprins, violonistul a băut și el. Apoi sticla a trecut la grefier și, de acolo, la asistență.

Iată și verdictul judecății.

Avînd în vedere modul artistic de preparare a unui nou produs lactat, de către Niccolo Paganini, prin dibăcia viorii sale, instanța condamnă pe . . . lăptar la plata sumei de 3 000 fiorini de aur, ca recompensă acordată violonistului, pentru contribuția sa la realizarea acestui delicios lapte.

Deci :

Laptele bătut („speriat", cum îi mai spun mucalițiii) s-a consumat în „premieră mondială" la Genova, în Italia.

Niccolo Paganini a obținut cel mai mare onorariu al său ca... producător de lapte !

Catherina s-a plimbat în săptămînile următoare în cele mai costisitoare rochii și podoabe, căpătate în dar de la violonist datorită sumei acordate de decizia justiției.

Lăptarul, zgîrcit nevoie mare, n-a reușit să se dumirească de ce și cînd anume i-a oferit el acele daruri consoartei sale.

Italia a dat lumii în plus, pe lîngă artă, macaroane, spaghete, pizza — și laptele bătut, lapte care ne înviorează nu rareori în excursiile noastre.

Un fruntaș de frunte

Cișmigiul, înmiresmat și împodobit în minunata paletă florală a verii, mi-a amintit o întîmplare petrecută cu 50 de ani în urmă, relatată de tenorul Emil Marinescu în „Amintirile" sale.

„... Mai aveam o jumătate de oră pînă la repetiție. Opera era instalată atunci la Teatrul Liric — o clădire situată în spatele actualului magazin „Adam" din Capitală. După o plimbare pe Calea Victoriei — cea de atunci, cu fuste înflorate și cu birje a cîte doi cai putere — intrai în Cișmigiu. Cineva mă luă de braț: era baritonul Lupescu.

Vorbeam de una, de alta, bîrfeam pe unul, pe altul, ca între prieteni. Deodată, cineva lovi militărește călcîiele și strigă :

— Să trăiți, nea Emil !

M-am întors, surprins. Era un ostaș. Nu mai țin minte ce grad avea — caporal, ba nu, parcă fruntaș.

Observîndu-mi privirea aţintită spre umerii săi, ostaşul mi-a spus :

— Fruntaş ! Doar atît... că-l supără pe don' major faptul că noaptea citesc. Ce să fac, trebuie să mă familiarizez cu partiturile, altfel degeaba am studiat atîţia ani ! Şi ca să-mi risipească nedumerirea, se prezentă : Fruntaş Ionel Perlea !

— In sfîrşit, am venit acasă, îi răspund eu. Îmi păreai cunoscut, dar nu ştiam de unde să te iau.

I l-am prezentat amicului Lupescu:

— Dumnealui a terminat Conservatorul, ca şef de promoţie, concomitent cu liceul.

— Tocmai vroiam să vă rog ceva...

— Spune, dragul meu Perlea !

— Aş dori să mă prezentaţi maestrului Cocărăscu, directorul Operei. Poate mă angajează dirijor.

După o clipă de surprindere, i-am spus:

— Hai cu noi !

Cocărăscu se afla în birou. După ce i-am explicat, în două cuvinte, despre ce e vorba, directorul s-a uitat curios atît la ostaş cît şi la mine:

— Bine, tinere ostaş, spuse el într-un tîrziu. Îţi dai seama, însă, că va trebui să treci o probă. Cu ce operă ai vrea să dai examen ?

— Cu o premieră : „Tannhäuser“ de Richard Wagner ! veni răspunsul calm şi uluitor al cătanei noastre.

— Bine, dar n-am partitură de dirijor, n-am note pentru solişti, nici pentru cor. Am numai cîte ceva pentru orchestră, rătăcite din întîmplare.

— N-are importanţă, răspunse imperturbabil Perlea. Le am eu pe toate în minte, aşa că voi repeta cu soliştii, cu corul şi orchestra.

— Fără partitură ?

— Fără !...

— Dar cuvintele ?

— Le știu pe dinafară.

— Bine ! Peste două săptămîni dăm premiera, mai spuse el, voind parcă să-l strivească pe tînărul îndrăzneț, cu un termen încă necunoscut în acest domeniu.

— Am înțeles, să trăiți ! răspunse cazon Perlea.

După trei zile de repetiții, soliștii și corul erau entuziasmați, nu mai vroiau să plece acasă.

— Încă o dată, vă rugăm, maestre (maestrul era fruntașul Perlea).

Un dirijor italian, Giovanelli, aflat atunci la noi, spunea tuturor : „questo e un gran'maestro“ (e un mare maestru !).

Veniră și repetițiile cu orchestra. Instrumentiștii îl puseră la încercare, cîntînd alte note decît cele scrise de dirijor. Îi corecta pe loc, fără partitură și cu calm.

După zece zile, totul era terminat. Premiera fu un adevărat triumf. Perlea dirijase pe dinafară.

La banchet Cocărăscu îmi spuse:

— O fi el la cătănie doar fruntaș, dar în materie de muzică e general !“

Othelo și corpul diplomatic

După încheierea stagiunii bucureștene, Emil Marinescu urma să dea cîteva spectacole la „Scala“ din Milano.

În timp ce, machiat în Othelo, cu fața vopsită, cu un inel auriu în ureche, se odihnea în antract, pregătindu-se pentru actul final, a apărut grăbit la Opera Română impresarul italian cu o trăsură cu cai. Nu găsise nici un taxi liber, din puținele care

existau pe vremea aceea, așa că l-a luat pe Emil Marinescu și nu s-a oprit decît la „Julietta", celebrul — pe vremea aceea — atelier fotografic.

Că pauza între acte a depășit o jumătate de oră, spre disperarea dirijorului Egizio Massini, nu a însemnat nimic. Impresarul italian a obținut, în schimb, fotografiile care îi erau necesare pentru reclama turneului în Italia.

Ceea ce m-a nedumerit, povestește Emil Marinescu, a fost faptul că pe întreaga Cale a Victoriei — dus și întors — am fost salutați în poziție de drepți de toți vardiștii (agenții de circulație).

Abia a doua zi m-am lămurit, cînd am citit într-un ziar, la „Știri mondene", că „ambasadorul" unui stat exotic făcuse o plimbare cu trasura pe Calea Victoriei, pentru a cunoaște mai bine Capitala.

— Bis ! Bis ! Bravo Emil !, aclamă publicul bucureștean la premiera operei „Othelo".

La fel strigară și spectatorii operei Scala din Milano.

Eu — spune Emil — eram emoționat, fericit. Dar impresarul părea opărit de îngrijorare. Nu pricepeam de ce.

— Ai să vezi tu, Emilio — cum îmi zicea el — mîine, la Opera din Parma !

— Cum ? l-am întrebat eu. Am făcut succes la Scala, supremul examen al unui cîntăreț de operă, și să mă tem de o operă provincială ?

— Nu mă crezi ? Întreabă-l și pe Benjamino Gigli. Cînta sublim în rolul lui Enzo din opera „Gioconda". După fiecare arie, galeria striga : „Hai, Gigli, dă drumul la vocea din film, de la Radio. Ce faci

economie de glas ? A doua zi Gigli a părăsit Parma. Nu putea cînta și la operă cu ... microfon.

Tot la Parma, în „Cavalleria", după ce tenorul se dovedise într-adevăr mediocru, cînd țăranca strigă că l-a ucis pe Turidu, de la galerie se auzi o voce:

„Așa-i trebuie ! Bine i-a făcut !"

Iar în „Traviata", unde tenorul fusese înlocuit în ultimul moment, cînd Germont a întrebat cîntînd :

„Unde e fiul meu ?", toată galeria i-a răspuns la unison :

„L-am schimbat, fiindcă era prost" !

— În „Rigoletto"...

— Nu, te rog !, îl întrerupse Emil Marinescu pe impresar. Nu mai continua, că reziliez contractul. Nu mai am curajul să cînt la Parma.

— Ba da, să cînți, cu curaj, să-i înveți minte pe parmagieni !

Și am cîntat. Și în „Othelo", și în „Aida" și în „Traviata". Ce-i drept, i-am făcut să mă recheme de șase ori la rampă. Trebuia cineva să-i învețe minte !

— Bravo, Emilio ! Ca la București !

Hora stacatto

Fiecare cîntec, miniatural sau dezvoltat, popular sau ușor, tînăr sau vîrstnic, are povestea lui.

Trecînd pe strada Grigoraș Dinicu din Brașov, mi-am amintit cu cîtă emoție evoca popularul artist al viorii momentul în care a avut revelația creației sale „Hora Stacatto".

„... Într-o seară mă sărbătoreau colegii din orchestra de la „Continental". Era ziua mea de naștere. Eu aproape uitasem.

În pauză am intrat în camera alăturată salonului principal al restaurantului, cameră nu prea mare, dar aranjată cu tot dichisul. Mi-au cîntat toți „Mulți ani trăiască !". La pian era nelipsitul Ionel Fernic.

Deodată, am crezut că am iluzii auditive. Cineva, undeva, cînta cald, cu o dulceață de ton divină, „Hora staccatto", *hora mea* pe care abia o compusesem și n-o cîntasem încă niciodată ! Sunetul viorii pe care o auzeam îmi dădea fiori.

„Iată un lăutar care m-a depășit ! Trebuie să-mi schimb meseria ! ... Și totuși, de unde știe atît de bine *hora mea ?*

Eram mirat, de-a dreptul intrigat. Curînd însă misterul s-a dezlegat. Ușa salonului s-a deschis și în prag a apărut, cîntînd, George Enescu.

De bucurie și emoție mai întîi mi s-au muiat genunchii, apoi mi-au dat lacrimile.

Enescu nu uitase ziua mea de naștere ! Ba, mai mult, a ținut să-mi facă bucuria de a-mi interpreta prima mea compoziție, mai închegată, în primă audiție enesciană.

„— Maestre Enescu ! Măi Georgică, mare noroc am avut ! A fost milostivă soarta cu mine !", îi spusei marelui meu prieten, după ce făcui să sară al doilea, apoi al treilea dop de șampanie.

„— De ce, Grigoraș ?"

„— Păi, ce mă făceam eu, dacă în loc de concertist te făceai lăutar, ca mine ? Mă lăsai fără pîine ? Mă lăsai !".

„Scripca“ unui geniu

„Scripca“, iată o denumire a viorii care, surprinzător, îi făcea o nespusă plăcere maestrului George Enescu.

Ea se lega de o amintire din Iașul anului 1917, de primul război mondial.

Într-un spital se dăduse o reprezentație pentru răniții abia aduși de pe front. Un grup de ziariști s-a apropiat de un sergent mustăcios, mare mutilat, cu ochii înrourați de emoție, ce aplauda lovind cu cîrja în podeaua barăcii.

— Spune-ne, sergent, ce ți-a plăcut mai mult din spectacolul artiștilor noștri ?

— Păi... dumneaei (și arătă spre Elena Zamora) și dumnealui (actorul Tony Bulandra) și... mai ales, dumnealui cu scripca (arătînd spre George Enescu). M-a uns pe inimă, că n-am să-l uit toată viața pe lăutarul de colo ! (Și din nou arătă spre George Enescu).

„A fost cea mai frumoasă și mai sinceră apreciere artistică din întreaga mea carieră“ — mărturisea maestrul Enescu elevului și prietenului său, Yehudi Menuhim.

Cum a ajuns romanța... tango

Muzica noastră ușoară a debutat cu romanța. Cine nu-și amintește melodioasele romanțe ale lui Alexandru Leon, Băjescu Oardă sau Ionel Fernic ?

De profesie jurist, acesta din urmă avea nu un hobby — o „slăbiciune“ — ci două : aviația sportivă — a murit însă căzînd cu avionul... de pasageri —

și compoziția, care l-a făcut nemuritor în domeniul romanței, al muzicii ușoare extrem de melodioase.

Grigoraș Dinicu, marele poet al viorii, nutrea o mare simpatie pentru Fernic. Cum intra acesta la „Continental", Grigoraș îl întreba : „Ei, Ionele, ai mai scris ceva nou ?".

Așa s-a întîmplat și într-o seară, cînd Ionel Fernic, îndrăgostit lulea de o junǎ bucureșteană, compusese acesteia o nouă romanță : „Iubesc femeia". Și i-a arătat violonistului partitura. Acesta a început s-o descifreze. Deodată, lumea de la mese s-a ridicat îndreptîndu-se spre ringul de dans.

Atunci orchestra a cîntat toată romanța în ritm de tango.

Aplauze, succes.

Ionel Fernic și Grigoraș Dinicu erau mulțumiți. În acel moment, în acea seară, întîmplarea i-a făcut părtași la crearea primei romanțe-tango „Iubesc femeia".

Printre spectatori se afla și aceea căreia îi dedicase cîntecul. Dansa cu altul. Dar ce importanță mai avea!

Spectatori și antispectatori

De cînd există concerte simfonice, sînt două feluri de spectatori: unii — melomani sinceri, sorbind cu nesaț fiecare sunet, fiece nuanță, învăluiți în farmecul armoniilor, cunoscînd bucuria muzicii; alții . . .

Să exemplificăm :

La Ateneu, în pauză, schimb de impresii:

— Ce zici de Mussorgski ăsta ? „O noapte pe Muntele Pleșuv"[1].

[1] Poem simfonic.

— N-am citit azi „Sportul". Trebuie să fie un mare alpinist !

*

— Te-am văzut ieri la Ateneu. Ce impresie ți-au făcut „Tablourile dintr-o expoziție..."[1], a lui Mussorgski ?

— Am fost numai la concert. N-am mai apucat să văd și expoziția.

*

— Am fost ieri la Ateneu.

— Aha, „Pinii din Roma" de Respighi.

— Vai, vai, dragă ! Unde-ai văzut tu pini la Ateneu ?

*

— Aseară la Operă a fost „Spărgătorul de nuci"[2].

— Ce zici, dragă ? Și l-au prins ?

*

— Ți-a plăcut „Toccatta", ieri, la Ateneu ?

— Deloc ! N-avea nici un gust. Probabil că au schimbat bucătarul ! (de la Athenée Palace).

*

— Ce se cîntă astă-seară ?

— În program scrie „Fuga în re minor" de Bach.

— Și altceva ?

— Tot o „Fugă" de Bach.

---

[1] Suită simfonică.

[2] Balet de Ceaikovski.

— Dom'le, dar mare alergător a mai fost și Bach ăsta ! Cred că la fugă nu-l întrecea nimeni.

— Într-adevăr, pe Bach nu l-a mai întrecut nimeni !

*

— Hei, Euterpe ! Unde ești ? Ai fugit și tu ? Te înțeleg, ai dreptate !

Și nu ne duce pe noi în ... eroare

Un grup de admiratori ai muzicii distractive priveau cu neobișnuită atenție un afiș al Filarmonicii.

— Mă, grozav e Mihai Constantinescu ăsta ! I-a tăiat pe toți. Compune, face versuri, își cîntă melodiile cu vocea, se acompaniază la ghitară și acum, iată, dă concerte de vioară și la Filarmonică. Hai să mergem și noi.

— Nici gînd ! Eu nu mă duc ! răspunse categoric unul din tineri. Nu vezi că nu cîntă nimic, nici de el și nici măcar de ... Olimpia Panciu ? Cîntă ceva de unu ... Betovan !

— Betovan nu-i cumva folkistul ăla cu „Oda bucuriei" ?

— Beethoven, dragii mei, îi corectai eu. Se cîntă „Concertul pentru vioară și orchestră". Cel care cîntă este însă un alt Mihai Constantinescu, apreciat violonist, fost elev al lui Enescu, și nu cunoscutul interpret de muzică ușoară. Asemănarea de nume este întîmplătoare.

— Fii serios, nene !, îmi răspunde tînărul, nu însă înainte de a mă privi lung, de la bombeuri la chelie.

Pe noi ați găsit „matale“ să ne duci ? Păi, din moment ce Mihai cîntă la ghitară, trebuie să știe și vioara, că-i tot cu corzi. Este ? Este ! Așa că, ce s-o mai lungim ! Unu-i Mihai Constantinescu !

„Așa o fi, bobocule, dacă zici matale !“...

Instantanee mai mult sau mai puțin plăcute

Rossini încuraja elementele talentate, dar era necruțător cu ceilalți, mai cu seamă cu impostorii.

Într-o zi, un pretins compozitor îl vizită și, așezîndu-se la pian, îi cîntă o piesă intitulată „Romanță fără cuvinte“.

— Nu-i așa că v-a plăcut romanța mea fără cuvinte ? îl întrebă autorul la sfîrșit, plin de sine.

— E adevărat că n-are cuvinte. Mă întreb însă, unde-o fi romanța ? !...

*

Aflat la Roma în vizită la un vechi prieten, este rugat să asculte vocea minunată a fiicei gazdei sale, de care toată familia era tare mîndră.

Rossini, ale cărui urechi fuseseră deseori maltratate în ocazii asemănătoare, se așează la pian și o rugă pe domnișoara cu pricina să cînte.

— Vai, maestre, dacă ați ști cît mi-e de frică !

— Dar mie ! mărturisi sincer compozitorul.

*

Pietro Mascagni, creatorul „Cavaleriei rusticane“, a fost oaspetele Bucureștiului prin 1927.

Într-o seară s-a dus să-l asculte pe Grigoraș Dinicu la „Continental".

Violonistul Dinicu, care în programul său de café-concert avea și fragmente din opere, a cîntat și unele arii din „Cavaleria rusticană".

Flatat, Pietro Mascagni s-a așezat la pian și a interpretat, în replică, „după ureche", „Ciocîrlia" și „Hora staccatto".

Patronul localului — care nu știa cu cine are de-a face — uimit de virtuozitatea pianistului, îi oferi pe loc un angajament în formația lui Grigoraș.

Marele compozitor a refuzat, politicos, promițînd însă că la înapoierea în Italia, va scrie o operă pe motive folclorice românești, întrucît muzica noastră populară l-a cucerit prin farmecul ei irezistibil.

Din păcate, soarta l-a împiedicat să-și pună în aplicare dorința.

*

Cronos a fost mai generos cu Franz Liszt, care a scris „Rapsodia Română" după întîlnirea sa cu Barbu Lăutaru, — la Iași —, în casa lui C. Negruzzi, invitat de Vasile Alecsandri.

*

Un spectator care cunoștea legătura intimă dintre dirijorul Toscanini și soprana Rossina Storchio, titulara din acea seară a rolului M-me Butterfly, la apariția pe scenă a lui Cio-Cio-San cu copilul în brațe, a început să strige :

— *Ecco il bambino di Toscanini !* (Iată copilul lui Toscanini !).

Reprezentația — la Scala din Milano — s-a terminat în huiduieli și fluierături, constituind nu numai o mare cădere a operei, ci și o mare amărăciune a lui Puccini, pînă la sfîrșitul vieții sale.

Amintindu-și că meritele de compozitor ale lui Johann Sebastian Bach au fost recunoscute abia la 80 de ani după moarte, Puccini obișnuia să spună : „Și totuși, opera mea va fi un mare succes !".

A avut dreptate. Dar, post-mortem.

... Și compozitorii despre ei

Gioachino Rossini, compozitorul popularului „Bărbier din Sevilla" — operă scrisă în treisprezece zile — fiind în trecere prin Paris, a asistat la un recital de pian al lui Franz Liszt, a cărui virtuozitate uluise publicul.

— Cum vi s-a părut, maestre ? l-a întrebat un amic.

— Nu pot să-mi dau seama, răspunse Rossini. Liszt a cîntat atît de repede, încît nici n-am avut timp să-l ascult.

După un timp, Liszt asistă la Milano la una din reprezentațiile „Bărbierului".

— Ce părere aveți, ilustre maestre, despre muzica lui Rossini ? îl întrebă un critic muzical milanez.

— Mi-ar fi greu să-mi formulez o opinie. Rossini a scris opera lui atît de repede, încît, sărmanul, nici n-a avut timp s-o compună.

Concert cu... cărbuni

Ideea de a-i vedea pe muzicanți pe scenă, apărea înainte de-a dreptul imposibilă.

Compozitorul Lully — în divertismentele scrise pentru Molière, precizează prudent pe partitură: „Aci vor intra 3 violoniști... dansînd".

Probabil că Lully aflase de pățania unui grup de muzicanți, care — în anul 167 înaintea erei noastre — au apărut, pentru prima oară, în fața spectatorilor din Roma, cu instrumentele lor.

Publicul — povestește cronicarul Atheneos — a privit mai întîi nedumerit, deoarece nu știa ce să creadă; apoi — pentru a nu rămîne cu impresia că a dat banii de pomană — le-a pretins muzicanților să cînte toți deodată și, după aceea, pentru distracție, să se bată între ei cu pumnii.

Și s-au bătut... ca să nu mănînce bătaie!

Așa s-au obișnuit, probabil, muzicienii să facă sport?!

Transformarea muzicii în „concert" public — în spectacol propriu-zis — cu bilet de intrare și ascultători plătitori (nu numai spectatori) — s-a petrecut abia în secolul al XVII-lea; și o datorăm concedierii lui John Bannister, de către patronul său, regele Carol al II-lea.

Rămas fără serviciu, violonistul a avut ideea, în anul 1672, de a organiza seri muzicale în locuința sa, din Londra, dar cu bilete de intrare.

Succesul colosal al violonistului l-a determinat pe

negustorul de cărbuni Thomas Britton să deschidă, în 1678, și o sală specială de concerte, la care lua parte uneori și Haendel[1].

Contabil sau dirijor

Cîndva scrierea muzicală era o simplă schiță, pentru a-i ajuta pe creatorii operelor — de cele mai multe ori interpreții propriilor lucrări — să și le reamintească.

Un interpret era considerat nevaloros, dacă nu adăuga și el cadențe, elemente componistice suplimentare, fără a-l supăra cîtuși de puțin pe autor.

Înșiși compozitorii interveneau — cînd erau solicitați — în propriile lor lucrări.

Beethoven își va transforma fără ezitare „Concertul pentru vioară și orchestră" într-un „Concert pentru pian și orchestră", modificînd autograf partitura, adăugînd cîteva pasagii — și intitulîndu-l „Concertul de pian nr. 6" — lucrare inedită existentă numai pe un disc unicat 30. 103, Harmonia Mundi — înregistrat în 1959.

Primele patru note din „Simfonia a 5-a" (a „Destinului") enunțate într-un „largo majestuoso" poartă notația lui Beethoven „allegro".

Dar cînd Titanul Beethoven asistînd la o repetiție a auzit un dirijor respectîndu-i indicația, l-a dat jos de la pupitru, a luat bagheta și a arătat orchestrei interpretarea justă.

— Bine maestre, dar eu n-am făcut decît să respect ceea ce ați scris dumneavoastră pe partitură.

---

[1] Se pare că Britton condiționa vînzarea biletelor la concert de cumpărarea unei cantități de... cărbuni!

— Un dirijor nu e contabil. El nu adună cifre scrise, ci interpretează, creează, alături de compozitor, răspunse categoric Beethoven.

Blana „Faust"

Muzica se compune — după cum atestă inscripțiile de pe piatra unor peșteri — de aproximativ 40 000 de ani !

Dar abia în 1789, anul Revoluției franceze, Beaumarchais a creat la Paris „Societatea autorilor și compozitorilor".

Atunci au început și editorii să se gîndească la „eventuala" plată a lucrărilor tipărite. Aceasta implica și un risc : de succesul sau insuccesul lucrării depindeau încasările editorilor.

*

Într-o zi, compozitorul francez Charles Gounod îl oprește pe editorul său, Chaudens, îmbrăcat cu o blană somptuoasă.

— Dacă nu mă înșel, purtați o haină de blană „Faust", spuse maliții Gounod, făcînd aluzie la mizera sumă plătită de editor pentru achiziționarea celebrei opere care s-a bucurat de succes răsunător, moral pentru compozitor și material pentru editor !

— E adevărat, răspunse Chaudens, fără să clipească, dar gaura din căptușeală constituie însă „Tributul cetății Zamora", adăugă el amintind astfel de o altă operă a lui Gounod, care neavînd succes l-a implicat în pagubă și pe editor.

Un animal exotic

După un turneu de concerte, revenind în Franța, Frédéric Chopin și-a procurat, în trecere prin Bavaria, un instrument muzical nou: un euphoniu — celesta de azi, un fel de pian în miniatură, având cristale în loc de corzi.

— Aveți ceva deosebit de declarat, stimate domn ? l-a întrebat vameșul unui mic burg de frontieră, privind bagajele voluminoase ale compozitorului, printre care se afla și un geamantan mare.

— Nimic special, răspunse Chopin. Ah, pardon, era să uit ! Am un euphoniu . . .

Vameșul se uită lung la Chopin.

— Un moment, stimate domn !

Se duse apoi peste drum la primărie, de unde veni într-un suflet cu răspunsul mai marelui urbei :

— Importul de animale exotice este strict interzis !

Ajuns la Paris, Chopin povesti prietenei sale, scriitoarea George Sand, pățania de la vamă.

— În ce era ambalat instrumentul, mon petit Frédéric ?

— În paie și talaș, pentru a amortiza zdruncinăturile diligenței, răspunse compozitorul.

— Perfect ! Stai liniștit, i-a spus zîmbind George Sand. Cu diligența următoare vei avea instrumentul aci, la Paris.

*

După șase zile, datorită prietenei sale, femeie plină de idei și de relații influente — Chopin primi instrumentul muzical, însoțit de următoarea notă :

„În conformitate cu articolul X, paragraful 4, alineatul Z din Legea vamală, se permite importarea, de

către numitul Frédéric Chopin, a unui animal exotic, denumit euphoniu, avînd în vedere faptul că acesta este... împăiat!"

Semnat,
„indescrifrabil" (din fericire pentru el)

Măgăria sa serenissimă...

În cadrul unei serii de concerte europene, Franz Liszt a fost invitat să dea un recital în palatul prințului elector de Saxonia.

Călătoria fusese o încîntare, datorită naturii generoase. Manșetele cămășilor lui Liszt atestau, prin însemnările unor noi teme muzicale, că și Euterpe fusese generoasă cu marele compozitor.

Sala de concerte avea o acustică superbă. Pianul era minunat. Liszt a intrat în scenă, înclinîndu-se în fața publicului, care l-a primit cu aplauze.

În liniștea care se făcu, glasul alteței sale, care-și continua conversația, păru strident:

— ... Și știi, dragă baroane, ce herghelie are contele Friedrich? Ei bine, caii mei întrec cu mult cei mai buni pur-sînge ai lui. Și, cu urechea mea muzicală, îți dai seama că îi recunosc după nechezat!...

Baronul căută, politicos, să încheie discuția, dar prințul continuă:

— ... Apropo, știi ce i-am făcut lui Friedrich cînd mi l-a prezentat pe Taifun, celebrul lui armăsar? Mi-am spus părerea despre cal. Uite așa: I-ha! I-ha! I-ha! imită el cu un real talent zbieretele măgarului.

În acel moment Franz Liszt se ridică de la pian și dădu să plece.

Prințul, nedumerit, întrebă de ce nu se cîntă.

— Cînd stăpînii vorbesc, slugile trebuie să tacă! răspunse prompt Franz Liszt.

Ordinul „Cățelul de aur"

Ca și alți artiști ai lumii, Franz Liszt a avut cîțiva elevi, care au preluat nu numai virtuozitatea interpretativă, dar și nu mai puțin renumitul său spirit caustic.

Printre aceștia se numără și Alfred Reisenauer, un excelent pianist.

El a fost invitat să concerteze la curtea ducesei de Mecklenburg, care se autoconsidera o Mecena a epocii sale (secolul XIX), cînd Europa era divizată într-o puzderie de ducate și principate, pe cît de dese pe atît de semețe.

Excelentul pianist, întîmpinat de un valet, este condus în sala de concert a palatului. Aici, ducesa — cu un gest într-adevăr ducal — îi arată pianul. În liniștea întreruptă numai de scheunatul unui foxterier răsfățat, care — curios! — făcea alergie la auzul sunetelor pianului, el a interpretat, cu mult temperament, piese de Liszt și de Chopin, adăugînd o căldură vulcanică, explozivă, provocată de „argumentele" lătrătoare ale patrupedului, fidelul său „ascultător".

Concertul ia sfîrșit în aplauzele politicoase ale unui public snob, al cărui entuziasm era în funcție directă de modul de manifestare a ducesei.

A doua zi, dimineața, Alfred Reisenauer a primit la hotel vizita marelui șambelan al Curții, care l-a întrebat:

— Ce preferați drept răsplată a muncii dumneavoastră: suma de 1 000 de ducați sau medalia „Marele ordin al Cățelului de aur“ ?

— Aș dori și eu să mă informați, domnule șambelan, i se adresă pianistul. Cam cît ar costa la un magazin o medalie din acestea cu „cățelul“ preferat al ducesei ?

— Cred că vreo zece ducați.

— Perfect ! Atunci primesc 990 de ducați, ca onorariu, și medalia „Marele ordin al Cățelului de aur“. Știți, adăugă el ca o scuză, eu iubesc la nebunie cîinii !

Rezultatul depăși însă, toate așteptările. Pianistul a primit ducații, medalia și, în plus, un foxterier viu care, din dragoste, i-a rupt imediat coada fracului.

Café-concert

Cum a luat ființă primul café-concert sau, mai limpede, local cu program artistic ?

Pe la jumătatea secolului trecut, M-me Cornélie — societară de vază a Comediei Franceze — s-a certat cu directorul teatrului. Întîmplarea nu a avut nici măcar darul originalității. Care actor nu s-a certat măcar o dată cu directorul ? Dar M-me Cornélie, furioasă, s-a dus glonț la Café de la Paix — locul de întîlnire al artiștilor — a cerut o pană și o hîrtie și și-a scris demisia.

— Fii serioasă, Cornélie ! Cum ai să faci tu așa ceva ? Cine va mai juca în „Cidul“ de Racine ? Cine va mai recita din ... Cine ?

— Eu, bineînțeles ! Dar ... nu la Comedia Franceză.

— Dar unde ?

— Aci !

Şi M-me Cornélie, la Café de la Paix, uni două mese, se urcă pe ele, anunţă un „program special“ oferit publicului şi începu să recite.

A fost răsplătită cu tunete de aplauze. Între o recitare şi alta s-au mai produs şi muzicanţi ambulanţi, cîntăreţi ai străzii, prestidigitatori. Între timp, patronul a adus şi patru feştile mari. Poeţii, aflaţi acolo au recitat propriile versuri, iar pictorii au făcut portrete interpreţilor şi unora din consumatori.

Succesul a fost imens !

Încurajat de reuşită, în seara următoare patronul a organizat o estradă din opt mese, cu lumini, un covor, o cuvertură în chip de cortină . . .

Deşi prefectul Parisului a încercat să interzică asemenea reprezentaţii, sub diferite pretexte, iar ambiţioasa M-me Cornélie s-a împăcat cu directorul Comediei Franceze, totuşi, aceste cafenele de concert s-au înmulţit ca ciupercile după ploaie.

Întrunind sufragiile unanime ale publicului, „estrada populară“ odată lansată, n-a mai putut fi oprită . . .

„Naşul“ revistei

O jumătate de veac mai tîrziu (1886), şansonetistul Paulus, care apărea deobicei la Alcazar, a venit într-o seară la Café de la Paix, cu obrajii arzînd de înflăcărare. Luase parte, cu mulţimea entuziastă, la sărbătorirea căderii Bastiliei (14 iulie). Inspirat de cele

văzute, Paulus, a cîntat o nouă șansonetă, improvizată de el — ad-hoc — „En revenant de la revue". (Revenind de la revistă), paradă populară, în care refrenul se relua de către public:

„En revenant de la revue,
La revue,
La revue".

Șansoneta a avut o formidabilă „priză" la public. În trei zile o cînta tot Parisul, iar într-o săptămînă toată Franța !

Performanță nefacilitată de publicitate, televiziune, radio, discuri (nici nu existau !), ci doar transmisă prin „releul" din om în om . . .

Din ziua aceea, spectacolele de estradă gen café-concert au căpătat denumirea de „spectacole de revistă", iar localurile s-au transformat, treptat, în „teatre de revistă".

Album-

„La princesse de la chanson" (Prințesa cîntecului) au fost supranumite regretata Edith Piaff și urmașa sa Mireille Mathieu, titlu acordat inițial celebrei șansonetiste Yvette Guilbert, în 1895.

Albumul tipărit de reputatul editor Charpentier a cuprins douăzeci de șansonete lansate, compuse sau create de Yvette Guilbert, selectate de un juriu constituit din Émil Zola, Alphonse Daudet, Octave Mirbeau, Hervieu și Pierre Lotti — oaspeți ai editorului.

Atît albumul, cît și discul — apărut mai tîrziu — poartă pe copertă portretul marei interprete Yvette Guilbert, executat de celebrul pictor Toulouse-Lautrec.

Yvette a cîntat pînă la 76 de ani — cît a trăit; Edith Piaff, pînă la 64 — cît i-a permis o boală necruțătoare; Maurice Chevalier și-a luat rămas bun de la public la 80 de ani, iar de la viață la 84.

Nu întîmplător, stimați cititori, vă relatez asemenea amănunte de longevitate artistică. De multe ori mi-a fost dat să aud pe unii spunînd: „Tot mai cîntă Gică Petrescu ăsta ?!“ (deși vocea lui este la fel de tînără ca și acum patru decenii !); „Cîți ani o fi avînd Margareta (cîntă mai bine ca oricînd). Dar Angela ? Că are și un copil de șapte ani ! Azi-mîine o vedem bunică, și ea . . .“ ș.a.m.d.

Iată comentarii . . . evident subiectiviste și lipsite de girul evaluărilor obiective.

Muzica n-are vîrstă ! Nici interpreții ei ! Atîta timp cît reușesc să ne emoționeze, să ne transmită neîntinat mesajul lui Euterpe !

A crea un cîntec

În cele ce urmează nu veți rîde, nici măcar nu veți zîmbi. Dar, poate veți reflecta asupra universului cuprins în trei minute de cîntec și poezie . . .

Mireille Mathieu ! Vedetă internațională. Interpretă de prestigiu care a cucerit admirația milioanelor de iubitori ai muzicii, ai acelei m u z i c i ce se scrie cu *M* mare, care reprezintă arta într-adevăr valoroasă, indiferent cărui gen — de la simfonie la șansonetă — ar aparține.

Ascultînd-o pe Mireille Mathieu, desprinzi din firul amintirilor pe aceea ce i-a servit drept model: inegalabila Edith Piaff! Ea a interpretat zeci și zeci de cîntece, care au făcut și fac ocolul planetei noastre. Poeții și compozitorii le-au compus, dar Edith le-a creat, le-a dat contur real, le-a dat viață, grație unei desăvîrșite interpretări.

A crea un cîntec, înseamnă a face să trăiască un personaj. Pentru aceasta e nevoie ca ideea exprimată într-un poem însoțit de melodie s-o plaseze în adevăratul său climat, în atmosfera care îi este vital indispensabilă, pentru ca apoi să găsească un interpret care s-o facă să trăiască aievea în mintea și inima publicului.

Edith a compus și cîntece, versuri și muzică. A dat și examen la Societatea autorilor și compozitorilor francezi. Dar a fost respinsă! Și nu o dată, ci de două ori...

S-o lăsăm însă pe Edith Piaff să povestească despre toate aceste secvențe din viața ei:

„... Într-o frumoasă după-amiază de mai (1945), stam în față cu un pahar de Porto, într-un „bistro" de pe Champs-Elysées, cu prietena mea Marianne Michel. Venită de la Marsilia, ea debutase promițător la Paris și căuta cîntecul care s-o lanseze.

„De ce nu-mi compui dumneata unul?" m-a rugat ea.

Melodia „La vie en rose" era scrisă. I-am fredonat-o și, plăcîndu-i tema, mi-a cerut să termin cîntecul care, nu avea nici cuvinte și nici titlul definitiv.

„De acord! Îl ai îndată", i-am răspuns.

Am luat stiloul și, numaidecît, am așternut pe fața de masă (de hîrtie, în acele vremuri de după război) primele două versuri:

„Quand il me prend dans ses bras,
Je vois les choses en rose . . .

„Găseşti că sună bine *les choses ?* mă întrebă Marianne. Dac-ai înlocui cu *la vie ?*"

„Bună idee ! Şi şansoneta se va numi „La vie en rose". Titlul va fi al dumitale".

După înlocuire, versurile au căpătat forma:

„Quand il me prend dans ses bras,
Je vois la vie en rose" . . .

Odată cîntecul terminat, mai rămînea să găsesc pe cineva care să-l semneze, pentru că nu-mi era îngăduit să-l depun eu însumi la S.A.C.E.M. (Societatea autorilor şi compozitorilor francezi). I l-am arătat Margueritei Monnot, care m-a privit stupefiată.

„Doar n-o să cînţi o astfel de nerozie, Edith dragă ?. . ."

„Contam pe tine, ca să-l iscăleşti".

„Nu, zău ! Asta nu mă-ncîntă deloc !"

N-am stăruit. Am luat cîntecul şi am mers la alţi compozitori. Dar toţi m-au refuzat. Mai mult, unul din ei mi-a plătit şi-o „poliţă":

„Glumeşti ? Mi-ai refuzat zece cîntece în trei ani şi acum vrei să-mi asum paternitatea unui cîntec pe care dacă îl vei cînta, sigur, va aduce numai pagube. Mergi cam departe, Edith . . .".

Nu mai aveam nici o nădejde. M-a salvat însă Louiguy, care mai tîrziu mi-a scris: „Bravo pour le clown !". Cred că nu a regretat, fiindcă „La vie en rose" — creat şi cîntat de Marianne Michel în primii doi ani de la lansare, după care l-am inclus şi eu în repertoriu — a devenit şlagăr mondial. A fost tradus într-o duzină de limbi străine, printre care şi în japo-

neză, și difuzat în nenumărate interpretări — unele făcute de artiști ca Bing Crosby și Louis Armstrong. Se fredonează azi pe străzi, iar un local de noapte de pe Broadway — probabil singurul de pe glob — și-a luat drept firmă titlul cîntecului nostru, „La vie en rose“... Numărul discurilor vîndute a atins impresionanta cifră de cincisprezece milioane! Cîntecul este la fel de popular la noi, ca și în S.U.A.; la fiecare din aparițiile mele la New York, publicul îl cere.

Sînt fericită că am scris acest cîntec pentru Marianne Michel, fericită de a-i fi făcut plăcere. Dar, voi regreta totdeauna că nu l-am creat eu!“.

Nu, Edith! Nu ai dreptate. Dacă nu l-ai fi cîntat tu, dacă nu i-ai fi dăruit viață, viața pe care tu n-o mai ai, cîntecul, oricît de frumos, n-ar fi devenit niciodată șlagărul mondial care trăiește și bucură inimile contemporanilor.

Sică Alexandrescu ... actor

Sică Alexandrescu, regretatul om de teatru, neîntrecut tălmăcitor regizoral al lui Caragiale și realizator al atîtor succese românești, era renumit și pentru grija pe care o purta montării tehnice a spectacolelor.

— Aveți grijă, băieții! Decorurile să fie bine ancorate, ușile armate, ferestrele așezate la locul lor, să nu pățim vreo dandana în timpul reprezentației.

Mașiniștii și regizorii tehnici urmăreau minuțios indicațiile sale, controlate cu cea mai mare meticulozitate.

Intrigat de zelul lui Sică Alexandrescu, compozitorul și dirijorul Gherase Dendrino, l-a întrebat într-o bună zi:

— Spune-mi, dragul meu Sică, de ce te frămînți atîta cu decorurile ? Îl ai ca regizor tehnic pe Țicu Petrescu, recuziteur pe Cartală, la lumini pe Bojocea ... Nu te doare capul !

— Ba mă dor și acum șalele, cînd îmi amintesc cum un decor așezat prost a căzut peste mine, ratînd astfel și primul rol și cariera de actor !

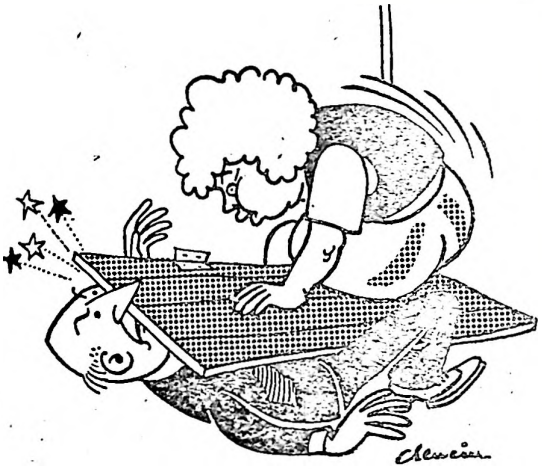

— Cum așa ? întrebă mirat maestrul Dendrino.

— Foarte simplu, dragă Gherase. Rolul meu, primul meu rol, mă obliga să bat la ușă de unsprezece ori de-a lungul unei piese. Iar la întrebarea „Cine-i acolo ?", să răspund: „Nimeni !". Compania teatral-muzicală „Grigoriu" juca la fosta Terasă Oteteleșeanu. Titularul trupei era Grigoriu, dar conducerea efectivă o avea nevastă-sa, Ecaterina Grigoriu, o femeie cu greutate, mai mult la propriu, decît la figurat. Cînd

făcea cură de slăbire, reușea să atîrne numai vreo 95 kg ! În rest, depășea suta. Ea urmărea din culise desfășurarea spectacolului, de la controlul biletelor pînă la cortina finală.

Pe scurt, într-o seară, la a unsprezecea bătaie în ușă, actorii, neatenți, n-au mai întrebat „Cine-i acolo ?", ca eu să le pot da marea mea replică: „Nimeni !". Intrigat, mai bătui o dată. Nimic ! Și atunci, am bătut a treia oară, dar, zdravăn, cu pumnii. Și, să vezi drăcie ! Ușa se desface, iar eu mă întind, împiedicîndu-mă de prag, lungindu-mă pe jumătate în scenă, cu ușa peste mine !

Deodată, avui senzația că sînt călcat de tren, și o voce tunătoare izbucni deasupra mea. „Unde-i mucosul ăla de Sică ? De ce nu dă replica ?"

Neobservînd că mă aflam sub ușa pe care se protăpise, coana Ecaterina Grigoriu îi lua la rost pe actorii — pregătiți să mă prohodească.

Atunci, cu ultimele resurse, am cîntat de sub ușă, precum Desdemona, după ce-o gîtuie Othelo:

„Ecaterino, vedea-te-aș moartă,
Cu dric la poartă
Și cai mascați ! . . ."

Culmea ironiei ! Succes monstru ! Bisat la scenă deschisă și, pe deasupra, cererea generală de a introduce scena cu pricina în toate spectacolele ! Îți dai seama, Gherase ce riscam ?

Mi-am dat imediat demisia si asa s-a încheiat cariera mea de actor-atlet fără voie și șansonetist fără voce.

Acu' sînt regizor, adică soarece de culise.

— Acum esti regizor, spre norocul teatrului românesc ! îi replică, cu respect, Gherase Dendrino.

„Nu-i Tănase cel nu nasul, ci Tănase cea cu glasul !"

Apariția Mariei Tănase pe scena teatrului de revistă „Alhambra" nu a întîrziat să stîrnească și unele nemulțumiri. Cea mai amuzantă a fost aceea a marelui artist și om de omenie, Constantin Tănase.

Auzind de succesele ei și, poate gelos că nu a lansat-o el, l-a sunat furios la telefon pe compozitorul Ion Vasilescu, pe atunci dirijor la teatrul condus de Vlădoianu.

— Dragă Vax (așa-i spuneau amicii compozitorului Vasilescu), ce-i cu Maria asta, de-și zice Tănase ?

— E cîntăreață, don' director.

— Doar n-o fi paparudă, că n-ar fi angajat-o Vlădoianu la teatru. Și ce cîntă ?

— Habar n-ai tu !

— Da' de cînd ești matale, Vasilescule, „per tu" cu mine ?

— Nu, don' director, răspunse Vasilescu, calm. Așa se numește noul meu cîntec pe care îl lansează ea. Și îl cîntă foarte bine !

— Nu zic ba, măi Vax ! Dar de ce și-a luat numele de Maria Tănase ? De ce tocmai Tă-na-se ? Ce, eu mi-am zis Tănase-Union, să mă creadă lumea rudă cu Ionescu-Union ?

— Păi, dacă așa o cheamă în actul ei de naștere, ce să-i facem ?

— Da' pseudonim artistic nu putea să-și ia ? Uite, de exemplu, Maria Gheorghe, sau Maria Stan, sau Bran — dac-o fi una grasă ? De ce tocmai TĂNASE ?!

Ca să aplaneze lucrurile, Ion Vasilescu îi propuse lui Constantin Tănase să-i acorde cinci minute din timpul său, pentru a o aduce pe Maria la audiție.

— Sînt convins, că după ce-o veți auzi, don' director, n-o să vă mai pară rău că vă poarte numele. Ba, chiar o s-o-nfiați, că tot a rămas orfană de mică.

— Bine, Vax. La douăsprezece punct te înființezi cu inculpata la mine !

La douăsprezece „trecute fix", Constantin Tănase asculta primul, apoi al doilea, pe urmă al treilea cîntec . . .

La un moment dat, suflîndu-și zgomotos vestitul său „năsuc", semn că era emoționat, i-a zis Mariei Tănase:

— Ascultă, fetițo ! Dacă te-ai fi născut înaintea mea, mi-aș fi schimbat eu numele. Pentru că află de la mine, Mario, tu ești mare, micuțo !

— Crezi, nene ?

— Jart ! (o palmă părintească). Eu nu mint, fetițo, niciodată ! o lămuri Tănase.

Seara, la spectacol, actorii teatrului constatară că la un cuplet al directorului s-au adăugat următoarele versuri:

Am o vorbă
Și-un cuvînt,
Și le spun:
Mă opun !
Păi cum să nu m-opun, măi frate,
Cînd mi-apare peste noapte
Barza cea aducătoare
De pui de om și de fecioare,
De-mi aduse, măi Năstase,
Pe afiș înc-un Tănase !
Păi, să nu m-opun ?
Mă opun !
Dar să vezi ce întîmplare
Fraților, minune mare !
Că Tănase, asta mică
Nu-i băiat, ci e fetică.
Nu-i Tănase cel cu nasul,
Ci Tănase cea cu glasul !
Și de-o auzi cum cîntă, vere,
Simți pe suflet numai miere
Și c-un fir de busuioc
Pus în păr, că-i cu noroc
Zis din inimă, cu foc,
Simți și tu, parol, Mitică,
Că Maria e unică;

Nu e rău nici cel cu nasul,
Da-i grozavă cea cu glasul !
— Am zis-o, și v-o mai spun:
La asta,
Nu mă opun ! [1])

Euterpe și... tehnica modernă

Maria Tănase — cu discul ei în limba franceză — a primit, post-mortem, de trei ori premiul „Discul de aur" al Academiei „Charles Cros" din Paris. Zeci de alți mari artiști, ale căror discuri au depășit milionul de exemplare, au fost distinși cu același premiu.

Cine a fost Charles Cros ? Inventatorul fonografului, al înregistrării muzicale pe cilindru și apoi pe discul de ceară. Da, aveți tot dreptul să protestați.

Toată lumea știe că Thomas Alfa Edison — cel cu becul electric — a fost și inventatorului fonografului. Dar nu toată lumea știe că simultan — la o distanță de un ocean Atlantic — a realizat aceeași invenție și Charles Cros.

Descoperirea poetului și savantului francez Charles Cros, trimisă Academiei de Științe din Paris, s-a primit într-un plic sigilat la 30 aprilie 1877 și a fost deschisă în ședință publică la 3 decembrie 1877. Era vorba de fonograf.

După trei săptămîni, aceeași academie primea într-un plic, tot sigilat, cererea de omologare a unui fonograf, cerere depusă și la New York de savantul american Edison, în același timp cu cea a francezului Charles Cros.

---

[1]) Versuri reconstituite de autor.

La cererea lui Edison se adaugă însă și prototipul aparatului. Acesta a fost și „atu"-ul americanului.

Ce putea fi ? O simplă coincidență ? Sau — cum sugerau unii — telepatie ?

Academia „Charles Cros" din Paris și Fundația „Edison" din New York au instituit un important premiu, care va fi decernat aceluia ce va explica această ... „minune".

Iată însă că minunea — ca mai toate fenomenele intitulate comod astfel — are totuși o explicație.

Cu aproape 300 de ani înainte de a fi devenit eroul scriitorului francez Edmond Rostand, celebrul Cyrano de Bergerac — un personaj care a existat cu adevărat și a trăit între anii 1619—1655, el însuși scriitor — a publicat două cărți fanteziste: „Voiajul în lună" și „Istoria comică a țărilor din soare".

În prefața acesteia din urmă, Cyrano de Bergerac a promis cititorilor săi o viitoare carte miraculoasă. De ce ? Citez:

„Pentru că ea nu va avea nici foi, nici litere, iar pentru a o citi, nu va fi nevoie de ochi, ci numai de urechi. Dacă cineva va dori să cunoască conținutul unui capitol din carte, sau să asculte un cîntec anume, nu va avea decît să așeze un ac pe un fel de nervuri mici, din ceară de albine, înscrise pe un aparat rotund, prin învîrtirea căruia se vor auzi fie voci omenești, fie instrumente muzicale emițînd sunete distincte, într-un limbaj clar, la îndemîna tuturor".

Iată, dar, de unde a pornit ideea — cu sute de ani înainte. De ce n-ați presupune că atît Charles Cros — un prețuit om de litere — cît și Thomas Edison — autodidact erudit — au citit cărțile lui Cyrano, i-a entuziasmat ideea și au realizat-o ?

Simultaneitatea ar rămîne singura coincidență, pe care o poate explica un simplu calcul al probabilităților.

În fond, poate că și Jules Verne în cartea sa, care imaginează un zbor în lună cu ajutorul unui proiectil de tun — vezi racheta de azi — și a unui afet imens — vezi rampa de lansare — l-a citit pe Cyrano de Bergerac, așa cum inventatorii submarinului au citit, la rîndul lor, „Nautilus-ul" lui Jules Verne.

Mă veți întreba, poate, dacă nu revendic și eu premiul instituit de Academia „Charles Cros" și Fundația „Edison" ?

Nu ! Nu am și nici nu pot avea această pretenție, pentru că datele privitoare la Cyrano de Bergerac le poate găsi oricine în „Micul Larousse".

Cum mi-a venit în minte să fac legătura între acești inventii și Cyrano ? Foarte simplu. De data aceasta, o veritabilă coincidență. Între numele meu mic și acela al lui... Edmond Rostand !

Avem de toate ... dar nu pentru toți

Luminată într-un vesel contur de soarele șugubăț, oarecum mirat de îndărătnicia omătului în fața razelor sale, de obicei arzătoare, Tîmpa Brașovului, privea cu indiferență la grupul nostru pironit în mijlocul pieței vechii Primării.

Ieșisem de la o repetiție, iar interpreții așteptau să le fixez data pentru o nouă întîlnire muzicală.

— Deci, dragii mei, azi e sîmbătă. Ne vom revedea marți dimineață la ora zece. Pînă atunci, însă, ne dăm rendez-vous mîine, duminică, la „De toate pentru toți", la ora douăsprezece.

A doua zi, la ora douăsprezece și zece, mă trezesc cu un telefon disperat:

— Maestre, vă așteptăm ! La douăsprezece și jumătate se închide !

— Ce să se închidă, frate ? Abia pe la douăsprezece jumătate vine rubrica de anecdotică muzicală !

— Magazinul, maestre !

— Magazinul ?!? Care magazin ?

— Magazinul „De toate pentru toți", de pe Bulevardul Lenin.

— Bine, măi copii, eu v-am dat o întîlnire simbolică în fața aparatelor de radio. De unde să știu că aci, la Brașov, există un magazin cu titlul emisiei duminicale ! Nu-i nimic, vin și eu acolo.

Ajuns la fața locului, n-am putut să mă rețin, și am intrat înăuntru, adresîndu-mă responsabilului:

— Dumneavoastră aveți aci... de toate pentru toți, nu-i așa ?

— Da, mă rog frumos !

— Bun. Dar... anecdotică muzicală aveți ?

— Nu !

— Încercați la magazinul de discuri, sau — mai bine — la raionul de... anticariat, îmi sugeră o tînără vînzătoare, cu cel mai nevinovat surîs întîlnit la poalele Tîmpei...

Mie îmi place Tom Jones

Respirăm cu nesaț aerul proaspăt al unei toamne tîrzii, spre sfîrșit de octombrie și admirăm diversitatea nuanțelor — pe fond arămiu — ale frunzelor triste că se despart de cei cărora le-au dat ceva din viața lor...

Mă aflam din nou la Braşov, aşteptînd începerea lucrărilor unui juriu care urma să facă preselecţia pentru binecunoscutele emisiuni televizate, „Steaua fără nume“ şi „Floarea din grădină“.

Candidaţii — peste două sute, poate mai mulţi — păreau copleşiţi de emoţie, încercînd să anticipeze pe feţele noastre, zîmbitoare sau indiferente, rezultatele — pe care, totuşi, le purtau în ei înşişi, în talentul cu care îi înzestrase sau nu natura.

Nesfîrşite ore de audiţie. Atenţie. Îndoieli. Speranţe. Uneori, satisfacţii.

Mulţi veniţi, puţini aleşi. Exigenţa noastră era justificată de pretenţiile calitative ale telespectatorilor.

La un moment dat, vine rîndul unui tînăr de 18 ani. Plete blonde, ondulate cu grijă și colorate „Cromoplatin-14", mustăcioară înțepată, cămașă viu colorată, răsfrîntă. Mai lipsea spada și d'Artagnan putea începe duelul !

De fapt, nici n-avea nevoie-de spadă. A deschis gura și a început să cînte. Sau, cel puțin așa credea el. Și vocea — sau răgetul sau mugetul, sau cum vreți să vă imaginați mai rău — a pătruns ca o spadă nemiloasă în timpanele noastre. Și tot așa, preț de două cîntece. A fost apoi rugat să recite. S-a răstit la noi. De fapt, el credea că recită o strofă din „Moartea căprioarei" a lui Nicolae Labiș.

— De ce te-ai deghizat în mușchetar ? l-a întrebat regizorul Sorin Grigorescu. Îți place atît de mult Alexandre Dumas ?

— Nu ! veni categoric răspunsul. Mie îmi place Tom Jones !

— Bine, dar Dumas este creatorul, este părintele literar al lui d'Artagnan, cu care dumneata vrei să te identifici, îl informă cu nebănuit calm Sorin Grigorescu.

— Ba, deloc !

— Dar cum te cheamă pe dumneata ? i se adresă Sorin Grigorescu.

— Sorin Grigorescu ! spuse acesta. Și arătă buletinul de identitate.

Într-adevăr, „mușchetarul" se numea Sorin Grigorescu.

— Pauză ! am hotărît eu, pentru a-l salva pe... Dumas.

Era și timpul.

Euterpe la ... dentist

— Allo, Deda ?

— Da ! Cine-ntreabă ?

— Tot eu.

— Ce s-a întîmplat ? Vreo preselecție, un cîntec nou ?

— Vin și astea ! Dar... știi tu care a fost cel mai neplăcut moment din viața mea ?

— Sorine dragă, nu înțeleg de ce mă întrebi tocmai pe mine. Oricum, nu cred că te referi la primul concert de muzică ușoară, cu public, radiodifuzat (Hm ! sînt vreo treizeci de ani de atunci !) de foarte tînărul Deda și regizat de și mai tînărul Sorin Grigorescu, student la Institutul de teatru.

— Nu, dragul meu. Văd eu că nu ghicești, așa că am să-ți spun:

Eram un puști, în clasa a doua sau a treia elementară. Îmi plăceau la nebunie muzica ușoară și bomboanele, dropsurile mai ales. Si într-o noapte m-a trezit din somn o durere cumplită de măsele. O durere de nedescris ! A doua zi de dimineață ne-am dus, familionul si cu mine, la un dentist care locuia prin apropiere. Îl chema Postupa, medic stomatolog — silabisisem eu.

— Păi, mămicule, pe mine nu mă doare stomacul, ci dintele !

— Stomatolog înseamnă doctor de dinți, mă lămuri mama.

— Păi, atunci, de ce nu se cheamă dintolog ?

Nu mai țin minte ce mi-a mai explicat mama, că m-am și trezit propulsat în cabinetul dentistului Postupa.

Pe moment, acolo, am rămas cu gura căscată ! Doctorul stătea la un pian, așezat lîngă „scaunul de tortură" și cînta. Compunea. Era un tango: „Idolatrizata", silabisii eu pe portativ. Nu știam ce o fi însemnînd, pe lîngă Creola, Ilona, Janina, Nușa și altele pe care le fredonam toată ziua.

Și uite-așa, cu zăhărelul, cu un cîntec-două, cu o mîngîiere plus o stropitură de kelen, m-am trezit cu dintele scos. Și avea niște rădăcini, de parc-ar fi pornit din călcîie.

— Bravo, Sorine, ești un băiețaș curajos !, m-a lăudat doctorul. Nu-i așa Euterpe ? (Așa o chema pe asistenta lui).

— Ba, dumneavoastră aveți niște mîini de aur... cînd cîntați la pian. Îmi place grozav muzica. Oare toți dentiștii cîntă și la pian ?

— Domnul doctor Postupa este și compozitor, adaugă asistenta.

De fapt, dragă Deda, a fost primul meu contact cu tagma voastră, a compozitorilor, și m-am ales cu un dinte scos. Acum, că vă cunosc pe toți, ...

— ... Te miri, că mai ai vreun dinte-n gură ? Oare asta a fost neplăcerea cea mare ? l-am întrebat pe Sorin.

— Stai să vezi, că abia vine. Asistenta încurajată de gustul manifestat de mine pentru muzica ușoară — pe atunci incipientă — s-a apucat să cînte, cu vocea, creațiile doctorului. Dar, ce voce ! Ce cîntat ! Pur și simplu, am crezut că-nebunesc. Și abia atunci am început să urlu, ca din gură de șarpe. Nu m-am liniștit decît abia cînd am ajuns acasă.

Petrecusem cel mai neplăcut moment din viața mea !

— Neplăcut, dar foarte util, Sorine dragă.

— De ce ?

— Pentru că, sînt convins, această întîmplare te-a îndemnat să pornești, mai tîrziu, alături de Simona Patraulea, la culegerea de talente autentice pentru „Floarea din grădină“ și „Steaua fără nume“ și, la descurajarea dură — dar necesară ! — a tuturor celor neînzestrați de natură pentru interpretarea muzicii.

— Dacă zici tu, Deda ! Dar n-am poantă la cele istorisite . . .

— Nu-i nimic, Sorine, am eu ! Deși ești extrem de muzical, dotat cu simț ritmic, melodic și critic — atribute demne de invidiat, chiar de noi compozitorii și de muzicologi — nu m-aș încumeta să îndemn pe nimeni să te asculte cîntînd cu vocea. Ar fi riscul prea mare ! . . .

— Ai dreptate, Deda. Chiar dacă nu-i o poantă, e . . . adevărul adevărat !

O veche cunoștință

La un teatru muzical începuse prima repetiție a unei noi operete.

Orchestra, corul și soliștii, în păr ! Dirijorul, fără . . . !

Pe scenă, tenorul cîntă cu surprinzătoare dezinvoltură și deplină cunoaștere, o arie nouă.

La terminare, compozitorul — aflat în sală — aplaudă furtunos, exclamînd:

— Bravo ! Bravo, tinere ! De trei ori bravo ! Cîtă conștiinciozitate profesională ! Deși la prima lectură, ai cîntat-o formidabil, dovedind o perfectă cunoaștere a ariei !

— Dar cine n-o cunoaște, iubite maestre ! răspunse, flatînd ucigător, tenorul.

Privighetoarea

Oaspeții, așezați la o masă festivă, se apropiau cu repeziciune și regret de tradiționalul tort, purtător al luminărilor indicatoare — cu o vagă aproximație — a vîrstei celei sărbătorite.

În acel moment, una din invitate, fostă soprană, intrată bine — cu voce cu tot — în a treia, dacă nu chiar în a patra tinerețe, se ridică și intonă, cu multă bunăvoință, dar cu și mai multe note false, „Mulți ani trăiască".

Amabili, comesenii aplaudară. Ce imprudență !

Din acel moment, soprana se dezlănțui: „Tosca", „Madame Butterfly", „Boema", „Aida", „Fidelio", tot afisul operei de-a lungul veacurilor.

Încercînd să oprească avalanșa ce amenința să-i strice seara, gazda se apropie de „privighetoare" și, prinzînd o pauză, îi șopti la ureche:

— Cînți superb, draga mea ! Dar știi, la etaj am o vecină bolnavă, care are nevoie de liniște . . .

— Cine, Popeasca ? Fii pe pace, dragă, e surdă tun ! și atacă frontal aria din „Carmen".

Terminînd în grabă felia de tort, unul din oaspeți — Păstorel Teodoreanu — se ridică și-i spuse gazdei :

— Mulțumesc din inimă, dar eu mă „Car . . . men" !

— Așteaptă, scumpule ! îl rugă Tudorică Mușatescu, între două sorbituri. La „Hughenoții" o tulim cu toții !

Nu se mai scrie . . .

Creația lui Beethoven a stîrnit invidia multor compozitori și artiști care se simțeau striviți de geniul acestui titan al portativului.

După audierea, la Paris, a „Simfoniei Destinului“ (a V-a) a lui Beethoven, fostul profesor de compoziție al lui Hector Berlioz, bătrînul Jean-François Lesuer, îi spuse amărît acestuia din urmă:

— Dragă Hector, n-ar trebuie să se scrie astfel de muzică...

— Oh, fiți fără grijă, maestre! Nici nu se mai scrie! Din păcate! (adaugă el în șoaptă).

Cum se lansează un șlagăr într-o operă!

— Euterpe, draga mea, constat că problema aceasta te obsedează. Parc-ai fi compozitor de muzică ușoară, nu muză.

— De ce neapărat de muzică ușoară? îmi șopti Euterpe. De fapt Mozart a fost acela care a denumit melodioara „compusă între două mese“ — cum povestea el — „șlagăr“.

Termenul s-a păstrat, pentru a defini cîntecele de muzică ușoară, devenite extrem de populare. Ele n-au nevoie să fie neapărat însoțite de cuvinte. Dovadă? Tema muzicală a filmului „Love story“ — Poveste de dragoste — devenită fulgerător șlagăr și căreia ulterior i s-au adăugat versuri. Dar valsul „Ramona“? Dar tangoul „Jalousie“?

Apropo. Unii cred că tangoul a fost un dans latino-american lansat în jurul anului 1920 la Paris.

De fapt tangoul cubanez — habanera — spre deosebire de tangoul argentinian — milonga — a fost lansat într-o operă: „Carmen“ de Bizet.

Nu credeți? Ascultați povestea lui.

Premiera operei „Carmen“ de Bizet a avut loc la 3 martie 1875. Din nenorocire pentru autor, lucra-

rea a fost fluierată, respinsă de public. Îi lipsea o arie — aria principală pentru Carmen.

Compozitorul — care mizase mult pe succesul operei sale — s-a încuiat în casă, distrus de insucces.

Atunci a fost vizitat de un bun prieten, Yradier — care peregrinase prin toată lumea, inclusiv Havana — capitala Cubei.

De acolo adusese un caiet cu impresii muzicale, cu diverse teme locale folclorice, pe care — pentru a-şi mai distra prietenul, a început să i le cînte. Compozitorul le ascultă însă indiferent.

Deodată, la auzul unei melodii, a tresărit.

— Asta e! strigă Bizet, asta va fi aria lui Carmen! Cum se numeşte, dragă Yradier?

— Habanera, după numele Habanei, oraşul în care se cîntă.

Bizet a introdus melodia în „Carmen". Reluarea operei a fost un adevărat triumf, un succes enorm care dăinuie peste veacuri.

Din păcate, însă, autorul n-a mai fost martorul biruinţei sale.

Magia lui Molière

Trupa lui Jean Baptiste-Poquelin, zis Molière, vegeta.

Repertoriul se epuizase, Curtea dădea semne de plictiseală, iar actorii făceau foame.

„Mizantropul", ca atîta alte capodopere, fusese primit cu răceală.

În împătrita sa calitate de autor, director, actor şi ţap ispăşitor, Molière scria de cinci zile şi cinci nopţi o piesă nouă, un „fleac uşuratec" — cum numea el

comedia „Bolnavul închipuit“ — devenită mai tîrziu celebră.

— Ce să fac ? trebuie şi d-astea, explica el compozitorului Lully, pe care-l rugase să-i compună muzica de scenă. Altfel n-avem ce mînca.

In a şasea zi piesa era gata şi rolurile distribuite, iar actorii repetau de zor. Autorul şi-a ales rolul „doctorului“ Purgon.

După cîteva ore susţinute de repetiţii, Molière ieşi din baraca aflată la marginea bîlciului abia instalat.

Zărind o mulţime de gură-cască adunată într-un colţ al bîlciului, plecă şi el spre acel loc. Mulţimea privea noua „minune“ a tehnicii secolului al 18-lea : „Clavecinul magic“ — un clavecin care cînta sigur ! — prezentat de trupa unei anume doamne Raisin.

— Vă plătesc 100 de franci, pentru a-mi împrumuta instrumentul acesta pentru o singură dată, îi spuse Molière: Numai mîine seară.

Doamna Raisin se învoi.

Premiera „Bolnavul închipuit“ avea loc la Curte în seara următoare.

Malacoave, peruci pudrate, ifose nobiliare.

Actorii aveau trac. Cîteva bătăi în podea (acestea ţin şi astăzi locul gongului la Comedia Franceză) şi reprezentaţia începe.

Un scurt balet, compus anume de Lully ca prolog, şi apoi, în premieră, „Bolnavul închipuit“.

Hohote de rîs şi aplauze la scena deschisă. În sfîrşit, dr. Purgon-Molière, pentru a-şi convinge odată mai mult pacienţii de puterea leacurilor sale, rosteşte o formulă gen „Hocus-pocus“ şi „clavecinul magic“ începe să cînte singur.

Efectul a fost mai mare decît cel prevăzut de Molière în piesă. El s-a repercutat asupra spectatorilor

de-a dreptul distrugător. În mijlocul rumorii produse se auzi un țipăt și o marchiză leșină. Marchiza însă nu era — cel puțin în acel moment — o oarecare, ci favorita amfitrionului care, din păcate nu era nici el un oarecare ci — nici mai mult, nici mai puțin — decît Ludovic al XIV-lea.

La ordinul regelui, spectacolul se suspendă pentru moment și clavecinul fu desfăcut. Spre uimirea generală, inclusiv a lui Molière, din clavecin apăru un băiețel de vreo 6 anișori, îmbrăcat sărăcăcios dar foarte talentat — care cîntase, din interiorul instrumentului, ca la o adevărată harpă.

Piesa se reluă continuînd cu demascarea înșelăciunilor pseudomedicului Purgon.

Reprezentațiile următoare se desfășurară cu același succes, dar fără „clavecinul magic!" Piesa de fapt nici nu avea nevoie.

Couperin, copilul talentat, pitit în „clavecinul magic", deveni, după 10 ani, mare clavecinist, organist și compozitor al curții lui Ludovic al XIV-lea și unul din celebrii autori ai muzicii preclasice.

Întîrzierea

Întîrzierea e categoric nerecomandabilă, fie la gară — că pierzi trenul — fie la Radio — că trece spațiul rezervat imprimării.

Maestrul Dendrino avea o serie de înregistrări la Radio. Abia intrase în funcțiune sistemul înregistrărilor pe bandă de magnetofon.

Dorina Drăghici, interpreta atîtor șlagăre de succes — de obicei punctuală — a întîrziat la una din

imprimări din cauza unor repetiții la teatru — de trei ori consecutiv — spre disperarea lui Dendrino.

— Ce facem maestre ? O sancționăm ?

— Și ? Ce-am rezolvat ? Cînți dumneata în locul ei ?

— Cine mi-e drag mă așteaptă ! se auzi deodată glasul Dorinei.

— Mai zi o dată, spuse maestrul !

— Păi, cine mi-e drag mă așteaptă !

— Așteaptă-mă și tu două minute. Și se așeză la pian. Spune-mi, îți place cîntecul ?

Așa s-a creat și lansat șlagărul lui Dendrino „Cine mi-e drag, mă așteaptă".

Și pentru că vorbim de șlagăr...

Compozitorii scriu numai cîntece. Șlagărele le „fac" spectatorii. Există însă și factori determinanți în lansarea unui cîntec.

De exemplu, celebrul „Marinică", șlagărul absolut al compozitorului H. Mălineanu (pe versurile regretatului Eugen Mirea) a părut, la început, un cîntecel neînsemnat, trecînd neobservat timp de aproape un an și jumătate, în interpretarea searbădă a unei cîntărețe oarecare. Preluat apoi de Dorina Drăghici, într-un concert de muzică ușoară, la sala „Dalles", și apoi la teatrul „Tănase", cîntecul a început să capete viață, contur, să-și atingă ținta satirică, devenind șlagăr european.

— Șlagărul e ca „lozul în plic", îmi spunea într-o zi Radu Șerban. Crezi într-un cîntec, îl orchestrezi, repeți cu solistul, asiști la imprimare sau la repetiția generală. Alteori te duci emoționat la premieră. Se

cîntă frumos melodie după melodie și la urmă publicul cască plictisit, așteptînd un moment vesel ! Loz neciștigător ! Dezamăgit ieși din sală, în timp ce se cîntă finalul. De la garderobă te întorci în sală, unde se întîmplă ceva de-a dreptul uluitor : melodia „de serviciu" cum o numeau confrații este bisată, trisată, ovaționată. Așa m-am trezit cu „Primăvară, primăvară", transformat de public în șlagăr. Loz cîștigător !

— Dar cu „Prieten drag", cum a fost, Radule ?

— De pomină ! Se apropia festivalul de pe litoral și — fiind prins de muzica unui film — nu scrisesem nimic. Atunci Constantin Cîrjan mi-a amintit de un cîntec compus de mine pe versurile lui, cu vreo șase ani în urmă : „Prieten drag". Îl țineam în sertar din cauza impresiei de tango „desuet" pe care mi-o lăsase. Neavînd altceva l-am trimis festivalului. „Prieten drag" a luat Premiul I și a devenit șlagăr la noi, ba chiar și în Italia, în interpretarea lui Remo Germani.

— Parcă tu n-ai pățit la fel cu melodiile tale „cardiace" ? „Of, inimioară", „Inimă nu fii de piatră" ! Premii luate în coarnele cerbilor de aur, de argint și de bronz.

— Loz în plic ! Ai dreptate, Radule.

„Salcia" lui Moculescu

Cînd îl vezi pe Horia Moculescu pe stradă sau la televizor — deși înalt și bine clădit, ca un brad — te gîndești fără să vrei la „Salcia", șlagărul lui nr. 1.

— Cum a devenit șlagăr, mă întrebi ?

Mai întîi, mi-am interpretat-o singur. Vorba aceea, ce-și face omul cu vocea lui... povestește Horia. Și melodia a „prins" oarecum. Au interpretat-o apoi cîteva soliste. Cîntecul promitea ceva, dar nici prea-prea, nici foarte-foarte.

La o repetiție a formației mele vocal-instrumentale — de fapt toate formațiile se intitulează astăzi așa — am întrebat pe băieți cine poate lua un Do de sus, de care aveam nevoie pentru un aranjament vocal. Zagardan — pe atunci bateristul meu — mi-a spus că va încerca el. Mi-am exprimat o justificată neîncredere.

Atunci — pentru a mă convinge — Zagardan a început să cînte „Salcia" cu o octavă mai sus decît o cîntam eu. M-a uluit. I-am spus că la spectacolul — ce ulterior s-a televizat — o va interpreta el.

A făcut „rupere", cum numim noi, un succes zdrobitor.

De atunci eu am devenit autor de șlagăre, „Salcia" melodia zilei, iar Zagardan mare interpret.

Și toate astea, pentru că nu l-am crezut capabil să interpreteze un amărît de „Do", încheie Moculescu biografia „Salciei".

Unde-s cavalerii de altădată ?

Mă aflam zilele trecute în incinta modernei stații Autoservice „Dacia", situată pe Calea Bucureștilor — sau Șoseaua Plopilor — la intrarea în Brașov. Serviciul prompt, solicitudinea mecanicilor și a inginerului șef m-au făcut să uit de automobilisticul dicton: „Ai mașină, ai belele și la *Service* numai rele".

M-am pomenit vesel, ca la „Gura Humorului", cum ar fi spus nea Costică Tănase :

„Ascultă, măi Mitică,
Și nu uita că la o adică
Viața e mai frumoasă,
Nici soacra nu-i arțăgoasă,
Soața-i mai arătoasă
Și mai devreme-acasă,
Și bunătăți pune pe masă
De dragul amorului
La „Gura Humorului".

Așa și eu, stînd la Service-ul cu pricina, discutam cu cel ce se ocupa de cutia de viteze :

— Am emoții, maestre.

— De ce, dragul meu ?

— Păi, diseară am rezultatul examenului de intrare la medicină !

Sau urmărind reglarea tacheților, discutam cu doi meșteri despre contribuția științifică a savanților Einstein și Coandă la dezvoltarea tehnicii contemporane.

Iar inginerul șef îmi dezvăluia profilul elegant și aerodinamic — ceva între Masseratti și Lamborghini al Daciei-sport „Brașovia", o realizare a colectivului tehnic al acestei instituții.

Tineri studioși, muncind ziua, învățau seara, căutînd și reușind — ca atîția alții din țara noastră — să fie utili societății de azi, ai celei de mîine.

Cu aceste gînduri am intrat la un café-bar pentru a lua la repezeală un „filtru". Într-un colț, altfel de „tineri"... M-am întîlnit întîmplător cu scriitorul Alecu Popovici. Dintr-un singur schimb de priviri ne-am înțeles. Gata versurile ? Gata și muzica. Să-i dăm cuvîntul !

— Unde-s cavalerii de-altădată ?

NU VREM CAVALERII DE-ALTĂDATĂ!

VERSURI ALECU POPOVICI
GEORGE MIHALACHE

MUZICA EDMOND DEDA

Rem Rem7 Rem7 Rem6 Rem Rem7 Sem7
Rem6 Mib Mib Mib
Solm6 La7 La7 Solm La7 Solm La7
Rem Rem Rem Rem Solm7 Do7 Solm7
Do7 Fa Sib La7 Solm La7 La7 Solm
MEDIUM SWING
REFREN
La7 rall. La7 Sib7 Solm La7 La7 Re
Re Sim cor Sim Re Sim Si7
Mim La7 Fa#7 Sim Mi7 Do La7
Re Sim cor Re Re
Sim Si7 Mim La7 Fa#7 Sim Mim La7 Rem

Cartea de telefon

La o repetiție Bițu Fălticeneanu — cunoscutul regizor artistic — explică trupei, și mai ales, unor tineri soliști de muzică ușoară :

— Măi copii, voi trebuie să înțelegeți că nu e suficient să fii cîntăreț, ci mai presus de orice un interpret. Trebuie să fii un traducător al creației poetice și muzicale, trecută prin filtrul personalității tale interpretative. Trebuie să știi să cînți, să joci, să exprimi prin toate mijloacele scenei mesajul cîntecului. Trebuie să fii un interpret total... Maurice Chevalier spunea, nu o dată, despre Edith Piaff: „Este suficient ca Edith să citească pînă și cartea de telefon ca să te facă să plîngi".

În timp ce vorbea, el observă că un tînăr actor absolvent, folosit mai rar — deocamdată — citea o carte voluminoasă.

— Bine, măi băiatule, îi spuse indignat Fălticeneanu, eu mă străduiesc să vă explic un lucru valabil pentru voi toți, și tu, în loc să fii atent, citești romane ! Păi se poate ?

— Nu, maestre, tocmai citeam cartea de telefon !

— Nu mai spune ! ? Și cum ți se pare lectura ? Interesantă ?

— Nu prea are acțiune. În schimb, are o mulțime de personagii... Așa că, dacă o puneți în scenă, poate mă distribuiți și pe mine.

Modă

La un cenaclu literar-muzical, undeva la Cluj — dacă nu mă înșel — doi spectatori schimbă unele impresii :

— Nostimă și moda asta vestimentară. Și coafura. Priviți la tînăra care cîntă acum la chitară. Ați putea jura că e băiat !

— Chiar și jur. E fiul meu !

— Oh, vă rog să mă scuzați ; nu puteam bănui că dumneavoastră sînteți tată.

— Nici nu sînt tatăl lui. Sînt mama !

Și o modă ... „ultra"

Puiu Iancovescu — actorul Ion Iancovescu — era plin de talent, dar și de originalități.

Într-o dimineață, îl acostează la Capșa, Sică Alexandrescu.

Acesta observase cu stupoare că autorul poartă o pereche ciudată de ciorapi; unul galben și altul verde.

— Spune drept, Puiule, ai găsit cu greu perechea asta de ciorapi ?

— Deloc, maestre. Mai am acasă încă o pereche asemănătoare.

„Bravo, Nadia !"

Transmisie directă. Montreal — Canada.

— Formidabil !

— Încă un zece ! Încă o medalie de aur pentru lotul olimpic al României. Pentru Nadia Comăneci.

— Bravo Nadia !

— Bravo Nadia !

Eram la Brașov. Ora 11 noaptea. Bravo Nadia ! E o idee. Formez emoționat prefixul Bucureștiului.

— Alo ! George Mihalache ? Ascultă, te tentează un cîntec intitulat „Bravo Nadia“ ?

Un moment de tăcere. Și apoi răspunsul :

— Da, ideea e excelentă. E a ta sau ți-a cerut cineva să scrii melodia ?

— Titlul mi l-a sugerat exclamația lui Cristian Țopescu „Bravo Nadia“ ! Ideea îmi aparține. Altfel, cîntecul ar fi fost comandat altuia. Eu n-am compus încă decît prima frază muzicală „Bravo, Nadia, bravo, Nadia !“

— Bun ! Te sun eu pînă într-o oră și-ți dictez versurile prin telefon !

Cîteva minute după miezul nopții aveam textul. Fără pian — la ora aceea m-ar fi dat afară din hotel — am scris melodia. La ora 1 noaptea l-am trezit din somn pe Octavian Sava, care răspundea pe atunci de „Albumul duminical T.V.“ Nu m-a repezit — era prea somnoros. Mi-a spus chiar că-i place ideea. Atunci i-am fredonat cîteva măsuri din melodie.

— Vino mîine în studio la T.V. pentru a înregistra și filma cîntecul.

— Cu cine ?

— Cu tine !

M-am așezat la masă. Am scris orchestrația.

La 4 dimineața eram la volanul mașinii cu care la 6 și jumătate am fost în București — respectînd, firește, „viteza legală“ (nu m-a prins radarul).

La ora 9 am terminat de adunat o orchestră, un solist și un grup vocal și la 10 eram cu ei în studioul muzical T.V.

Banda a fost înregistrată pînă la ora 12 și 20. A fost montată pe M.G.S. și transmisă în emisia de duminică, a doua zi, la ora 15.

Seara, cîntecul „Bravo, Nadia“ s-a transmis prin satelit la Montreal.

L-a auzit Nadia !

L-a auzit o lume întreagă !

Cristian Țopescu a mulțumit de la 15 000 km pentru darul făcut dragei noastre Nadia.

Cele 24 de ore de muncă fără întrerupere n-au fost zadarnice !

BRAVO, NADIA!

Versurile de GEORGE MIHALACHE — *Muzica de* EDMOND DEDA

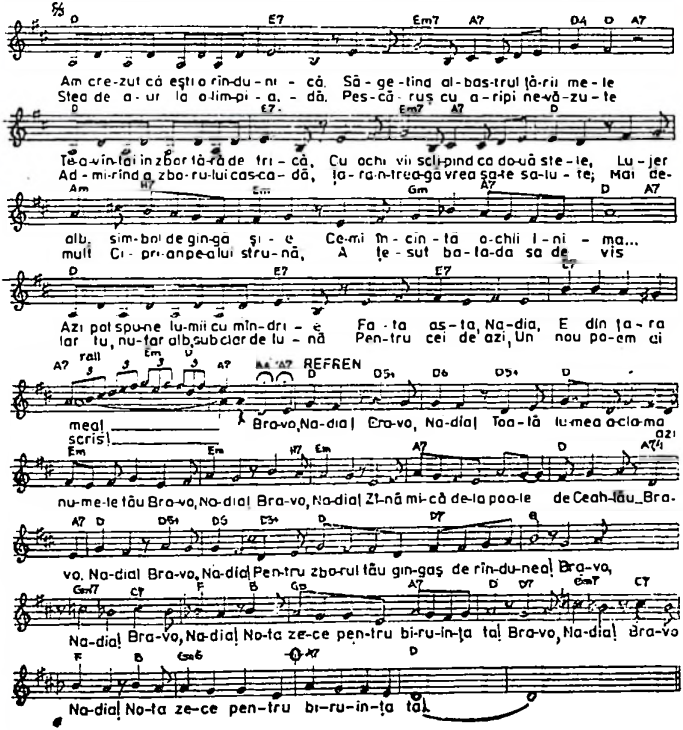
Am cre-zut că eș-ti o rîn-du-ni - că. Să - ge-tînd al-bas-trul ță-rii me-le
Stea de a-ur la o-lim-pi - a. - dă. Pes-că-ruș cu a-ripi ne-vă-zu-te
Te-a-vîn-tai în zbor tă-ră de fri - că, Cu ochi vii scli-pind ca do-uă ste-le, Lu-jer
Ad-mi-rînd a zbo-ru-lui cas-ca - dă, ța-ra-n-trea-gă vrea să-te sa-lu - te; Mai de-
alb, sim-bol de gin-gă și - e Ce-mi în-cîn-tă o-chii l-ni - ma...
mult Ci-pri-anpe-alui stru-nă, A țe-sut ba-ta-da să de vis
Azi pot spu-ne lu-mii cu mîn-drie Fa-ta as-ta, Na-dia, E din ța-ra
lar tu, nu-mai alb,sub clar de lu - nă Pen-tru cei de azi, Un nou po-em ci
REFREN
Bra-vo,Na-dia! Bra-vo, Na-dia! Toa-tă lu-mea a-cla-ma
meal
scris!
nu-me-le tău Bra-vo,Na-dia! Bra-vo, Na-dia! Zi-nă mi-că de-la poa-le de Ceah-ău_Bra-
vo, Na-dia! Bra-vo,Na-dia! Pen-tru zbo-rul tău gin-gaș de rîn-du-neal Bra-vo,
Na-dia! Bra-vo,Na-dia! No-ta ze-ce pen-tru bi-ru-in-ța ta! Bra-vo,Na-dia! Bra-vo
Na-dia! No-ta ze-ce pen-tru bi-ru-in-ța ta!

Copil de trupă

Eram în turneu. Unul din nenumăratele turnee muzicale întreprinse în țară cu un colectiv al teatrului „Tănase".

La Piatra Neamț, după obișnuitul tur de rutină efectuat la teatru — decorul, acordajul pianului, instalația de lumini și sonorizare — și apoi pe malul Bistriței — în admirația superbului peisaj — m-am dus la vestitul, pe atunci, Ali-cafegiul, care prepara o miraculoasă „turcească" la nisip.

Ca de obicei, nici o masă nu era liberă. Am răspuns amabilei invitații a lui Paul Vianu, talentatul muzician de jazz, aflat și el în turneu.

Și cum o cafea fără taclale e aidoma piinii fără sare, Paul a început confidențele :

— Știi, maestre dragă, că în subsolul acestei clădiri mi-am început cariera ?

— Nu mai spune ! Dar cum s-au petrecut lucrurile ?

— Simplu. Rămas orfan, din anul 1929, am intrat băiat de prăvălie la un cîrciumar de aici. Căram din pivniță diverse de-ale mîncării și, bineînțeles, vin. Într-o zi, m-am împiedicat de ceva și am căzut, făcînd țăndări cîteva carafe de vin. Ce-a mai pătimit spinarea mea de la gîrbaciul cîrciumarului, ar fi de prisos să-ți povestesc. De teamă să nu mai fac și alte pagube patronului, am căutat, în pivniță, la lumina unei feștile, pricina necazului meu. Și am găsit-o. Era o trompetă uitată acolo de cine știe cine și de cine știe cînd. Am suflat în ea mai mult de ciudă. Am apăsat apoi și-o clapă. Goarna și-a îndulcit sunetul. Am mai încercat o dată. Nu era rău deloc. Și așa, vreo jumătate de oră.

Acompaniind-o pe Aura Urziceanu în concertul-studio „De la Bach la Tom Jones"

Enrico Macias cu Edmond Deda în căutarea... Euterpei →

Oră de muzică ușoară. La pian: Gelu Solomonescu. Profesor: Edmond Deda. Elev: Vasile Tomazian

Un mare actor al șansonetei — Jean Claude Pascal

Amalia Rodriguez — „regina fado-ului"

O mare interpretă a șansonetei — Juliette Greco

Rita Pavone sau „Sic transit gloria mundi“

Anne Louise Hansen, cîştigătoarea Premiului I — Braşov, 1971 — cu „Of inimioară", cîntată în limba română, şi autorul melodiei ei

Cum să nu scrii un cîntec vesel cînd Euterpe se află în apropiere

cu deosebită simpatie
compozitorului Edmond Deda
Nadia Comăneci

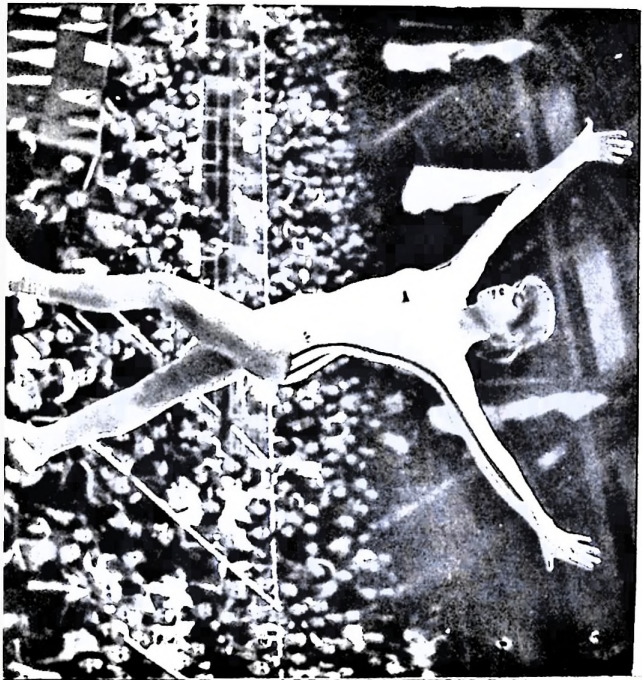

Helena Vondracskova după cucerirea Premiului II la Festivalul internațional Brașov (1971), cu melodia „cardiologică" „OF, INIMIOARĂ" („Oh, dr. Barnard !") de Edmond Deda.

Gingașă înfățișare împrumută uneori Euterpe".

Deodată, am zărit toate stelele cerului, de parcă dispăruse bolta pivniței ! Primisem o palmă cît o lopată. Și încă una și apoi încă una !

„Cîrciuma geme de clienți, și ție-ți arde să sufli în goarnă ! Marș de-aici, lighioană !" încheie patronul ora de „educație".

De atunci, în fiecare noapte după ce plecau ultimii clienți, mă lăsam închis — fără știrea stăpînului — în pivniță și acolo, printre butoaiele de Riesling și Tămîioasă de Cotnari, suflam în trompetă, căutînd să învăț de unul singur, fără metodă, fără profesor.

Într-o seară, în cîrciumă a intrat un ofițer înzorzonat.

— Trăiți, don' general ! strigai.

— Nu sînt general, măi băiete. Sînt locotenent și dirijorul fanfarei militare din parc. Adu o carafă de Cotnari special !

Coborînd în pivniță după vin, am luat cu mine și trompeta, așa, cu orice risc ! După ce i-am dat carafa cu vin, am început să-i cînt „Valsul" lui Ivanovici, că era la modă. Locotenentul m-a ascultat mirat și m-a mîngîiat pe creștet, dar nu mi-a zis nimic. Apoi s-a întors către cîrciumar, care la auzul trompetei venea spre mine cu o figură de mi se făcuse părul măciucă.

Dar locotenentul intervine :

— E fiul dumitale ?

— Cine ? Prăpăditu' ăsta ? Nuu !

— Bun ! Îl iau eu atunci, copil de trupă, să învețe carte și trompeta, că puștiul are de la natură ceva prețios, mai veritabil decît Cotnarul dumitale. Sper că n-ai nimic împotrivă !

— Luați-l, să trăiți ! zise cîrciumarul. Tot vreau să scap de el, că nu se pricepe la nimic !

Şi aşa, meştere dragă, am ajuns cu ştiinţă de carte şi de muzică, cu o carieră de patruzeci de ani şi cu amintiri dragi despre locurile acestea din Piatra Neamţ...

„Nu mai plînge, baby !"

Cotrobăiam de zor printre hîrţoagele îngălbenite de oboseala anilor, căutînd o partitură veche. Printre note, am găsit deodată ambalajul unui baton „Kandia", care, în copilărie, era ciocolata mea preferată. Ea se numea „Nu mai plînge baby", după şlagărul lui Elly Roman, de pe vremea „charleston-ului".

Cu prilejul unei premiere, am reluat melodia, scriindu-i un aranjament nou, într-o măsură ternară. Am înregistrat-o la radio şi cîntecul şi-a reluat vitalitatea, redevenind şlagăr, în interpretarea Margaretei Pîslaru. În această haină nouă, „Nu mai plînge baby" a prilejuit unor interpreţi, de peste hotare, cucerirea cîtorva trofee la Festivalul de la Braşov.

Cum s-a născut acest cîntec?

Elly Roman se grăbea să termine partitura comediei muzicale „Miky şi Niky" la Teatrul „Maria Ventura".

Din păcate, era stînjenit teribil de scîncetele permanente ale unui copilaş, odrasla vecinului de apartament.

Textierul, ca să-l îmbuneze, i-a sugerat ideea unui cîntec.

— Şi cum să-l intitulez ?, întrebă compozitorul.

— Foarte simplu : Nu mai plînge, baby !

Zis şi făcut. Apoi, au intrat amîndoi în apartamentul vecin şi, ca nişte adevăraţi părinţi, au început să-i cînte copilaşului : „Nu mai plînge, baby !".

Spre surprinderea tuturor, „baby“ a tăcut brusc, a început să gungurească și apoi să zîmbească fermecător. Dar, cum înceta cîntecul, cum reîncepea coșmarul.

Iată de ce discul, la insistențele autorilor, a apărut în timp record. Și nu numai părinții copilului bucluca ș l-au cumpărat, ci toți tații și mamele și bunicii și apoi tinerii. Și au apărut și bomboanele „Stollwerk“ — pentru copiii de toate vîrstele tot cu „Nu mai plînge, baby !“. Și ilustrate de anul nou cu „La mulți ani“ și „Nu mai plînge, baby“.

Și pe toate figura la loc de cinste, în cea mai fotogenică atitudine a sa, odrasla cu bucluc a vecinilor compozitorului.

Ciudate travestiuri îți găsești, uneori, Euterpe dragă...

Nu știi de unde sare ... pisica

Compozitorul Petre Andreescu — din generația lui Ionel Fernic — trecea, în drum spre casă, pe strada Fetițelor din Capitală, din cartierul Mircea Vodă, fredonînd sau fluierînd.

Deodată, un mieunat protestatar de pisică trezită din somn îl pironi locului. Ridicînd privirea, zări la o fereastră de la parterul unei case două fetișcane de liceu, semănînd ca două picături de rouă proaspătă, făcîndu-i, simultan, semn să facă liniște, ca să nu mai deranjeze o superbă pisică de angora ce torcea la soare, pe pervaz.

Petre Andreescu surîse înțelegător și-și continuă drumul.

A doua zi, la aceeași oră, se opri la aceeași fereastră, cîntînd — spre disperarea felinei și — de data asta — încîntarea fetelor, o melodie pe care o compusese în noaptea precedentă:

„La fereastra unde doarme o pisică,
E-o plăcere două fete să privești:
Una-i dulce, și e nostimă, de pică !
Și cealaltă e frumoasă, ca-n povești !
Amîndouă — și cea mare și cea mică,
Sînt cele mai dragi păpuși din București . . .“

Editorului Eșanu îi plăcu mult cîntecul. L-a ascultat o dată, de două ori, de patru ori, apoi spuse :

— Ascultă, dragă Petrică, cred că „fereastra“ asta o să taie, ca succes, chiar și „Balconul“. (Este vorba de șlagărul „Sub balcon eu ți-am cîntat o serenadă“, / cea dintîi și cea din urmă-n viața mea“). Dar, — continuă editorul — ce fel de lame de ras folosești, măi omule ? Ai o tăietură pe obraz, de parcă te-ar fi zgîriat o pisică !

— Chiar pisică a fost, nene Eșanule. Și-i povesti editorului tărășenia cu angora nevricoasă.

„La fereastra unde doarme o pisică“ se mai cîntă și azi, după zeci de ani, cu același succes.

Să dețină oare pisica secretul șlagărului ? Poate. Mîine, în orice caz, am să cumpăr o pisică.

Dar, dacă nu vă e cu supărare, vă rog să păstrați discreție. Mai ales față de confrații mei . . .

Euterpe printre ... scoțieni

Constantin Silvestri dirija Orchestra simfonică scoțiană din Edinburg.

În program figura și celebrul „Bolero" de Ravel, care — așa cum se știe — prin orchestrație și interpretare marchează un crescendo gradat, de o rară frumusețe, deși menține de la început și pînă la sfîrșit același tempo.

Pentru a fixa cît mai perfect acest tempo, Constantin Silvestri a propus orchestrei, cu prilejul repetiției generale, o măsură anticipată, nescrisă pe note — măsură care, în argoul familiar muzicienilor, și universal acceptat, este denumită „gratuită".

— Deci, domnilor, vom marca o măsură „gratis".

La care, toată orchestra se ridică și părăsi scena.

Veritabili scoțieni.

Țigări „Cheia"

Dintre tinerii compozitori, Marius Teicu este muzical-mente deosebit de generos și deopotrivă de distrat, fiind furat în întregime de pasiunea muzicii.

— Ce faci, Marius ? îl întrebă deunăzi amicul său, Mihai Constantinescu. Vrei să deschizi ușa cu... țigara ?

— E clar ! Va trebui să dorm la tine.

— De ce, Marius ?

— Înseamnă că mi-am fumat cheia ! ...

Instantaneu cu ... Napoleon

Se știe că Beethoven, care dedicase „Simfonia a III-a" („Eroica") lui Napoleon, a anulat furios această dedicație cînd i-a parvenit vestea încoronării lui

Bonaparte ca împărat. Mai mult, în colțul copertei a adăugat și cuvîntul „tiran".

Autorul „Titanic-valsului", comentînd această întîmplare făcea următoarea reflecție mușatescă :

— Vezi, dragul meu ? Totul se datorează lipsei de modestie. Dacă Napoleon se mulțumea să rămînă un simplu ofițer de artilerie, ar fi fost poate și acum pe tron (! ?).

Labiche la ... biserică

Compozitorul Saint-Saëns, autorul impresionantului „Dans macabru", a fost un timp și organist la biserica „La Madeleine" din Paris.

Într-o zi, preotul se adresă maestrului :

— N-ați vrea, domnule Saint-Saëns, să cîntați ceva mai vesel la orgă ?

— Cu plăcere, părinte ! Atunci cînd dumneavoastră veți predica în capelă cupletele lui Labiche, voi cînta și eu la orgă aria „Bărbierului" lui Rossini.

Flori

Aflat la Londra, Maurice Chevalier l-a vizitat pe celebrul scriitor englez Bernard Shaw :

— Domnule Shaw, v-am admirat nespus frumoasa grădină. Mă surprinde, totuși, că în casă nu văd nici o vază cu flori ! ...

— Dragul meu Maurice, mie îmi plac la nebunie și copiii ! Ba, între noi fie vorba, chiar și mamele lor ... Asta nu înseamnă, însă, că trebuie să le pun în glastre ! ...

Picasso în vervă

— Maestre Picasso, sînt, într-adevăr, primul model pe care l-aţi sărutat ?

— Jur, draga mea ! minţi tînărul artist.

— Bine ! Dar cîte modele v-au mai pozat pînă acum ?

— Cred că . . . vreo cinci ! : un măr . . . o cascadă . . . un vas cu flori . . . o gîscă . . . pardon, era lebădă ! Şi . . . dumneata !

Poartă fără rost

Aflaţi în turneu prin Maramureş, ne-am decis — împreună cu Horia Şerbănescu şi Radu Zaharescu — să vizităm celebrul „Cimitir Vesel" de la Săpînţa.

Orientîndu-ne greşit, am nimerit la vechiul cimitir al săpînţenilor — destul de părăginit şi . . . deloc vesel ! Împrejmuirea am găsit-o, dar poarta — ioc !

Pînă la urmă, am dat de ea şi, unindu-ne forţele, am reuşit să urnim dărăpănătura din loc.

La plecare, ne-am întîlnit cu intendentul :

— Bine, bade ! De ce nu reparaţi poarta, că doar n-o fi mare lucru ! ?

— Mare lucru, nu-i ! Da' n-are rost ! Păi, judecaţi şi dumneavoastră :ăi de se află înăuntru, nu pot să iasă, iară cei de afară nu vor — nici în ruptul capului ! — să intre. Aşa că . . .

Morală plastică

O tînără pariziană care poza pentru un nud maestrului Paul Gauguin, intră în atelierul acestuia, și-i spuse :

— Maestre, îmi pare rău ! Dar, mi-e cu neputință să pozez, goală, astăzi ! . . . Ați uitat să faceți foc în atelier ! Ai, ai, ai . . . !

— Ai . . . dreptate ! Și Gauguin, spontanul, depășind reflexul onomatopeic „ai, ai, ai . . . !“ i se adresă, respectuos : Mademoiselle vă cer scuze ! . . . Trebuia să vă ofer o . . . cafea fierbinte . . . Dar, observînd în direcția ferestrei imaginea soției venind spre casă, panicat, adresă o rugă interlocuitoarei-model :

— Repede, dezbăcați-vă ! Vine nevastă-mea . . . Ai, Ai, Ai ! . . .

Cîntar

Fiul mai mare al lui Gelu Solomonescu era și mai mare amator de dulciuri, în special la dulcea vîrstă a copilăriei.

Trimis la alimentara din Piața Confederației să cumpere cinci kilograme de banane, ajunge acasă cu o pungă cam anemică.

— Bine, tovarășe responsabil — se plînse Gelu — l-am trimis la dumneavoastră pe Dănuț după cinci kilograme de banane și, cînd le-am cîntărit acasă, nu erau decît trei.

— Se poate, maestre, să vă enervați pentru atîta lucru ? E vina noastră ! Am omis să-l cîntărim și pe Dănuț, înainte de a cumpăra bananele ! . . .

Consolare

— Ei, ai văzut, dragă maestre, cronica de ieri ? În cel hal îmi masacrează Ionescu noua mea premieră !, se plînge lui Radu Beligan, un dramaturg etern promițător.

— Nu te sinchisi, dragă ! Știi bine că Ionescu e un cronicar lipsit de personalitate, fără păreri, capabil să repete și el cam ce aude de la toată lumea ! îl „consolă" Radu Beligan.

Vocalize ... antirabice

În opereta „Micul lord", marele Nicu Leonard apărea în scenă însoțit de un cîine. La una din reprezentații, din greșeală, artistul l-a călcat pe una din labe. Reacție firească, cîinele și-a înfipt colții în pulpa actorului.

La următoarele spectacole, și mai cu seamă în cabina actorilor, Leonard observă că un coleg de teatru, Ciucurette, îl evita sistematic.

De fapt, Ciucurette era un coleg foarte bun, dar avea fobia microbilor. Tot timpul se tampona cu alcool, își dezinfecta hainele de scenă, schimba prosoapele după fiecare ieșire din scenă, folosea numai săpun medicinal . . .

Leonard se hotărî să-i facă o farsă.

În timpul reprezentațiilor începu să mîrîie în surdină și, de cîte ori Ciucurette se apropia de el, se prefăcea că mușcă.

— Să știți că Leonard a turbat ! se arătă îngrijorat acesta. Ce mă fac fraților ! Ce mă fac la scena des-

părțirii ? (La această scenă tenorul trebuia să-l îmbrățișeze).

— Păzea, nea Ciucurette, că turbarea luată de la om se vindecă mai greu ! îl îngrozeau colegii și mai mult.

La unul din spectacole, la scena cu pricina, oricît se feri ipohondrul nostru, Leonard mîrîi agresiv și, în locul sărutării, îl mușcă ușor de ureche.

Țipete. Urlete. Leșin. Cortina.

Deși toți actorii l-au asigurat pe Ciucurette că n-a fost decît o farsă din partea lui Leonard, nimeni n-a reușit să-l convingă.

Sărmana „victimă" a suportat cu stoicism, nici mai mult nici mai puțin, decît paisprezece injecții antirabice !

Mai tari ca vocalizele !

Mustață poreclit „Ambele-trei"

Un politician — vestit pentru matrapazlîcurile sale, dar și pentru logoreea de care suferea — a venit într-o seară în culisele teatrului „Cărăbuș" al lui Tănase.

Pauză. Forfotă. Se schimbau decorurile. Balerinele, grațioase ca „lebedele" lui Ceaikovski, se grăbeau spre cabine.

Într-o asemenea ambianță, politicianul și-a descoperit, subit, și veleități de Don Juan, aruncînd, în fugă, o sărutare pe umărul unei balerine. Promptă, aceasta îi scăpără cu viteză „cosmică" două palme zdravene pe obraji și alta peste gură.

Tănase interveni, chipurile, împăciuitor :

— Scuzați, domnule ministru, pentru ambele... trei palme date de Moți (așa o chema pe dansatoare). Am s-o sancționez! Dar... ce-ați pățit? se arătă el intrigat. Văd că ați rămas cu mustața albă!

— Ce să fac, nea Costică... O mai înnegresc și eu, că, deși am numai 49 de ani (realmente era bine trecut de 60!), mi-am păstrat părul negru, tăciune! În schimb, mustața, a naibii, crește albă!

— Aaa, explicația e simplă, zîmbi mucalit Tănase. Toată ziua, bună ziua, dumneavoastră dați din gură. Așa că, din cauza eforturilor, este firesc ca să vă albească mustața, iar părul să vă rămînă negru, întrucît a lenevit pe capul dumneavoastră... Nu?

„Favoriții"... Euterpei

De-a lungul istoriei, instrumentiștii s-au bucurat fie de stimă și admirație, fie de dispreț, în funcție de epoci, prejudecăți, toane, cultură.

În timpul vechiului Imperiu al Faraonilor, muzicienii făceau parte din demnitarii Curții.

Tratatul lui Hickman despre muzicieni reproduce fotografia unei statui ridicată flautistului Isi, de pe vremea lui Ramses al II-lea.

O gravură în piatră, realizată o mie de ani mai tîrziu, înfățișează un harpist cîntînd, îngenuncheat umil, la picioarele unui mărunt funcționar al Curții.

În schimb, Platon i-a situat pe muzicieni și poeți printre cetățenii de elită ai „cetății lui ideale".

Alternativ, copleșiți uneori de favoruri, instrumentiștii au rămas alteori mulți ani pe o treaptă inferioară servitorilor.

Genialul Mozart, de pildă, a fost izgonit de arhiepiscopul Collorado, pentru refuzul său de a servi resturile rămase la masa rîndașilor și slujnicelor!

*

Alfred Cortot a fost angajat în tinerețe să cînte la o serată mondenă.

Gazda a acceptat onorariul pretins de marele pianist francez, dar a ținut să adauge cu „nobilă" trufie:

— Țin să vă previn, domnule Cortot, că nu vreau să vă amestecați printre invitații mei!

— Oh, doamnă, drept recunoștință, reduc onorariul meu cu o sută de franci!

„Băieții teribili"

De la apariția sa, mai întîi ca o curiozitate muzicală, mai tîrziu ca muzică de dans, dezvoltîndu-se pînă la forma sa de azi, în genul muzicii de cameră și simfonice a muzicii culte, jazzul a avut — ca orice artă, ca orice curent nou în artă — adepții și, firește, neadepții săi, ca să nu-i numesc neprietenii săi.

La fenomenul de respingere, de către unii, a jazzului au contribuit nu numai noutatea genului, sonoritățile neobișnuite, proprii acestui mod aparte de tratare a muzicii, ci, din păcate, chiar unii muzicanți, care din motive de „modă", încercau să cînte și ei cît mai repede și cît mai tare, bubuind din tobe și trompete, într-un vacarm respingător, pe care-l intitulau „jazz".

Era suficient ca o mică formație instrumentală, înjghebată ad-hoc, să-și procure o tobă cu garniturile

de rigoare — o baterie pe care să scrie cu litere fosforescente „Jazzul" sau „J", — să facă mult zgomot, ca să se intituleze „jazz-band".

Cîţiva muzicieni serioşi, cu deosebit simţ muzical, cu însuşiri native suplimentare, alcătuiseră în schimb, cîteva formaţii de autentică valoare.

Printre aceştia s-a numărat şi Dinu Şerbănescu, unul din dirijorii şi animatorii de frunte ai acestui gen. Orchestra sa era formată din doisprezece instrumentişti, doisprezece „băieţi teribili" — cum erau numiţi pe drept cuvînt de către publicul de toate vîrstele, dar mai cu seamă de tineret.

În vara anului 1937 Dinu concerta cu orchestra sa într-o „bombonieră" — un fel de cofetărie — la Sinaia.

Vedeta-solist era, bineînţeles, Gică Petrescu, care, amabil ca-ntotdeauna, nu uita să cînte, ori de cîte ori mă vedea, una din primele mele compoziţii, „Rodica", pe o compusesem la vîrsta de 16 ani. Iar vedeta instrumentală era, firește, bateristul Sandu Svetanovici.

Acesta din urmă era de-a dreptul fenomenal. El nu bătea la tobe, ci cînta. Imagina — în solo-uri — fraze de o unduitoare poezie, de o caldă elocvenţă muzicală, crescînd în erupţii tumultoase, pentru a se estompa în pianissime de şoaptă . . .

Într-o duminică după-amiază, orchestra lui Dinu Şerbănescu s-a trezit fără baterie.

La început s-a crezut că este vorba de o glumă proastă, dar după o jumătate de oră şi-au dat seama cu toţii, că într-adevăr, bateria dispăruse.

Calm, imperturbabil, Sandu Svetanovici a coborît de pe podium, a luat din sală o măsuţă, trei pahare şi două scaune cu speteaza de lemn, le-a aşezat în locul bateriei şi, spre uimirea publicului şi a băieţilor

din orchestră, a început în loc de uvertură, un nemaipomenit solo de baterie.

Ce a putut scoate fantezia acestui excepțional talent timp de un sfert de oră din instrumentele improvizate și, la nevoie, din peretele de calcio-vechio al cofetăriei, a depășit orice imaginație.

Publicul, înmărmurit dar și entuziasmat, a izbucnit la sfîrșit în ovații și urale. Ovații și urale care păreau că nu se vor mai sfîrși !

Între timp, un salariat din personalul cofetăriei a descoperit bateria în frigiderul cel mare de la subsol, înghețată ca la Polul Nord.

Acompaniat de orchestră, virtuozul Sandu a „dezghețat-o" în cîteva secunde.

A fost primul solo de tobă executat la o baterie autentică... la gheață, cu toată garnitura de tamtamuri, charleston, bongosuri și cinele cu... țurțuri. Dar, fără sifon !

Pe ăsta îl „recepționase" Lache Fanfară, șeful unei formații locale, avînd o stranie alcătuire — un fel de hibrid dintr-un taraf și un jazz-band, combinație deopotrivă de proastă — și care, văzînd că publicul gravita către orchestra lui Dinu Șerbănescu recurse la un mic șiretlic „congelînd" bateria lui Sandu Svetanovici.

Tănase și Chevalier

În teatrul românesc a rămas proverbială grija pe care o avea Constantin Tănase atît pentru conținutul artistic de excepție al spectacolelor sale, cît și pentru modul de prezentare, de îmbrăcare strălucitoare a acestora.

În acest scop, Tănase colabora cu „Folies Bérgere“ și „Moulin-Rouge“ pentru închirierea unor costume și decoruri și pleca personal la Paris să le aducă, fiindcă, spunea el, „Ascultă Mitică, poza meșterită de fotograf te mai păcălește, pe cînd ochii, cu dioptrii cu tot, nu te-nșeală niciodată“.

Într-o după-amiază, mai spre seară, pe cînd se afla în biroul directorului teatrului „Folies Bérgere“, gata să semneze contractul de închiriere a unor costume și decoruri, Constantin Tănase a fost lovit brusc de o teribilă criză de lombosciatică, rămînînd nemișcat, îndoit din șale, lîngă un fotoliu. „M-am ars ! Poimîine am premieră și eu zac aici. Ce mă fac, ce mă fac ?“.

Directorul teatrului nu pricepea boabă românească, dar înțelegea totuși un lucru: că reputatul actor român era disperat!

În acel moment intră în birou Maurice Chevalier, prieten bun cu Constantin Tănase, și care, pe lîngă alte numeroase profesii, practicase un timp și pe cea de infirmier:

— Bonsoir, cher Tănase! Dar ce ți s-a-ntîmplat?

— Sînt bolnav! Malade, je suis malade, mon cher!

— Nu face nimic. Și eu am o laringită grozavă. Dar în cinci minute te fac sănătos. Și după ce a scos o seringă și a tăiat o fiolă de novocaină, i-a mai spus: „Te rog, întoarce-te! Dacă stai relaxat, nici nu știi cînd îți fac injecția.

Curios sistem avea Maurice! Îndată după dezinfectarea locului el începea să cînte o șansonetă. Pacientul ocazional, atent la melodie, nici nu afla cînd „doctorul" îi introducea acul.

Maurice Chevalier fredona în acel moment „Valentine, Valentine". Deodată, răsună un răcnet cumplit al lui Costică Tănase.

— Vai de mine! Te-a durat atît de tare? l-a întrebat surprins șansonetistul.

— Nu, deloc! Dar ultima notă ai cîntat-o cumplit de fals!

— Laringita, mon cher, laringita... îi explică Maurice Chevalier, în timp ce așeza seringa în cutie.

„Raza misterioasă"

Discuție aprinsă în biroul lui Armand Charpentier, directorul artistic al celebrului — și astăzi — Folies Bérgere. În fața lui, tolănită pe-un imens fotoliu, fai-

moasa balerină de origină franco-americană Loïse Fuller, iar alături, pe-un scaun turnant, impresarul și totodată coregraful ei, Johny Walker.

— Nu se poate, dragii mei ! spunea categoric directorul music-hallului. Dansul vostru nu e altceva decît o nouă variațiune pe aceeași temă.

— Da, Loïse, ești superbă, magnifică în tot ce faci, dar publicul vrea ceva nou, căută să îmbuneze atmosfera Johny Walker.

— Atunci luați pe altcineva ! propuse, enervată balerina.

— Nu, nu m-ai înțeles. Publicul tot pe tine te vrea, dar în ceva inedit, formidabil.

În acel moment, privirea îi alunecă pe prima pagină a cotidianului ilustrat „Paris-Soir": *Raza misterioasă. Senzaționala descoperire a savantei Marie Curie și a soțului ei, Pierre ! Raza care străbate orice, care dă viață, care ucide.*

— Extraordinar ! Am găsit subiectul dansului ! exclamă entuziasmat impresarul. Un fluture jucăuș care este atras de „Raza misterioasă", ce-i dă o lumină și o vitalitate neașteptate, pentru ca apoi, cu aripile destrămate, să se risipească în neant.

— „Raza misterioasă" ? ridică Loïse Fuller ochii ei imenși. Da, îmi place ideea. Printr-o stranie coincidență, tînărul compozitor Manuel De Falla mi-a cîntat ceva superb, intitulat „Dansul focului", o parte dintr-o suită pe care, îndrăgostit de mine — cum pretinde el — o va intitula „Amorul vrăjitor".

— „Raza misterioasă", „Dansul focului !" Asta e ! Iată contractul. De mîine intrați în repetiție ! decide directorul.

Peste trei zile, soții Marie și Pierre Curie au citit, la rîndul lor, tot în „Paris-Soir", senzaționala știre a

unui nou balet, „Raza misterioasă", ideea libretului fiindu-le, culmea, atribuită lor, modeștilor și genialilor savanți a căror descoperire, radioactivitatea, va revoluționa știința și, cine știe, poate chiar destinul omenirii...

Peste o săptămînă au primit în apartamentul lor din Bl. Haussman 48, vizita superbei balerine, însoțită de compozitorul De Falla și de cîțiva electricieni și mașiniști care, sub ochii lor uluiți, au transformat sufrageria într-o mică scenă.

Atunci, acolo, ei au vizionat în premieră absolută baletul „Raza misterioasă" și, în primă audiție mondială, „Dansul focului".

La premiera de la Folies Bérgere nu s-au putut duce, pentru că în aceeași seară avea loc ședința pentru primirea lor în Academia Franceză de Științe, cu care prilej soții Curie au fost respinși pentru a treia oară!

În schimb, premiera a avut un succes nemaivăzut.

Băiatul are stofă

Un juriu din Tokio a acordat — cu ani în urmă — Premiul I pentru cea mai bună imitare a lui Charlot (cum i se mai spunea lui Chaplin) unui oarecare Teddy Watson, în timp ce Charlie Chaplin — intrat și el în concurs cu un nume de împrumut — abia a obținut premiul trei.

Mă rog, juriile!...

*

Anunțîndu-se un concurs la Los Angeles — lîngă Hollywood, cetatea filmului — pentru cea mai bună imitare pe viu a lui Stan Laurel, s-au prezentat 2 311 concurenți, dintre care au fost selecționați doar 5 pentru finală.

Nu s-au acordat decît Premiul I și o mențiune. Premiul I — constînd dintr-o cupă de cristal și efectuarea unui scurt-metraj — a fost obținut de un oarecare Alfred Hammerfeld.

S-a trecut la filmare.

Subiectul ? Simplu ! Imitatorul lui Stan trebuia să apară puțin cam cherchelit, după o petrecere, urmînd apoi să încerce coborîrea unei scări imense a unui impunător salon de bal.

Alfred Hammerfeld începe coborîrea, dar cu un amendament: treapta următoare o caută bătînd step pe treapta precedentă. Grotescul e înlocuit de grație, iar stepul acestuia demonstrează o virtuozitate fără precedent.

— Nu sîntem la un concurs de imitare a lui Gene Kelley ci a lui Stan ! urlă regizorul de platou.

Din fericire, aflat în treacăt prin studio, faimosul regizor Sternberg intervine:

— Lasă-l să continue, te rog ! Băiatul are stofă, nu glumă ! După ce termini filmarea, trimite-mi-l și mie la cabină !

— O.K., boss ! . . .

Așa a început cariera celui mai mare dansator modern al secolului nostru, Alfred Hammerfeld.

Nu știți despre cine e vorba ? Scuzați-mă, aveți dreptate, stimați cititori !

Fred Astaire a rămas numele artistic al lui Hammerfeld, fostul cîștigător al concursului de imitare a lui Stan Laurel.

Un bătrîn sportiv

Copilăria, adolescenţa, tinereţea noastră — a celor ce ne scriem vîrsta începînd cu cincizeci — au fost învăluite în farmecul unor melodii încîntătoare, printre care: „Două inimi într-un vals", „Pentru tine", „Nu întreba de ce iubesc !" . . .

Acum cîţiva ani la Salzburg (Austria), întîmplarea mi-a prilejuit cunoştinţa cu autorul atîtor melodii nemuritoare.

În acea zi — era în 30 iunie 1974 — plănuisem cu soţia să vizităm castelul-muzeu Hohensalzburg, care, aşezat pe o mare înălţime, domină Salzburgul cu casele lui viu colorate, ca nişte pălării tiroleze, şi întreaga vale şerpuitoare a riului Salzach, veşnic ornat cu sclipiri argintii.

În drum spre castel, ne-am oprit la casa în care s-a născut Mozart, azi casă-muzeu. În faţa noastră am zărit un om cu ţinuta unui tînăr sportiv, cu o faţă roză, proaspătă, deloc ridată, dar cu un păr alb ca neaua. Era îmbrăcat cu *spiellhosen* şi *hosenträger*, ca orice tirolez care se respectă.

Fără să vreau, m-am simţit atras de ciudata apariţie a acestui sportiv şi am pornit-o pe urmele sale.

Surprinsă, soţia m-a întrebat de ce merg pe drumul acesta, destul de ocolit, spre castel. I-am răspuns involuntar prin vorbele unui cîntec-vals: „Frag nicht warum ich liebe, frag nicht warum !" (Nu întreba de ce iubesc, nu întreba !)

În acel moment, sportivul se întoarse vioi şi, cu o voce încă tînără, continuă să fredoneze cîntecul. Apoi, ne-a întrebat:

— De unde îl cunoaşteţi ?

— Dintr-un film cu Lilian Harvey, unul din primele filme sonore. Eram copil cînd l-am auzit, i-am răspuns eu.

— Oh, dragul meu, şi eu eram tînăr, aşa ca dumneata, cînd l-am scris. De atunci am mai compus 47 de operete, muzica pentru 90 de filme şi vreo 2 000 de arii cunoscute — şlagăre, cum le numesc autorii de lexicoane. Îţi aminteşti cumva... Şi fredonă: „Zwei Herzen im drei viertel Takt?“ (Două inimi într-un vals).

— Cum să nu, am continuat eu...

— Ei bine, asta a fost prima mea operetă. Dar Schulz — pe atunci director al lui „Volksoper“ din Viena — a refuzat s-o reprezinte, pe motiv că ariile sînt prea uşor de reţinut... Atunci am luat orchestra teatrului şi am acompaniat la cinematograf, pe viu, un film mut, cu subiectul operetei realizat în două săptămîni de un prieten cineast entuziast. Succesul a fost neaşteptat de mare, iar consacrarea mea definitivă. De atunci am scris patruzeci şi şase de operete şi nu patruzeci şi şapte.

— Cum aşa, maestre Robert Stolz? (în sfîrşit, scăpasem de blestematul „lapsus“, care mă împiedicase pînă atunci să-i rostesc numele!).

— Aha, va să zică, mă cunoşti! Ei, bine, Hans Schulz nu putea — ramolit din tinereţe — să sufere numărul treisprezece. Aşa că mi-a notat, după a douăsprezecea operetă — pe următoarea, „Lozul cel norocos“, cu numărul paisprezece. Ca să facă — zicea el — reţetă maximă.

Rîzînd amuzaţi, l-am invitat pe maestrul Stolz să urce în vagonetul-funicular, un fel de teleferic pe şine.

— Vai, se poate ! refuză el politicos. Pentru niște tineri ca noi, urcușul acesta e doar o scurtă plimbare. Și o porni la drum.

Soția mea, mai tînără și alpinistă încercată, ajunsese cam două minute după ce maestrul ne aștepta surîzînd la poarta castelului. După cinci minute, ba chiar mai mult, trăgîndu-mi anevoie sufletul, am ajuns și eu.

— Vai, tinere, păi asta-i treabă ? Alpinismul e ca și pianul. Dacă nu exersezi, te faci de rîs ! . . .

În acel moment eram tentat să jur că voi exersa zilnic cîte zece ore la pian, doar așa voi ajunge poate . . . alpinist. Mi-am înghițit poanta, cînd am observat că pe cabina telefericului scria mare: „Cursa nr. 13" !

— Asta-i culmea ! i-am spus maestrului.

— Nu asta-i culmea, îmi răspunse Stolz surîzînd. Culmea este că eu împlinesc peste o lună 94 de ani, și nu 95. Dar cum 9 + 4 totalizează 13, fac un „salto", cum se spune în muzică, și prefer să mă îmbătrînesc cu un an decît să-l mai supăr de Schulz. La 98 de ani, cîți are el, ar putea să-i facă rău. Dar, am uitat să întreb, cu cine am plăcerea ?

Ne-am recomandat.

— Sînteți din București, din România ! Am cunoscut și eu un tînăr compozitor din țara dumneavoastră, acum vreo patruzeci de ani. Îl chema Vasil . . . Sile . . .

— Vasilescu. Nu-i așa, maestre ?

— Da, dragii mei. Exact, Vasilescu. Și mă despart de dumneavoastră nu cu șlagărul avînd o semnificație puțin probabilă pentru vîrsta mea . . . „Auf wiedersehen" (o umbră fugări o clipă zîmbetul ochilor săi) ci cu o melodie a lui Vasilescu, pe care mi-o amintesc. Sună cam așa: „Vergiss mich nicht !" (Nu mă uita !)

Octombrie 1949.

Primul „Concert de Estradă "!

În program, la două piane, subsemnatul cu Sile Dinicu, soliști surorile Aida Moga și Lavinia Slăveanu, Alin Norcanu, Trio Frații Grigoriu, Ion Voicu,

Petre Ștefănescu-Goangă, Magda Ianculescu, actorii Nae Roman - Bimbo Mărculescu și mulți alții.

Prezentarea programului în versuri: tînărul Radu Beligan.

Succes mare. Nici nu se putea altfel. Fiecare interpret prezenta cîte două piese din repertoriul de „rezistență". Publicul bisa. Beligan intra, recita, bisa și... ieșea, reinvitînd pe solistul bisat. Pentru a mai „tăia"

din bisuri, Aida Moga s-a prefăcut că reia cîntecul și s-a aruncat în brațele duetului dintr-o cunoscută operetă, duet interpretat de Nae Roman - Bimbo Mărculescu.

Văzînd că figura a „prins", Petre Ștefănescu-Goangă, bisat și el insistent de public, s-a hotărît să recurgă la același truc. Și s-a aruncat cu toate cele o sută patruzeci și cinci de kilograme ale sale (tocmai făcuse o cură de slăbire) în brațele singurului actor disponibil aflat atunci în scenă, Puiu Călinescu, care cu haine și pantofi realiza, abia vreo cincizeci de kilograme.

Noroc că în aceeași clipă au năvălit în scenă Trio Frații Grigoriu, care, prinzîndu-l pe „Bébé"-Goangă în brațe, au scutit podeaua Ateneului de formarea unui crater și pe tînărul Puiu Călinescu de transformarea în propriu-i afiș ! . . .

O, tempora !

Unde te „pitești" tinerețe ?

Cînd am intrat în scenă la Pitești — aveam matineu și seara — era soare, un soare dogoritor, neobișnuit pentru luna aprilie. Cînd am ieșit, la douăsprezece noaptea, zăpada, viscolită de un vînt năpraznic, depășea o jumătate de metru. Purtam un costum primăvăratec, de tergal. Am pornit-o pe jos pînă la gară. Nici un taxi nu se mai încumetase să înfrunte o asemenea vreme. Cu chiu, cu vai, abia am găsit vagoanele de turneu în plină manevră de atașare. După cîteva sumare îngrijiri preventive — Carmol, o aspirină, un ceai fierbinte — m-am culcat și am adormit de îndată.

A doua zi ne-am trezit la Sighișoara. M-am ridicat în picioare pe canapea, am ridicat mîinile să dau jos din plasă o valiză cu schimburi și ... așa am rămas ! Nu mai puteam să respir, nu mai puteam face nici o

mișcare. Rămăsesem într-o ciudată poziție, reușind de minune un soi de caricatură a Statuii Libertății. Eram disperat.

Deodată, pe culoar, au trecut Horia Șerbănescu și Radu Zaharescu. S-au uitat la mine, i-a pufnit mai întîi rîsul, apoi, cu mare greutate, m-au dat jos. Tot în picioare. Mă învinețisem din cauza incapacității

respiratorii. Abia după o infiltrație cu novocaină, efectuată de Cezarina Petrescu — interpretă dar și medic — aflată în turneul nostru, împreună cu soțul ei, Gică Petrescu, am izbutit, tot în picioare, în pijama și cu un pardesiu pe deasupra, să ajung cu o trăsură la un radiolog local.

Dezastru ! Pleurită dreaptă acută, repaus total, turneu compromis. Mi-am asumat riscul — unic și total — și am continuat, matineu și seara, cu încăpățînare, dar și cu cîte un gram de streptomicină, asociată cu cîteva tablete de hidrazidă.

La înapoiere, am trecut din nou prin Sighișoara. Medicul m-a întrebat, curios, dacă pleurita a fost în dreapta sau în stînga . . .

Dulce pasăre a tinereții !

„Dulcea pasăre a tinereții"

— Allo ? Meșterul Deda ? Aici Mihai Berechet !

— Îmi pare bine. Să avem parte numai de bucurii, berechet.

— Ți-am telefonat pentru că vreau să-ți fac o propunere care — cred eu — te va bucura.

— S-aud !

— „Dulce pasăre a tinereții", piesa lui Tennessee Williams, o pun eu în scenă la „Național" și aș avea nevoie de o muzică adecvată, pe care — cunoscîndu-ți preferințele componistice — numai dumneata ai putea s-o . . . comiți *comme-il-faut*.

În clipa de tăcere care a urmat, am revăzut secvențe din filmul jucat, în rolurile principale, de Geraldine Page și Paul Newman, sudul texan, cu sce-

nele de violență alternînd cu tandrețea, linșajul lui Chance...

— Allo, allo ! S-a întrerupt cumva convorbirea ?

— Nu, Mihai. Dar m-ai luat prin surprindere și mă gîndeam că...

— Am o distribuție senzațională: Carmen Stănescu, Florin Piersic, maestrul Calboreanu în „Boss Finley", apoi Damian Crîșmaru și... Vino mîine la o lectură !

— Prefer să mă reped acum să iau scenariul și să-l frunzăresc.

A doua zi nu am putut să mă duc la lectură. Am plecat la Brașov, fiindcă făceam parte din juriul festivalului muzical local „Primul ghiocel".

Am găsit un pian în holul hotelului „Carpați" și mi-au venit cîteva idei muzicale pe care le-am însemnat pe marginea unor pagini ale scenariului. Apoi m-am culcat. Uitasem cu desăvîrșire de juriu, de festival. La douăsprezece noaptea mă trezește țîrîitul telefonului:

— Uf, în sfîrșit, am dat de dumneata ! Am nevoie de scenariu. Este textul sufleurului. Îmi pare rău că nu te-a tentat să scrii muzica. Dar, ce să-i faci ! Omul propune și Euterpe dispune...

— Mîine la prînz sînt la București. După-amiază poți să-mi faci o vizită ? O cafeluță, niște muzică...

— Dimineața am repetiție. După-amiază, pe la ora cinci, îți voi fura o oră.

O „toană" (citiți „pană") a mașinii m-a făcut să ajung în București la patru după-amiază.

La cinci, punctual, sună Mihai. Avea în mînă o sticlă de coniac — uitase antialcoolismul meu.

— Unde-i magnetofonul ? Mi-ai pregătit ceva senzațional ?

Brusc intimidat, am deschis capacul pianului și scenariul piesei completat muzical.

— Ia loc, Mihai. Și i-am cîntat toată muzica, improvizînd „la liber“ niște versuri englezești.

Cînd am terminat, m-am întors întrebător spre Mihai. M-a sărutat. Era congestionat. „Coniacul !?“ mi-am zis eu.

— Îmi dai voie, Deda, să dau un telefon ?

— Te rog. E în hol.

Apoi în timp ce îi relatam cum am compus muzica, de parcă aș fi știut-o, de cînd lumea, sună cineva la ușă. Mă duc și deschid.

— E voie ? mă întrebă din prag Radu Beligan.

— Cu drag ! Ce surpriză plăcută ! . . .

— Peste o oră trebuie să fiu în cabină. Am spectacol, și n-am poftă să fiu . . . autosancționat ! îmi spune directorul Naționalului.

— O cafea, un coniac ?

— Nu ! O . . . muzică ! Aceea pe care ai compus-o pentru „Dulcea pasăre . . .“

— Dar am creionat-o numai . . .

Am cîntat-o. Toată. Fără oprire. Și me'odiile din bar și finalul.

Cînd s-a ridicat din fotoliu m-a bătut prietenește pe umăr:

— O.K. ! Mîine, la zece, te așteptăm la repetiție.

Spectacolul s-a jucat timp de șapte ani cu casa închisă.

Publicul ieșea de la spectacol — o dramă puternică, în care personajul întruchipat de Florin Piersic este linșat — fredonînd cîntecul.

„Dulcea pasăre a tinereții“, netransmis nici de Radio (deși-i imprimat), nici de Televiziune, ca să nu mai vorbesc de discuri, devenise șlagăr.

Mică satisfacție de compozitor.

*

Întîmplări din spectacol ?

La una din reprezentații, un cascador — din cei care jucau rolul „gorilelor" boss-ului sudist — a fost atît de „furat" de acțiune, încît o directă a lui l-a scos pur și simplu din funcțiune pe bietul Florin Piersic, timp de o săptămînă.

Alta ! Actorul care mima la un „microfon" improvizat și-și plimba degetele pe-un pian de mucava, făcînd *play-back* pe muzica înregistrată vocal și pianistic de mine, reușea ficțiunea atît de realist, încît într-o seară, în pauză, un grup de impresari străini i-au oferit un angajament în străinătate ca... pianist și cîntăreț, spre marele haz al trupei.

Răzbunarea lui Nae

Gherase Dendrino se întîlnește pe Calea Victoriei în dreptul Palatului Telefoanelor cu Nae Roman.

— „Cine mi-e drag, mă așteaptă", fredonă Nae. Ce faci, dragă Gherase ?

— Nae, sînt supărat !

— De ce ? Iar au cîntat fals suflătorii ? Pune-i să facă gimnastică respiratorie ! Yoga !

— Nu ! Am primit o scrisoare de la Titi al nostru, Titi Botez.

— Și ?

— E bolnav. A fost și la un doctor din Călimănești, care l-a pus la un cumplit regim alimentar. N-are voie să mănînce aproape nimic. În schimb, trebuie să umble zilnic cîte douăzeci de kilometri pe jos. Astăzi revine în București.

— Pe jos ?

— Pe jos, cu trenul, nu știu. În orice caz, îți dai seama ce dificilă treabă pentru el, care știi ce gurmand e !

— Știi ce, Gherase ? Veniți mîine la dejun, la mine. Împreună o să-l convingem mai ușor că e în interesul lui să respecte indicațiile medicului. Pentru el găsesc eu ceva de regim. Bineînțeles pentru tine pun de-o parte și un vinișor . . .

— Bine, Nae ! Dar nu uita, pentru Titi: pîine prăjită, apă minerală, ceai de sunătoare, și atît !

— Las' pe mine, Gherase.

A doua zi, la dejun, se auzi soneria. Nae Roman, care cheltuise la Plafar doar vreo cinci lei — cele două șnițele și Fetească se aflau de trei zile în frigider pentru Gherase — deschise ușa, hotărît să-l încurajeze pe bietul Titi Botez. Cînd l-a văzut în prag, a îngălbenit ! În locul slăbănogului, uscat de nemîncare și gălbejit de ape minerale, se trezi cu un Titi Botez gras, voinic, trandafiriu la față, și cu un Cabernet sub braț.

— Bine te-am găsit, Nae !

— Bună, Titi dragă !

— Mă, ce mi-ai pregătit de mîncare ? Că am o foame de lup !

Nae Roman înmărmurise. În spatele lui Titi Botez apăru atunci, cu o figură angelică, Gherase Dendrino.

— Bine, omule, se poate să-mi faci una ca asta ?!

— Uite, Nae dragă, scrisoarea lui . . .

— Scrisoarea am trimis-o acum vreo zece zile, interveni Titi. Am zis ca doctorul, ca să nu-l necăjesc, că-i băiat bun săracu', dar am făcut ca mine, că nici eu nu-s băiat rău . . . Și, bineînțeles, ia uită-te la mine cum arăt ! Că dacă mă luam după toți doctorii, mîncai acum și tu o felie din coliva mea.

— Dacă nu te superi, dă-mi un pol, şi dacă te superi ... dă-mi un pol ! parafrazează Nae Roman şlagărul lansat de V. Vasilache. Rezolv eu operativ problema. Mă reped pînă la Capşa.

Nae Roman s-a înapoiat repede, cu caviar, fripturi împănate, morun la grătar, tort de ciocolată, profiterol etc., etc.

„Bun băiat, Nae ăsta ! Degeaba se spune că e zgîrcit", reflectă la sfîrşitul mesei Gherase Dendrino.

A doua zi, cînd compozitorul îşi făcu apariţia obişnuită la Capşa, ober-chelnerul îl întîmpină:

— Să trăiţi maestre ! Contul dumneavoastră a mai crescut cu 585 de lei. Ştiţi, a fost ieri Nae Roman pe-aici. Mi-a zis că sărbătoriţi succesul noii operete. Să fie cu noroc !

De data asta Gherase Dendrino înghiţi în sec, plăti şi plecă repede.

„Trebuie să-mi scot paguba ... La noapte, voi scrie un balet ! Nu mă lăsa Euterpe, draga mea".

Euterpe între şansonetă şi jazz

Pentru admiratorii jazzului, pentru amatorii de muzică bună, numele marelui compozitor, pianist şi dirijor de culoare Duke Ellington înseamnă Muzică, marcînd o etapă bogată, evolutivă în istoria acestei arte.

Cel care a rupt barierele ce-l separau pe licenţiatul în drept şi muzicianul de geniu, dar şi de culoare, Edward Kennedy Ellington — poreclit Duke Ellington — din cartierul negrilor, Harlem, de New-York-ul albilor, de America, de lume, a fost Maurice Chevalier.

Dar să-l citãm pe şansonetist:

„Am fost angajat prin 1931 de directorul lui „Fulton Theater" din New York pentru un recital.

Partea I: o celebră orchestră de jazz, iar în partea a II-a — eu, acompaniat de jazz-band din fosa orchestrei.

Ce formaţie să-mi aleg ? Paul Whiteman, Fletcher Henderson, Benny Goodman ?

Cineva m-a întrebat dacă nu l-am auzit pe Duke Ellington cu orchestra sa la „Cotton Club" din Harlem. Sigur că l-am auzit. Dar Harlem e Harlem şi Broadway e Broadway.

Îmi asum totuşi toată răspunderea şi îl anunţ pe Duke, care priveşte fericit, dar şi speriat în acelaşi timp.

Premiera. Cronicarii. Emoţiile.

Începe partea I. Într-un amestec de alămuri şi de sunete sfîşietoare şi trepidante, Duke Ellington şi-a colorat realizarea cu adausuri coregrafice delirante.

În partea a II-a acelaşi Duke Ellington cu ai săi muzicieni mi-au marcat intrarea în scenă cu o adevărată salvă de artilerie. Alămurile se aud ca nişte zvîcnituri la fiecare sincopă, sau ca nişte sincope la fiecare zvîcnitură. Combinaţia artistică între Harlem şi Paris pare ireală.

Orchestra neagră, consacrată de atunci drept unul din cele mai reputate jazzuri din lume, s-a aruncat spre destinele ei de pe trambulina lui „Fulton Theater".

Această întîmplare fericită pentru muzică s-a datorat unui şansonetist parizian, cum s-a autointitulat totdeauna modest Maurice Chevalier, el însuşi în momentul acela, necunoscut publicului american.

Dispăruți fizicește la vîrste apreciabile, Maurice și Duke au rămas permanent prezenți prin ceea ce au creat.

•

La ultimul său concert, cu două săptămîni înainte de a muri, Duke Ellington a rostit și în limba română un emoționant rămas bun:

„Dragii mei din România, vă iubesc la nebunie".

Întîlnire pe... valuri

Maurice Ravel cucerise lumea cu „Bolero"-ul său la a cărui creație Euterpe își adusese o generoasă contribuție.

În aceeași perioadă George Gershwin a pus bazele jazzului simfonic compunînd faimoasa lui „Rhapsody in Blue" sau „Rapsodia albastră", cum e tradus cam „lejer" titlul acestei lucrări. (A fi „in blue" nu înseamnă a fi „albastru" ci trist, nostalgic).

Euterpe a stat și la această compoziție nemișcată lîngă pianul creatorului american, aducînd în zîmbetul ei tot soarele unei inspirații nemuritoare.

Ravel a ascultat discul cuprinzînd „Rhapsody in Blue", interpretată de orchestra simfonică de jazz din New York, condusă de dirijorul de „100 kg", Paul Whiteman, avîndu-l ca solist — la pian — pe compozitor. A rămas entuziasmat.

Gershwin audiind „Bolero"-ul lui Ravel, în execuția Orchestrei simfonice din Chicago, dirijată de Bruno Walter, s-a îmbătat de bucurie. De bucuria Muzicii!... A fost prima și ultima oară în viața acestui artist cumpătat.

„De la omul acesta am multe de învățat“ au gîndit aproape simultan cei doi compozitori — unul despre celălalt — de pe cele două maluri opuse ale Atlanticului, într-o perfectă „telepatie“.

S-au îmbarcat în aceeași zi — francezul la Cherbourg, cu destinația America, iar Gershwin la New York spre Franța.

Pe la mijlocul călătoriei — în plin ocean — radiotelegrafistul vaporului american recepționează un mesaj transmis de colegul său francez prin care acesta anunță Parisul că Maurice Ravel și-a uitat valiza cu note muzicale și roagă să-i fie trimisă la New York cu vasul următor.

Imediat telegrafistul, care aflase scopul călătoriei lui George Gershwin, îl avizează pe acesta că Ravel este în drum spre New York.

Între cei doi compozitori a urmat un sumar schimb de mesagii T.F.F. pline de curtoazie din care se des-

prindea clar scopul călătoriilor reciproce: fiecare dorea să învețe de la celălalt cîte ceva nou, poate unul din secretele pe care Euterpe nu le încredințează oricui.

În Franța, Gershwin și-a „povestit" călătoria în lucrarea simfonică de jazz „Un american la Paris".

În America, la New York, Ravel și-a metamorfozat andantele sonatei sale pentru vioară și pian în „blues".

Întîlnirea lor a avut loc abia doi ani mai tîrziu, în casa lui Bernard Shaw.

Cu această ocazie, Gershwin a cerut permisiunea dramaturgului englez să scrie o operetă „a musical show" (sau „musical"-ul de astăzi) pe libretul Pygmalyon. Shaw a fost de acord:

— De ce n-ar exista și un „Show" de „Shaw" ?

Din păcate, o criză cardiacă a pus capăt vieții lui George Gershwin la numai 39 de ani.

Ideea acestui „musical" însă a rămas și a fost realizată zece ani mai tîrziu de compozitorul Loewe: „My Fair Lady" după „Pigmalyon" de George Bernard Shaw.

„Trurli" și vocea a III-a

Avanpremiera care lansa melodia devenită șlagărul „Trurli", la fel de apreciat și astăzi, a avut loc acum aproape patruzeci de ani.

„Trurli" era interpretat atunci de Vasile Vasilache. În timpul repetițiilor ca și la mai toate celelalte cîntece ale acestuia, tema era enunțată de Vasilache, preluată de partenerul său, Stroe, ori, invers — și continuată pe două voci, în mod absolut spontan, fără nimic scris, nimic premeditat.

Această formă inițială odată conturată se permanentiza la toate spectacolele, la Radio și pe discuri.

Mașiniștii, recuziterii, electricienii, ba chiar și plasatorii ascultau la repetiție cîntecele și, dacă le plăceau, firește, începeau să le fredoneze împreună cu interpreții. Și abia atunci creatorii respirau ușurați: trecuseră cu bine examenul șlagărului.

În special nea Chiriță, șeful recuziteur era de o muzicalitate nemaipomenită, memorînd nu numai cîntecele, dar și vocea a doua, a treia, ba chiar și contramelodiile viorilor sau clarinetelor din orchestră.

În dimineața avanpremierei, Chiriță s-a apropiat de Vasilache, cunoscut pentru bunătatea sa și l-a rugat:

— Don' Vasilache. „Dacă nu te superi, dă-mi un pol !", pîn' la leafă !

— Ai ghinion, nea Chiriță ! Ți-a luat-o înainte Jeana de la garderobă. Dar mîine, ai polul ! P'onoarea mea !

Luat însă cu treburile, ca înainte de avanpremieră, Vasilache a uitat de promisiune. Odată cu venirea serii a venit și spectacolul. Toți așteptau cu înfrigurare lansarea duetului „Trurli".

Primele două măsuri se cîntau la terță, ca de obicei, apoi apărea o contramelodie care-i plăcea teribil lui Chiriță.

De emoție, însă, ca la orice avanpremieră cu cronicari, colegi și mai ales cu „prieteni" gen „Vai, dragă, să știi că mie personal mi-a plăcut, chiar foarte mult, așa că nu-nțeleg de ce strîmbau alții din nas" — și aci înșirau numele unor scribi teribiloși, a căror simplă pomenire îți provoca o criză de ficat, de justificată emoție deci — cuplul cînta totul cuminte, la terță, spre disperarea lui Chiriță. Acesta suferea din

două motive: unul muzical — lipsa contramelodiei, al doilea — absența polului.

La ultimul refren, pe cînd duetul cînta le terță, cuminte „Mi-a șoptit o viorea, / C-ai să-mai dai inima ta...", s-a auzit deodată vocea lui Chiriță cu contramelodia uitată de protagoniști: „C-ai să-mi dai un pol mata, / Trurli, Trurli, dragă".

Succes imens ! A fost unica dată cînd duetul a cîntat pe... trei voci !

Pentru contribuția muzicală a lui nea Chiriță la reușita spectacolului, polul pe care i l-a promis Vasilache s-a transformat într-o gratificație de 100 lei !

„Ți-am luat un mărțișor"

Mărțișorul, un moment de bucurie pentru egalele noastre, cărora acest mărunt dar le cinstește gingășia, poezia cu care — dincolo de cotidian — știu să înfrumusețeze viața noastră.

Mărțișorul, un prilej anual pentru Ion Vasilescu să omagieze efortul colegelor de la teatru — de la prima vedetă pînă la garderobiere. Și un prilej de a dărui soției sale același coșar de argint aurit — coșari din care făcuse de-a lungul anilor o întreagă salbă.

Într-un an — să fie vreo treizeci și cinci de atunci — maestrul Vasilescu veni acasă ceva mai devreme. Avea în mînă niște ghiocei, iar în buzunar o cutioară.

A intrat pe furiș în sufragerie. A pus discret florile pe masă, într-o mică glastră de cristal, iar cutioara cu mărțișorul lîngă tacîmul soției.

Ochii ei, două boabe de rouă primăvăratice, s-au luminat la vederea ghioceilor; zărind cutioara a ră-

mas surprinsă. Apoi, dîndu-și seama, i-a spus soțului, zîmbind:

— Te-ai grăbit, Ionele !

— Ca-n fiecare an, ți-am luat un mărțișor.

La deschiderea cutioarei, stupoare ! În interior nu se afla nimic, în afara obișnuitei catifele albastre.

Vasilescu nu putea să-și explice... Să-l fi înșelat bijutierul ? Exclus ! Se cunoșteau de ani de zile. Să-l fi pierdut în aglomerația din tramvai, cînd s-a mai uitat o dată la gingașul obiect ?

Fără să-și piardă cumpătul, s-a așezat la pian spunîndu-i soției:

— Darul de anul acesta este puțin diferit...

Și începu să cînte „Ți-am luat un mărțișor", compunînd versurile și muzica pe loc.

Încă emoționată după ultimele acorduri, soția l-a îmbrățișat, spunîndu-i, cu dragoste:

— Ionele, ai creat inc-un șlagăr !

— Crezi ?

— Sînt sigură !

În după-amiaza aceleași zile a scris cîntecul, i-a făcut orchestrație sumară și i-a telefonat lui Constantin Lungeanu să vină la el, urgent. Au repetat împreună. Cîntecul i se lipea „ca marca de scrisoare", cum spunea un alt șlagăr vasilescian.

A repetat apoi și cu orchestra înaintea reprezentației în surdină, ca să nu audă spectatorii.

— Băieți, cîntăm ! Vom face o surpriză spectatorilor, și mai ales spectatoarelor !

— De ce vă grăbiți, maestre ? îl întrebă Apostol, trompetistul orchestrei.

— Cum, de ce mă grăbesc ? Păi, nu-e azi 1 martie ?

— Nu, maestre ! Sîntem în 29 februarie, că avem an bisect. Abia mîine e 1 martie !

Abia acum a înțeles replica soției: „Te-ai grăbit, Ionele“ !

„În Dimbovița . . . veritas“

— Degeaba, măi ! decretă Păstorel Teodoreanu, în timp ce se plimba în Cișmigiu cu Gherase Dendrino. Eu rămîn la părerea mea. O fi bună și opereta, dar

locul tău e la revistă. Cine poate uita șlagărele tale „Cine mi-e drag, mă așteaptă", „Drum bun" ?

— Știu eu, dragă ? Poate ai dreptate . . .

(N-avea dreptate. Păstorel nu putea să prevadă faptul că „Lăsați-mă să cînt" și „Lysistrata", operetele lui Dendrino vor dobîndi faimă mondială).

Din vorbă-n vorbă ajunseră la Operetă. Într-un colț, lumea strînsă buluc. S-au apropiat și au văzut un cetățean întins pe trotuar. Altul încerca să-l trezească făcîndu-i respirație artificială.

— L-a amețit șliboviță. A alunecat în Dîmbovița și a înghițit cam multă apă, se oferi unul din cei adunați acolo să le explice.

— A băut apă ? S-a zis cu el ! decise Păstorel. Apoi, către Gherase Dendrino:

„Dîmboviță apă dulce ,
Cine-o bea nu se mai duce !
El proverbul l-a aflat
Și, docil s-a conformat.
A făcut-o ! Ce păcat !
Că de dus, tot se va duce
Drept la Bellu, garantat !

Ca să nu ne-apuce plînsul,
Nici să nu pățim ca dînsul,
Hai, Gherase, hai îndat'
să mai tragem un „Muscat" !
Alt remediu ? Mergem dar
Să sorbim și-un „Murfatlar" !

Știu că-n asta ești un as !
Să strigăm deci într-un glas:
Ce ?
În Dîmbovița . . . veritas !

Între Hipocrat și ... ipocrit

Compozitorul-medic Borodin mai avea — ce-i drept, în tinerețe — o pasiune: nu rămînea deloc indiferent în fața farmecului reprezentantelor sexului frumos. Mai cu seamă, o cîntăreață plină de nuri era marea sa slăbiciune.

Într-o după-amiază, după ce repetă de mai multe ori o nouă arie cu tînăra interpretă, Borodin o cuprinse de umeri și se aplecă s-o sărute.

În acel moment ușa salonului s-a deschis și compozitorul își zărește soția.

Fără a-și pierde cumpătul, doctorul Borodin se apropie și mai mult de cîntăreață și, lipindu-și urechea de pieptul ei, îi spune:

— Pronunțați, vă rog, treizeci și trei!

Cîntăreața, aflată cu spatele spre ușă, nedumerită de brusca schimbare a lui Borodin, se conformează.

— Treizeci și trei? Și treizeci și patru, dacă-ți face plăcere! Dar, ce-ți veni așa, netam-nesam, iubitule?

Abia după ce auzi ușa salonului trîntindu-se cu putere a înțeles ce se-ntîmplase...

Aria a fost încredințată altei cîntărețe.

Lecția de canto

Aureliano Pertile era nu numai un apreciat cîntăreț, ci și un excelent profesor. Metoda sa de canto, tradusă în douăzeci și opt de limbi, este și azi cartea de căpătîi a multora dintre cei ce doresc să-și dezvolte acest minunat dar al naturii.

Ca profesor, însă, era cicălitor. Teribil de cicălitor! Despre respirație putea vorbi cel puțin două ore. Despre impostație, la fel, chiar mai mult. Elevii săi n-apucau uneori a scoate un sunet, nicidecum o vocaliză sau să cînte o arie.

Cu viitoarea celebră soprană Galicurci, ca de obicei, Aureliano Pertile, ducea singur discuțiile. Deodată, însă, se auziră din balconul unei case trilurile fermecătoare ale unui canar.

— Ascultă, Galicurci! i-a spus profesorul. Ascultă ce minuni poate face natura, cît de frumos cîntă canarul acesta!

— Ascult și-l invidiez, maestre!

— Și de ce, mă rog?

— Pentru că pe el nu-l bate nimeni la cap cum trebuie să cînte!

„Înșir-te, Mărgărite"

— Dragă maestre Deda, te-aș ruga să te gîndești la o muzică deosebită pentru piesa „Înșir-te, Mărgărite" a lui Victor Eftimiu.

Cînd lucrul acesta îți este solicitat de un prieten, colaborator, autor al versurilor cîntecului meu „Suflet de copil" (melodie care, în interpretarea Andei Călugăreanu „mi s-a lipit de suflet") nu poate fi urmat decît de un răspuns afirmativ.

Și cine face regia? am întrebat eu.

Mi-a spus numele.

Perfect! Vechi colaborator! M-am întîlnit cu el:

— Dragă Edmond, aș dori să realizăm o versiune cu totul originală. Un fel de western, în care Binele

— cow-boyul, Făt-Frumos — și Răul — șeful de bandă, Zmeul-Zmeilor — se înfruntă, învingînd — firește ! — Binele.

În mintea mea se amestecară „Ultimul tren spre Gun Hill" cu schimbul de focuri dintre Anthony Quinn și Kirk Douglas, plus încă vreo trei filme cu John Wayne și ... Sergiu Nicolaescu.

În cîteva zile muzica a fost gata. Tot „westernul" se adunase în portativele mele și nu mai visam decît „dixie's, hilly-billy-songs", „country and western" cu intonații d-ale noastre ș.a.m.d.

— Cînd dăm drumul la repetiții ?

— În curînd.

Trec săptămînile-n goană . . .

Într-o zi sînt chemat de un regizor de culise:

— Am intrat în repetiție cu „Înșir-te, Mărgărite". Vă rugăm să veniți cu muzica.

— Este și directorul de scenă acolo ?

— Nu, nu mai face dînsul regia fiind în concediu medical. O face altcineva. Ați mai colaborat.

Perfect ! Mă-ntîlnesc cu noul regizor, de fapt o regizoare. Nici nu apuc să-i cînt muzica, și-mi spune :

— Cred că ar merge niște muzică folk. Se și „poartă" și, pe urmă, fiind vorba de un basm . . .

„Bine, nu contează", îmi ziceam în gînd.

Las westernul la o parte, deși imprimasem cîteva melodii și mă fac . . . folkist. Am notat temele, m-am pregătit pentru repetiții.

Trec săptămînile și lunile-n goană trec — întrecîndu-l și pe Topîrceanu — și, într-o zi, sînt iarăși chemat:

— Gata, începem repetițiile cu „Înșir-te, Mărgărite" !

— În regia cui ? (urlu eu în șoaptă, eram răgușit de enervare).

— A lui Nae Cosmescu, de la Televiziune.

Splendid ! Ne-am întîlnit. Tînăr, zdravăn, talentat. Un regizor care știe întotdeauna ce vrea. Doar că la Televiziune își poate face orice distribuție dorește, inclusiv Luna de pe cer, dar la teatru . . .

Atunci, pentru prima oară în viața mea, mi-am permis o cumplită răzbunare. Pe cine ? Pe mine ! Pe neșansa mea incredibilă. Și — împreună cu un ilustrator de la Radio — am montat o oră și jumătate de muzică, toată de mine, în care amestecam „westernul" cu „folkul". Să nu uit. Adăugasem și o singură temă nouă, compusă în culise, în mai puțin de două minute pentru rolul Sorinei, Zîna Florilor, cu titulara ei în față, în chip de Euterpe, Florina Luican, fiica popularului cîntăreț și prieten Ion Luican.

Colectivul teatrului a fost pe drept cuvînt năucit. N-au înțeles nimic, nici măcar eforturile inutile depuse de un compozitor pentru a realiza două versiuni, total diferite, și diametral opuse, la aceeași piesă !

Doar inteligentul și inimosul Nae Cosmescu — pe care l-am cunoscut personal numai cu acest prilej — a înțeles totul. Și nu s-a mirat cînd, după două zile, a căpătat, compusă în întregime și gata înregistrată, muzica întregului spectacol, pe care și-a montat-o cum a dorit el.

Peste alte trei zile, a dat premiera. Fără „western", fără „folk". Dar cu succes !

Bravo, regizor !

Bravo . . .

Chopin și răul de mare

La o conferință de presă, fiind întrebat de un ziarist cum consideră, în general, desfășurarea carierei sale de pianist, Arthur Rubinstein a răspuns:

„Dragii mei prieteni cred că am avut o carieră norocoasă, un drum presărat cu trandafiri. Dar, fie din vina mea, fie din neglijența grădinarului, trandafirii

n-au avut numai petale parfumate, ci și spini. Iar aceștia nu m-au cruțat deloc. Noroc că am pielea groasă și iată-mă trecînd victorios pragul a nouăzeci de ani.

Dar, să vă relatez cîțiva „spini“...

Acum vreo 74 de ani aveam doar 18 primăveri. Necunoscut, traversam pentru prima oară Atlanticul, așteptat la New York de un impresar debutant, care-și încerca și el norocul cu mine. Călătoria dura pe vremea aceea cam nouă-zece zile. După vreo șase zile de drum, într-o noapte se stîrni o furtună cu adevărat atlantică. Valuri uriașe spălau permanent puntea vasului, iar răul de mare făcea adevărate ravagii printre călători. Eu, deși la prima călătorie pe mare, mă aflam în restaurantul vaporului înfulecînd cu poftă niște colțunași polonezi — cu rezonanță în copilăria mea varșoviană — total nepăsător la *exodul* pasagerilor, torturați de răul de mare.

După masă, am zărit într-un colț al restaurantului o pianină. M-am așezat pe taburetul din fața ei și, deschizînd capacul, am început un vals de Chopin. Foarte curios, aproape incredibil și totuși adevărat, muzica lui Chopin anihila răul de mare ! Pasagerii au revenit treptat în restaurant și, așezați în jurul meu se linișteau, spre mulțumirea căpitanului.

Deodată, m-am pomenit aruncat de tangaj sub o masă, aflată în partea cealaltă a restaurantului. După ce m-am desmeticit, firește, cu un cucui mare în frunte și o vînătaie la șold, mi-am dat seama că zdruncinătura fusese provocată de un val uriaș. M-am ridicat și, pe neașteptate, m-am trezit cu doi marinari care m-au luat pe sus și mi-au legat picioarele zdravăn de pian.

— Cîntă ! zbierară ei, nu din impolitețe, ci pentru a depăși zgomotele furtunii.

Furios, am trîntit capacul pianinei.

— Să vină căpitanul ! am strigat. Altfel, nici nu voi atinge clapele. Nu sînt pianistul vostru !

În jurul meu răul de mare continua să facă ravagii.

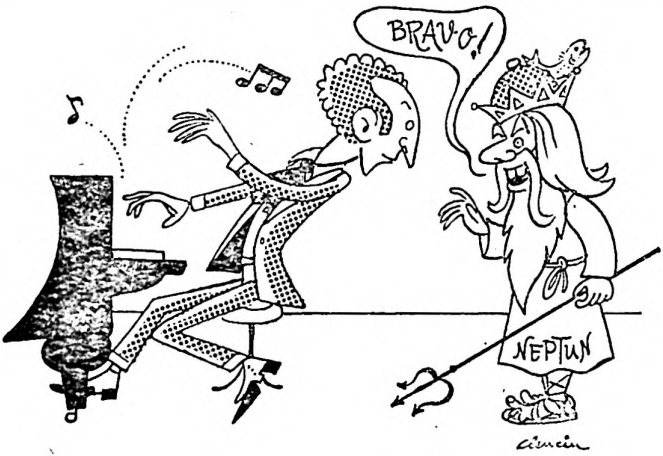

Între timp a apărut și căpitanul care, politicos, m-a rugat să cînt din nou și, dacă se poate, tot din „acelea melancolice".

— Numai așa putem scăpa pasagerii de afurisitul ăsta de rău de mare ! încheie căpitanul.

— Bine, dar eu . . .

— Am înțeles, răspunse căpitanul. Vă plătesc două sute de dolari și masa pînă la New York.

„Și dacă se potolește furtuna, adio bani !" îmi fulgeră un gînd.

— Accept dom-le căpitan, dacă mă plătiți acum, pe loc.

În acel moment a auzit niște pîrîituri ciudate. Vasul părea intact, doar căpitanul vaporului își strînsese pumnii. M-a trecut un fior.

— Bine, tinere! Poftim cei două sute de dolari! Ai să faci carieră, încheie el, trîntind ușa.

Și am făcut, în ciuda faptului că primul meu recital „Chopin" l-am dat — legat de pian — în plin uragan, în restaurantul unui vapor, ca... antidot împotriva răului de mare, iar primul meu onorariu — cei două sute de dolari — a fost și unicul obținut atunci în America, impresarul care mă chemase fugind înainte de sosirea mea, cu încasările anticipate pentru concerte!..."

Arthur

După concertele date la București — cred că în 1964 — pianistul Arthur Rubinstein a fost însoțit la plecare cu protocolul obișnuit.

La aeroport, zărind grupul de compozitori — printre care mă aflam și eu — dîndu-și pălăria puțin pe ceafă, veni direct spre noi.

— Stați! Ieri am uitat să vă relatez întîmplarea de la Sidney — Australia. La concertul dat acolo am avut o concurență grozavă, insuportabilă!

— Imposibil, maestre! am obiectat noi.

— Ba da! Să vedeți. S-a nimerit să dau concertul în aceeași seară cu faimoșii „Beatles". Succes mare eu, dar succes mare și ei!

Culmea, locuiam și la același hotel. După cină m-am retras în apartamentul hotelului, pentru un somn reconfortant. N-am apucat însă să-mi scot fracul, cînd auzii deodată sub fereastra mea o trompetă, strigăte, cîntece și ovații:

„Mulți ani trăiască ! Arthur, Arthur !".

Emoționat, m-am repezit să deschid ușa de la balcon, să ies pentru a mulțumi publicului. Dar, în clipa următoare, m-a străfulgerat o idee îngrozitoare. Am reintrat în cameră, întrebîndu-l cu voce gîtuită pe impresar:

„— Ascultă, Louis, pe care dintre Beatles îl cheamă Arthur ?"

„— Fii liniștit, pe nici unul !" mă calmă impresarul.

Convins că ovațiile îmi erau adresate, am ieșit pe balcon să mulțumesc suporterilor, mai ales unuia, celui mai entuziast, care purta o bonetă de un alb imaculat.

Am dormit liniștit și satisfăcut.

A doua zi, în avion, stewardessa, oferindu-mi micul dejun, mi-a spus :

— Ce coincidență, maestre ! Și pe dumneavoastră și pe șeful bucătar al hotelului să vă cheme tot Arthur ! Ieri i-au sărbătorit ziua de naștere.

Văzînd stupoarea mea, a adus ziarul „Sidney Daily News" care relata cu haz acidulat întîmplarea. Urma, însă, și o cronică muzicală entuziastă. Așa că, micul dejun a fost „aproape" delicios . . .

Cînd pleacă avionul ? Peste douăzeci de minute ? Atunci mai am timp să vă povestesc două.

Monstrul din lacul Loch Ness

„După cîteva concerte susținute în Scoția, mă îndreptam spre Londra — ne povestește în continuare Arthur Rubinstein — în același compartiment cu George Enescu, Albert Einstein și profesorul Piccard, cel care reușise să urce cu un balon în stratosferă, la vreo șaisprezece mii de metri înălțime.

În drum, răspunzînd unei invitații, am coborît toți patru într-o gară mică, situată pe malul lacului Loch Ness. În apropiere se afla vila unui fel de Mecena al artelor și al științei, posesor al unui minunat pian „Bechstein", la care mi-ar fi făcut mare plăcere să cînt.

Seara, după cină, am început valsurile și apoi mazurcile lui Chopin.

La aplauzele gazdei s-au adăugat pe neașteptate niște strigăte ale cetățenilor din preajma casei :

„Monstrul ! Iată monstrul !"

Nu m-am simțit flatat și m-am ridicat de la pian, îndreptîndu-mă spre gazdă să-i cer explicații. Observ că se îngălbenise la față.

— Ce se întîmplă ? l-am întrebat.

— A apărut monstrul din Loch Ness !

— Probabil că l-a atras muzica dumitale, Arthur, îmi spuse mucalit Einstein.

Atunci mi-am amintit că citisem ceva în ziare despre un pretins monstru acvatic, cu alură preistorică, ce ar trăi în apele lacului pe malurile căruia ne aflam.

— Bine, mai încerc și mîine seară și, dacă reapare, mă fac vînător de balene ! Și încă, fără harpon. Doar cu . . . un pian bun.

În seara următoare, emoție mare ! Sute de ziariști, reporteri, fotografi, crainici de la Radio și Televiziune pîndeau apariția monstrului. Profesorul Piccard urma să exploreze lacul, cu un batiscaf de construcție specială, însoțit și de doi scafandri.

Am cîntat și Chopin, și Rachmaninov, și Brahms, apoi Bach, Beethoven și Grieg. L-am acompaniat pe Enescu, ba chiar și pe Albert Einstein — care îngîna la vioară „Liebesleid"-ul lui Fritz Kreisler. Inutil ! Toate eforturile păreau zadarnice.

Deodată, se auziră strigătele mulțimii :

„Monstrul ! A apărut monstrul ! L-am prins ! Uraa, l-am prins !".

Am ieșit afară. Într-adevăr, unul din scafandri trăgea după el ceva mare, negru, lung de vreo șapte-opt metri, în capul căruia lucea o cange, un harpon înfipt cu dibăcie.

Reflectoarele jurnalelor de actualități proiectau lumini orbitoare. Mulțimea amuți. Noi rămăseserăm tablouri de familie.

Și, în liniștea încărcată de tensiunea emoției, se auzi un hohot de rîs imens, homeric, nemaipomenit, demn de invidiat de către toți comicii lumii.

Monstrul, celebrul monstru de la Loch Ness, pentru care profesorul Piccard pregătise un batiscaf plus doi scafandri, pentru care Enescu, cu mine și savantul Einstein dădusem un adevărat recital și pentru care au sosit la fața locului sute de ziariști, reporteri de radio și televiziune din Scoția și din străinătate, era ... un galoș imens pe care scria : *TRETORN, cel mai bun galoș din lume ! Nu se teme de ploaie, de grindină, de zăpadă. Nici măcar de monstrul din Loch Ness !*

Reclama e sufletul comerțului !" conchide savantul Einstein.

«vagabonzi», care n-au palmele anchilozate, ca «jobenaţii» dinaintea lor!

A fost unul din cele mai plăcute concerte ale mele, pentru un public entuziast, receptiv, sensibil, trăind cu sinceritate bucuriile muzicii".

„Sonata Lunii"

În timpul unui recital dat la Varşovia — povesteşte în „Memoriile" sale Arthur Rubinstein — s-a petrecut un fapt cu totul neobişnuit.

La încheierea celebrei „Sonate a Lunii" a lui Beethoven, o tînără ascultătoare din rîndul întîi s-a urcat pe scenă cu un buchet de garoafe şi — înainte de a o putea opri — mi-a sărutat mîna. Era o femeie încîntătoare, pe care am îmbrăţişat-o discret cu privirea...

Succes, ovaţii, flori, autografe, ca de obicei.

La hotel, în hol, mă aştepta un bărbat în vîrstă, îmbrăcat în redingotă.

— Arthur Rubinstein? mă întrebă acesta.

— Da.

Cu o privire ucigătoare îmi întinde un plic alb, lăsînd să-i cadă pe jos o mănuşă.

— Domnule, v-a căzut mănuşa! îi spun ciudatului personaj.

— Se cunoaşte că nu sînteţi un gentilom! îmi răspunse acesta, plin de dispreţ, ieşind.

Ajuns în cameră, deschisei plicul. Era o scrisoare injurioasă, în care eram acuzat că, prin mijloace josnice, „lăutăreşti", subtilizasem sentimentele soţiei sale şi — în consecinţă — eram provocat la duel! De aci, chestia cu mănuşa!

La început mi s-a părut ridicolă toată povestea. După două zile însă, cînd m-am pomenit, la ora șase, dus într-o trăsură, pe o pajiște aleasă pentru înfruntare, cînd am văzut martorii adunați și medicul, și după ce am asistat la alegerea pistoalelor, mi-am dat seama că am intrat — fără voie — într-un angrenaj, din care numai o minune m-ar fi salvat.

Nu trăsesem în viața mea cu pistolul, aveam oroare de vînătoare și renunțasem și la pescuit, după o infecție la un deget, provocată de cîrligul unei undițe.

Figura mea era totuși impasibilă, de nepătruns, ca a unui jucător de pocker.

— Te țin tare, Arthur, sînt mîndru de tine. Ai grijă cum ochești. Vezi să nu-l omori, îmi spuse unul din martorii mei.

Cine m-a pus să cînt «Sonata Lunii»? îmi spusei în gînd. Dacă aș fi cîntat «Preludiu și fugă de Bach», sau ceva de Chopin, poate că n-ar fi fost nimic. Dar așa? Asta mă împușcă precis! Și dacă din întîmplare îl împușc eu? Să am un om pe conștiință? Gata, mi-a sunat ceasul!

Și — ca într-un film — îmi trecură prin minte diverse momente din viață.

Întîlnirea cu marele pianist Paderevschi, în vila lui, de pe malul lacului Leman din Elveția, prilej de a afla că omul stimat, celebru, bogat, talentat era de fapt un om nefericit, care-și pierduse soția adorată, cînd se născuse unicul său fiu, un copil cu capul diform și cu picioarele paralizate, dar de o rară inteligență și sensibilitate, mort și el cu cîteva luni înaintea întîlnirii noastre. Apoi întîlnirea cu șansonetista franceză Yvette Guilbert, pe care o acompaniasem într-o seară, la Paris, într-un cerc de prieteni. Chioșcul din fața lui „Café de la Paix" din Paris și

vînzătoarea de ziare care, bănuindu-mă flămînd îmi dădu ziarul și restul de la o bancnotă neprimită, spunîndu-mi : „Lăsați că mi-i veți da dv. într-o zi înapoi".

Brusc mi se făcu foame.

Ce oră stupidă pentru un duel ! Să moară omul flămînd...

Cu gesturi reflexe, îmi scot pardesiul, haina, aleg un pistol și vreau să trag.

— Stai Arthur, aici e duel, nu-i vînătoare. Așteaptă mai întîi semnalul.

Deodată, observ o mișcare neobișnuită.

— Maestre Rubinstein ! mi se adresează unul din martorii adversarului meu. Domnul vă cere scuze în scris pentru ofensă și e gata să vă ofere despăgubiri pentru prețiosul dumneavoastră timp pierdut.

— Bine, accept scuzele, răspund, după un moment de stupoare. Cu o singură condiție : Pentru timpul pierdut vă cer să trimiteți 100 de franci la Paris, pe adresa vînzătoarei de ziare din fața lui «Café de la Paix».

Apoi mă îndreptai cu pași siguri spre trăsură și... căzui leșinat. Trezit de medic din leșin, am cerut, cu voce stinsă, o cafea și o chiflă ca la „Café de la Paix".

D-ale celebrității

Artist al poporului, realizator a zeci de succese regizorale, în țară și peste hotare, cel mai bun tălmăcitor scenic al operei dramaturgice a lui Caragiale, Sică Alexandrescu conducea prin 1970—1972 Teatrul

dramatic din Brașov și prezenta, periodic, la Televiziune, de obicei în cadrul „Albumului duminical", momente semnificative din istoria teatrului românesc.

După o emisiune însoțită de exemplificări, dedicată, se pare, lui I.D. Ionescu de la Union, maestrul a rămas și a doua zi în București, cu intenția de a consulta un renumit profesor-doctor, specializat în boli de stomac.

— Vai, maestre, ce onoare neașteptată pentru mine ! îl întîmpină secretara doctorului. Sînt fericită că am prilejul să vă cunosc personal.

Sică Alexandrescu schiță un gest de curtoazie și apoi întrebă :

— Știți cumva unde se află profesorul ?

— În cîteva minute va termina vizita de dimineață a pacienților și se va întoarce în cabinet. Sînt convinsă că și dumnealui va fi deosebit de încîntat de prezența dumneavoastră aci.

— Mă copleșiți cu atîtea complimente, domnișoară dragă.

— Vai, maestre, v-am văzut și ieri la televizor.

— Posibil ! Știți, profesiunea mea este de așa natură, încît . . .

— O, maestre ! Sînteți prea modest. Cum ați cîntat dumneavoastră cupletul „Piciorușul Aglăiței" nu mai cîntă nimeni ! . . . Vă rog, pînă vine profesorul, n-ați vrea să-mi dați un autograf ? Vă rog mult, maestre Finteșteanu !

Sică Alexandrescu rămase o clipă perplex, apoi se uită la ceas, se ridică și, salutînd politicos, părăsi biroul, spre nedumerirea secretarei.

„Deh, or fi ele «D-ale carnavalului», stimabile, dar mai sînt și d-ale celebrității, *mon cher !*" încheie maestrul relatarea întîmplării.

Brașoave... muzicale

Cu ani în urmă, se inaugura la Brașov, la Casa Armatei, „Cercul de prieteni ai muzicii". Cu acest prilej au fost solicitați să-și dea concursul pentru spectacolul muzical ce preceda festivitățile de inaugurare a cercului și o serie de soliști și compozitori din București, printre care mă aflam și eu.

După o repetiție nocturnă cu orchestra mare a Teatrului Muzical, m-am dus dimineața la noua gară a orașului în întîmpinarea colegilor bucureșteni.

Așteptam rapidul pe peron. Ca orice rapid, a fost punctual.

Din tren au coborît Daniela Voicu-Diaconescu, solista Operetei bucureștene, și compozitorul Emil Lerescu, cu soția.

Ceilalți, Aurel Giroveanu, cu suita de șlagăre, Doina Spătaru, muzicologul George Sbârcea — nicăieri!

— Probabil, au pierdut trenul, îmi spuse directorul Casei de cultură a studenților, care venise și el să întîmpine oaspeții.

Ajunși la Casa Armatei, aflăm că Giroveanu și Sbârcea vor sosi de la Predeal, la ora 12, iar Doina Spătaru nu putea veni, fiind bolnavă de gripă.

Totul e bine cînd se termină cu bine.

Manifestările s-au terminat, Cercul de prieteni ai muzicii românești s-a inaugurat.

Seara, în timpul cinei oferite de ireproșabilele gazde de la Casa Armatei — încurajați de-un pahar divin cu Murfatlar — Aurel Giroveanu și George Sbârcea și-au povestit peripețiile.

— Dragii noștri, spuse la un moment dat George Sbârcea, la ora șapte fără un sfert, dimineața, m-am

întîlnit cu Giroveanu pe peronul Gării de Nord. Am luat repede o cafeluță și, tacticoși, ne-am dus spre peron. Deodată, îl zărim pe violoncelistul Cătălin Ilea.

— Încotro, dragul meu ? întrebăm la unison.

— Am un concert cu Filarmonica.

— Și noi ! Tot un concert !

Și am urcat în tren. În compartiment era prea cald, așa că am început o șuetă pe culoar. Chestii mai puțin muzicale : Ilie Năstase, campionatele de la Poiana, gerul și zăpada de la București ș.a.

La un moment dat, Cătălin ne-a mărturisit :

— Maestre Sbârcea, am emoții ! ... .

— De ce dragule ?

— Pentru cronica concertului de la Filarmonica din Bacău.

— De la Filarmonica din Brașov, poate vrei să spui !

— Nu, maestre, Filarmonica din Bacău. Ce să caut eu la Brașov ? Doar ne aflăm în rapidul de Bacău !

— Nu se poate ! am exclamat, odată cu Giroveanu.

Între timp apare și controlorul :

— Biletele dumneavoastră, vă rog !

— Poftiți !

— Păi... ce căutați dumneavoastră în rapidul de Bacău, cînd aveți bilete de Brașov ?

— Știți... am confundat trenurile. Acu', ce ne facem ?

— În primul rînd, plătiți dumneavoastră suplimentul de loc, de cinci ori, conform regulamentului, apoi coborîți la Ploiești-Sud, luați un autobuz local pînă la Ploiești-Vest și așteptați — că tot nu-l mai prindeți — rapidul de Brașov. Dar o să luați un personal sau cursa de Predeal, iar de acolo, ajungeți dumneavoastră la Brașov, că nu-i departe.

— Dar eu ce credeți c-am făcut ? interveni Cătălin Ilea, pentru a salva momentul critic. Așa sîntem noi, artiștii... Uitați-vă în servieta mea : am partitura Concertului de Dvorak, iar eu trebuie să cînt Concertul de Haydn. Dar, nu-i nimic, bine că îl știu pe dinafară !

— Și noi...?, întrebă Sbârcea.

— Se rezolvă !, răspunse autorul cîntecului „Am strîns toamnă după toamnă !"

— Ei, și n-am dreptate ? întrebă Giroveanu, după ce a terminat de povestit interlocutorul său. Cred că merităm din plin Cotnarul ăsta...

— Nu, asta nu ! protestă vehement George Sbârcea. Am suportat orice alături de tine ; m-am urcat în trenul de Bacău în locul celui de Braşov, am plătit amendă în tren, am plătit taxiul de la Predeal la Braşov, dar să confunzi Murfatlarul cu Cotnarul asta-i prea de tot ! Păi, n-am dreptate ? Hai, noroc !

Thalia şi ... Lăbuş

Scena exercită o stranie şi permanentă atracţie asupra slujitorilor săi. Cei ce au apucat să-i calce scîndurile se simt legaţi parcă şi dincolo de viaţă, de freamătul sau aparenta ei nemişcare, de praful său, de mirosul de vopsea al decorurilor dospite în căldura reflectoarelor, de naftalina costumelor unei garderobiere mai grijulii, de publicul mereu acelaşi şi veşnic altul, de farsele ori de dramele autentice ale culiselor, de scîrţiitul viorii a II-a din orchestră, sau de etern absentul contrabasist căruia nevasta i-a născut — ţineţi minte nu, dragi colegi — pentru a treia oară gemeni !

Vedetă sau simplu replicant, actorul — după pensionare — vine pe la teatru, stă prin culise, mai face o şuetă, o tablă, prinde din zbor ropotul aplauzelor, apoi, cu simţul datoriei împlinite, pleacă acasă. Iar cînd este solicitat în vreo piesă, îl încearcă emoţiile debutului, chiar dacă afectează o falsă plictiseală.

— Iar nene ! Păi nu-mi ajung 40 de ani de carieră etc., etc.

Şi e fericit cînd regizorul de culise îi spune :

— Vai maestre, păi s-ar putea rolul «cutare» fără dv. ? Doar dv. l-aţi creat, nu ? După repetiţie daţi «una mică» la bufet ?

Că oamenii de teatru, muzical sau de proză, sînt legați de scenă mi se pare firesc. Dar că animalele la care se apelează — după necesitățile scenariului sau din simplă simpatie — nu mai pot fi dezlipite de mediul actoricesc, asta rămîne într-adevăr o curiozitate, ba mai mult, o taină.

•

Eram în turneu cu spectacolul „Dansați cu noi"; sînt ani de-atunci. Printre actori se numărau Horia Șerbănescu, Radu Zaharescu, Gică Petrescu. Mă rog, tot tacîmul succesului asigurat.

Într-o dimineață, la Focșani mi se pare, aud un scîncet lîngă vagon. Cobor, mă apropii și văd o jăvruță, un pui de ciobănesc corcit cu vreun pekinez ori caniche, sau domnul știe cu cine! Era tare caraghios și teribil de murdar. L-am luat în brațe și l-am dus în vagon. L-am spălat în chiuveta din cușetă, l-am șters, l-am dichisit, i-am pus și o fundă roșie, dintr-un papillon vechi — să nu-i fie de deochi! — și, fiindcă avea părul negricios, iar vîrful lăbuțelor albe, de parcă purta mănuși, l-am botezat Mănuși, pe înțelesul tuturor, Lăbuș. I-am făcut rost de lapte și de un biberon, și l-am hrănit ca o veritabilă doică. Lăbuș a devenit pentru tot restul turneului răsfățatul trupei.

Însoțitorul de vagon a cam strîmbat din nas, dar cum eu aveam țigări, dar nu fumam, iar el fuma, dar omisese să și le cumpere, prezența lui Lăbuș s-a rezolvat.

După vreo douăzeci de zile, turneul s-a terminat. În Gara de Nord am sosit pe la cinci dimineața. Ca de obicei, fiecare interpret s-a grăbit să prindă un taxi, să ajungă mai repede acasă.

Abia la teatru, pe la ora prînzului, ne-am amintit de Lăbuș. Am telefonat la C.F.R. Inutil ! Vagonul de turneu plecase de peste o oră spre o altă destinație. Ne-a părut rău. Ne ataşasem de prietenul nostru patruped.

Cîțiva ani mai tîrziu, în turneu, cu „O seară de muzică ușoară", s-a întîmplat să ni se repartizeze același vagon, cu același însoțitor. Cînd am urcat pe culoarul vagonului, era să fiu doborît la pămînt. O namilă de ciine se ridicase în picioare, își puse labele pe umerii mei și mă lingea de zor pe obraji.

Era Lăbuș ! În ochi îi citeam bucuria revederii, dar și o umbră de reproș pentru felul în care îl uitasem cu trei ani în urmă. Apoi, după ce a salutat pe fiecare membru al trupei, s-a dus la stăpînul și prietenul său, însoțitorul de vagon, care mi-a povestit că, de atunci, Lăbuș n-a putut fi desprins de vagon, atașîndu-se de fiecare colectiv artistic, ba mergînd uneori și la spectacole ; a rămas cel mai bun prieten al său și cel ce-i procură țigări. Este suficient să-i spui „Lăbuș, un pachet de Carpați la tata !" și să-i dai o hîrtie de zece lei, că el se duce glonț pe peron la debit, ia pachetul, după ce așteaptă ca tutungiul să-i pună restul în pachet și vine într-un suflet la însoțitor.

— Dar cu regulamentul C.F.R. cum stai ?

— Eh, nu sînt reclamații, așa că merge. Păi și Nicolae, însoțitorul de pe vagonul nr. 408, n-a avut și el pînă acum vreo patru ani o pisicuță, Miau-Miau îi zicea, uitată de maestrul Sică Alexandrescu într-un turneu ? Nici cu DDT n-a putut s-o dea jos ! Așa că a rămas pînă a murit de bătrînețe. De, animalul e credincios ; ba, uneori, mai credincios ca omul !

Tarzan

Toată lumea cunoaşte faptul că regretatul Birlic se numea de fapt Grigore Vasiliu, iar porecla — transformată în renume — s-a datorat rolului principal jucat de marele actor în comedia „Birlic" a lui Tudor Muşatescu. Dar prima sa poreclă nu a fost nici Birlic, nici „Breloc" aşa cum şi-o alesese el, ci . . . Tarzan, pseudonimul artistic al campionului de atletism şi înot Johnny Weissmüller, vedetă a filmelor de junglă.

Această primă poreclă a lui Birlic i s-a tras de la un dog danez, botezat Tarzan, din cauza dimensiunilor sale enorme — cît un viţel — şi împrumutat de către stăpînul lui teatrului „Vesel", pentru a „juca" în spectacolul-farsă muzicală „Aşternutul de mătase".

Birlic interpreta rolul insignifiantului soț al unei impunătoare matroane, care îl obliga să-i plimbe prin curte un imens dog danez.

La un moment dat, soția striga : „Vino la pieptul meu, Tarzan !“ Atunci, imensul dog danez intra în scenă, tîrîndu-l și pe Birlic după el.

Momentul avea un succes imens, obținînd aplauze la scena deschisă. Birlic mulțumea, Tarzan lătra, iar publicul striga : „Bravo, Tarzan !“.

Piesa s-a schimbat la un moment dat, dar ciinele — obișnuit cu rolul său — rupea lanțul de acasă, escalada un gard de doi metri și, peste plasatori, prin sală, năvălea în scenă în momentul cînd apărea Birlic, care acum avea alt rol — îl tîra victorios spre rampă, pentru a culege aplauzele publicului.

Unii, avizați, strigau : „Bravo Tarzan !“ ; alții priveau nedumeriți la o scenă ce nu avea nici o legătură cu subiectul piesei.

La rugămintea direcției teatrului, stăpînul ciinelui, ca să scape de bucluc, l-a trimis unui frate care locuia în alt oraș.

Mult timp după aceea, de cîte ori Birlic ieșea pe stradă, auzea în spatele lui : „Uite-l, dragă, pe Tarzan !“.

Noroc că Mușatescu i-a dăruit un rol suculent în comedia „Birlic“ și, în sfîrșit, l-a transformat pe Grigore Vasiliu din Tarzan în Birlic.

Veritabilul Tarzan

Compozitorul Paul Constantinescu, un nestăvilit admirator al naturii, un înflăcărat adorator al drumeției și un cineast amator de real talent, a anticipat

pasiunea de azi — atît de dornică de imagini fermecătoare — a scriitorilor Ioan Grigorescu, Octavian Paler sau Aristide Buhoiu.

Odată, în primele zile ale unui mai însorit, maestrul şi-a pus la punct aparatul de filmat şi, însoţit de Ion Vasilescu, unul din bunii săi prieteni, au luat împreună drumul minunatei noastre Delte.

Au închiriat două lotci — una de plimbare, iar cealaltă în chip de platou de filmare — şi au pornit-o pe canalele nesfîrşite.

Aparatul de filmat înregistra fără încetare, imagine după imagine, păsări sosite de curînd, fantasticii pelicani, insulele plutitoare, chipul surîzător al lui Ion Vasilescu.

Pentru trecerea vremii se amuzau ca nişte copii mari, jucînd „Cine zboară" — Raţa zboară ? Pelicanul zboară ? Grivei zboară ? — şi rîdeau cu poftă, atunci cînd reuşeau să se păcălească.

Ion Vasilescu — în special — se ţinea numai de şotii. La un moment dat, strigă cu glas — prefăcut — îngrozit:

— Păzea, Paule, crocodilul !!

Paul Constantinescu prins în joc răspunse automat „Crocodilul zboară !"

În acelaşi moment un trunchi verzui, semănînd a crocodil, se lovi uşor de luntrea lui Paul; acesta se clătină şi, văzînd neverosimila prezenţă, scăpă speriat aparatul de filmat în apă.

— S-a dus aparatul meu ! Cum am să-l scot din burta crocodilului ? se lamentă el.

Vasilescu, ca un veritabil Tarzan al Deltei, plonjă imediat în apă.

— Vax, ai înebunit ?! Vrei să te-neci ?! Să te sfîşie crocodilul ?! Ajutooor ! strigă Paul, înspăimîntat.

Nu mai era nevoie. Vasilescu apăru în cîteva minute călare pe un trunchi de copac — „crocodil" — ținînd în dinți — în dinții lui nu ai fiorosului animal — trofeul : aparatul de filmat.

Printr-o norocoasă întîmplare filmul nu s-a degradat din cauza apei; ba, dimpotrivă, după developare a apărut mai reușit, spre fericirea cineastului nostru.

Mai tîrziu, ori de cîte ori venea vorba de filmele cu Tarzan, Paul Constantinescu obișnuia să spună :

— Tarzan eroul junglei ?! Vax... e veritabilul Tarzan.

Depășirea

Ion Vasilescu mergea pe Calea Victoriei la volanul Wartburgului său cîștigat la Loto-Pronosport.

Îl sîcîia o mașină din spate, al cărei șofer făcea niște manevre ciudate pentru a-l depăși.

În dreptul Capșei simți deodată o zdruncinătură. Ce se întîmplase ? Șoferul grăbit îl depășise numai pe jumătate, restul mașinii oprindu-se în portbagajul Wartburgului.

— Ce faci nene ? De ce nu te dai la o parte cînd vreau eu să trec ?

Recunoscîndu-l pe compozitor, soferul a ieșit din mașină, începînd să cînte : „Astăzi e ziua *mea* ", nene.

— Zi frumoasă ca tine, nene ! continuă amuzat Vasilescu.

— Iacă, vine-un milițian...

— Să îl ardă pe golan...

— Să nu umble beat la volan, nene ! completă Păstorel Teodoreanu, care tocmai ieșise de la Athenée Palace.

— Cum s-a întîmplat, maestre? întrebă subofițerul de miliție, care, observînd accidentul, sosi imediat la fața locului.

— Eu sînt vinovat. Am frînat prea brusc! luă, generos, vina asupra sa Ion Vasilescu.

— Da, însă dumnealui trebuia să păstreze distanța și față de dumneavoastră și față de basamacul care se simte de la o poștă! Vă rog scoateți actele și o jumătate miar amendă! se adresă el șoferului.

— Zău, tovarășe milițian, am băut și eu acolo patru-cinci păhărele...

— Bun, zise milițianul. Atunci, în loc de jumate miar, dai matale numai... 500 de lei.

Șoferul plăti amenda cu banii strecurați discret în buzunar de Ion Vasilescu.

— Ai văzut, măi Vax, de unde sare umorul? îi spuse Păstorel mai tîrziu. Și noi, care ne pretindem... umoriști!

Ah!... decibelii

Presa ca și radio-ul ne informează deseori despre diverse curiozități.

Proprietarii unei cariere de piatră din apropierea localității Innsbruck (Austria) fuseseră opriți prin ordonanță primarială să mai dinamiteze stîncile, pentru a nu stingheri odihna locuitorilor și vizitatorilor acestui încîntător obiectiv turistic.

Unul din proprietari angajă atunci două orchestre de muzică „pop", invitînd tineretul local la dans.

După trei zile, o delegație a primăriei a sosit la carieră, implorînd pe proprietarii șantierului să dina-

miteze stîncile dacă vor, dar să oprească decibelii amplificatoarelor dezlănțuite.

Șeful șantierului a scos din priză entuziasmul formațiilor „pop", a mulțumit delegaților primăriei pentru autorizația acordată, dar le-a arătat că stîncile, ce urmau să fie înlăturate, nu mai existau.

Dar exploziile trecuseră pur și simplu neobservate la adăpostul tirului celor două formații „pop". Stîncile fuseseră dinamitate.

Monsieur le vent

La un concurs, pentru tineretul parizian, a făcut parte din juriu și compozitorul Leonard Bernstein.

Tema ? Instrumentiștii.

— Care instrumentiști depun cel mai accentuat efort fizic ? a fost prima întrebare.

— Bărbații ! a răsunat un răspuns surprinzător.

— De ce ? a întrebat compozitorul.

— Pentru că ei cară și instrumentele colegelor instrumentiste !

— Probabil că dumneavoastră trăiți de pe acum în secolul viitor. Poate atunci se vor petrece astfel de minuni de politețe. Dar în secolul nostru . . . Cine răspunde, totuși, corect la întrebare ?

— Suflătorii depun efortul fizic cel mai mare, veni alt răspuns.

— Bravo ! Douăzeci de puncte ! Și cine a fost primul suflător din lume ? Și de ce ?

Tăcere absolută.

— Cum, nu știe nimeni ?! Să vă ajut. Să-i zicem *„Der Wind"*, *„Il vento"*, *Mr. Wind"* sau, în sfîrșit, *„Monsieur le Vent"*. De acord ?

— De acord ! răspunse cineva din sală.
— Sînteți muzician ? i se adresă Bernstein.
— Nu, inginer !
— Bănuiam ! Aveți dreptate.
— Primul suflător din lume și, totodată, unul dintre primii instrumentiști, a fost vîntul — își începu expunerea inginerul. El, vîntul, a făcut să vibreze frunzele arborilor în minunata orchestrație a foșnetului pădurii ; el, vîntul, a străbătut beţele goale ale trestiilor, ale ramurilor de bambus, compunînd mii de melodii care variau, după cum ţevile de trestie, de soc sau de bambus erau mai mari sau mai mici, mai late sau mai înguste, perforate sau întregi ; el, vîntul, în funcție de intensitatea și direcția sa, la trecerea prin orificiile unor stînci „compune" și „execută" o tulburătoare muzică cosmică . . . El, vîntul, a descoperit, a sugerat omului flautul, cornul, orga de vînt și străvechiul fluier al lui Pan. El, vîntul, a sugerat omului acea bizară și fermecătoare alcătuire, naiul, cu care românii au vrăjit omenirea întreagă.
— Bravo, domnule inginer ! Ați răspuns excelent ! Cum vă numiți ?
— François Le Vent [1] !
— Formidabil ! O.K., pour monsieur Le Vent !

Aventurile unei romanțe

Versurile unui tînăr inginer, George Popovici, mi-au inspirat o romanță intitulată simplu : „Iubita mea romanță".

[1] Le Vent = vîntul.

Cum tot o tînără speranță brașoveană avea nevoie de un cîntec de acest gen pentru a participa la un concurs, am fost rugat și am acceptat să-i încredințez romanța. Ba, mai mult, am fost convins să închid partitura într-un plic mare, în care am introdus un plic mai mic cu un motto, numele și adresa autorilor, și le-am expediat la Tîrgoviște, la Centrul de îndrumare a creației, pentru concursul „Crizantema de Aur".

Au trecut două-trei săptămîni, dar nici un răspuns ! Eram convins că lucrarea mi-a fost respinsă. La insistențele tinerei soliste, i-am permis să cînte romanța, pe care am pus-o însă sub pseudonimul Vlad Vladimir.

Interpreta a obținut cu acest cîntec „Premiul special al U.T.C."

Eu ? Anonimul . . . Vladimir !

Cei din juriu au remarcat cîntecul și s-au mirat că autorul melodiei n-a participat la concursul de creație.

Cercetările întreprinse ulterior au dus la concluzia că „plicul" mare, voluminos, expediat recomandat-expres . . . s-a pierdut !

De aceea, în anul următor am fost solicitat să particip cu același cîntec din nou la concurs. Am obținut un premiu (II sau III, nu mai țin minte), iar aceeași interpretă din Brașov — premiul cel mare „Crizantema de Aur"!

Aventurile „romantice" ale romanței mele s-au datorat serviciului poștal de cartare care citind „Centrul de îndrumare" n-a mai descifrat și restul („a creației") și l-a expediat la Centrul de îndrumare și

colectare a... zarzavaturilor (!). Vorba lui Shakespeare, „The Right Thing in The Right Place“ [1].

Iar pentru ca „reparația“ să fie totală, Centrul de îndrumare a creației — nu a zarzavaturilor, de data aceasta ! — din Tîrgoviște a tipărit sub titlul „Iubita mea romanță“ de Ed. Deda, o altă romanță, cu o altă melodie, alte versuri și alt autor. Cine o fi oare ?

Noroc că Editura muzicală, într-un album „Edmond Deda, Melodii alese“, o publică pe cea reală.

Posteritatea este asigurată...

„Drum bun“

Înregistram la Radio, în studioul 8 — printre altele — și noi variante, noi aranjamente orchestrale ale unor șlagăre care încîntaseră tinerețea părinților, chiar a bunicilor și — de ce nu ? — propria noastră copilărie : „S-a stins pe drum un felinar“, „Mînă birjar“ și „Așa începe dragostea“, dacă nu mă înșel. Apoi, în plină vervă, atacasem frontal a patra melodie, șlagărul „Drum bun“ al lui Gherase Dendrino.

Spun „atacasem“ pentru că — pe lîngă orchestrația plus formația dirijată de mine — preluasem și interpretarea vocală, solistul inițial programat neputînd veni la imprimare din cauza unei laringite acute.

— Mulțumesc ! E-n regulă ! auzii din cabină vocea regizorului muzical.

— Îți mulțumesc și eu, dragă Deda, răsună un alt glas care mi se păru cunoscut.

---

[1] Lucrul potrivit la locul potrivit.

Părăsind studioul, intrai în cabina tehnică, pentru a asculta înregistrarea. Lîngă ușă, stătea modest — ca de obicei — maestrul Gherase Dendrino.

— Deci dumneavoastră erați, maestre! V-am masacrat melodia...

— Da, de unde, dragule. Ai cîntat-o atît de frumos, încît mi-au revenit în memorie chiar momentele care m-au determinat să compun acest cîntec.

...Eram tînăr, foarte tînăr. Făceam corepetiție la „Cărăbușul" lui Tănase, scriam muzică de balet, uneori și dirijam. Dar — cel mai grav lucru — mă îndrăgostisem foc, pîrjol, scrum, de o fetișcană din balet, cu veleități de vedetă. Numai ce o vedeam și păleam, precum „Albă ca Zăpada". Îmi pierea glasul și încremeneam cu bagheta în mînă! Noroc că orchestra mergea singură înainte.

— Amor, amor, pricep și eu că nu-s de lemn — Tănase, da' meseria-i, meserie, bă Mitică, mă admonesta Tănase. Mie să nu-mi dai spectacolul peste cap, că spectatorii n-au nici o vină de amoarele tale! Scurt pe doi!

— Lăsați-l, don' director, că am fost și noi odată tineri, intervenea — inutil — recuzitorul Cartală.

Fata părea a nu fi rămas indiferentă și, într-un amurg romantic, în preajma concediului, am plănuit să plecăm la Sinaia, sus la cabană.

— Numai noi doi, scumpo! ziceam eu.

— Da' coborîm și pe la Cazino, iubirea mea — adăuga ea.

În preziua plecării, cu camera închiriată, cu valizele făcute, cu biletele de tren în buzunar, sînt luat cu „Salvarea" de la teatrul direct pe masa de operație. Diagnostic: apendicită perforată, cu pericol de peritonită. Iar pe vremea aceea nu existau nici măcar

sulfamide. M-a salvat mîna de maestru a profesorului Hortolomei.

După operație a venit la mine imediat fetișcana din balet, spunîndu-mi că nu vrea să plece fără mine.

— Te rog insistent să te duci la Sinaia, să respiri aerul ozonat al pădurilor de brad. Numai așa am să mă fac eu bine. Și știi, cînd m-am trezit după anestezie, ți-am și compus un cîntec. „Drum bun" (și nu uita că te iubesc)...

După o lună, cînd ieșii din convalescență și se isprăvi și concediul, m-am dus glonț la teatru, deși eram slăbit de-mi numărai coastele. Cu inima plină

de dragoste, de-abia aşteptam să-mi revăd iubirea. Şi-am revăzut-o, dragă Deda! Dar cu un colier superb la gît, şi cu o haină de blană nemaipomenită. Am încercat să-i spun: „Eu sînt, eu, iubito!...“ dar văzînd un monoclat lîngă ea, cu care desigur petrecuse concediul la ruletă, printre coniferele cazinoului, am bîlbîit în gînd un „lua-v-ar dracu“ (ceea ce de altfel — figurat — li s-a şi întîmplat) şi m-am dus la treaba mea, în orchestră.

După spectacol, am găsit în buzunarul paltonului cîteva rînduri :

„Drum bun,
N-ai fost tu singuru-nşelat,
Eu, mai de mult, m-am consolat :
Drum bun...“

Să fi fost Nae Roman autorul lor ?

Alba ca Zăpada şi cei şapte... compozitori

E mare lucru să fii inimos. Să-ţi placă să vezi numai figuri surîzătoare de oameni mulţumiţi în jurul tău.

Cu o singură condiţie : să nu fii director. Şi încă, de teatru !

— Meştere Deda, nu te tentează să scrii muzica la „Albă ca Zăpada“ ?

— Pe cine n-ar tenta ! Dar gîndeşte-te, nene directore, că o omenire întreagă care a văzut filmul lui Walt Disney are în urechi, în memorie, în fibre, muzica originală, splendida muzică a lui Frank

Churchill (o simplă coincidență de nume). Mă gîndesc, și apoi am să-ți dau un telefon.

Am creionat cîteva teme, care nu mi-au displăcut, și i-am confirmat hotărîrea de a scrie muzica la această piesă. Ba am primit și un mic aconto. Am așteptat să înceapă repetițiile.

Pe stradă mă întîlnesc cu prietenul Aurel Giroveanu.

— La ce lucrezi ?

— La „Albă ca Zăpada", comanda teatrului, îmi răspunde el.

— Ai aflat că am scris muzica și glumești, desigur ?

— Nu ! Am primit comandă.

Ne-am despărțit contrariați.

La Uniunea Compozitorilor, îl văd pe Paul Urmuzescu.

— Noroc, Paule ! Ce mai faci ?

— Muzică ! Scriu partitura la „Albă ca Zăpada".

Am luat un diapezam (îl port la mine, pentru orice eventualitate) și am plecat mai departe.

Încă trei compozitori aveau aceeași ocupație. O fi vreun concurs ?

Dau telefon la teatru. Nici vorbă !

M-am dus totuși la ei. În ușa directorului mă întîlnesc cu un tînăr actor și, în timpul liber, compozitor.

— Ce faci, mînzule ? îl întreb eu.

— Am terminat muzica la „Albă ca Zăpada". Azi, la repetiție, le-a plăcut colegilor.

— Bravo ! În jocul acesta tocmai lipsea al șaptelea ! . . .

— Nu pricep ! îmi răspunse „mînzul".

— Foarte simplu, dragul meu ! Walt Disney a

creat „Albă ca Zăpada și cei șapte pitici". Teatrul vostru a adus un mic amendament : la voi se montează „Albă ca Zăpada și cei șapte ... compozitori" !

A trecut și asta ! ...

Muzica și ... cardiologia

(sau de la „Of, inimioară la „Inimă nu fii de piatră")

Premieră la Teatrul „Ion Vasilescu".

La repetiția generală, cu toții ne-am dat seama că actul al doilea este văduvit de un șlagăr.

Obsesia de totdeauna a regretatului Ion Vasilescu ne-a cuprins și pe noi.

Cineva îmi oferă un text : „Cîntă chitară !"

Am compus cîntecul. Versurile însă mă enervau. Iar chitara ! „O chitară cînta", „Chitarele dragostei", „Cîntă chitară" etc.

A doua zi mă văd la teatru cu Hary Negrin.

— Îți place muzica asta ?

Și-i cînt melodia, fără text, doar cu la-la-la.

Hary, gîndește o clipă, apoi murmură, fredonînd pe începutul meu de refren „Of, inimioară !".

— Hai să intrăm undeva să stăm liniștiți.

Nici azi nu știu unde am nimerit ; cîrciumă sau cofetărie ? Mi-amintesc doar că pînă mi-am golit paharul de Pepsi, textul era gata.

— „Of, inimioară !" iată — sperăm — și șlagărul actului al doilea !

A doua zi, comisie la Radio ! Prezint cîntecul. Sînt chemat la sfîrșitul dezbaterilor și șeful creației — un compozitor foarte simpatic și înzestrat — îmi spune :

— Maestre ! („Hopa ! Nu miroase a bine", gîndeam eu). Dumneavoastră ne-aţi obişnuit cu lucrări de o factură superioară. De aceea am rămas chiar surprinşi — cam neplăcut, ce-i drept — de cîntecelul prezentat astăzi. Noi vă aşteptăm cu lucrări valoroase, aşa cum ne-aţi onorat pînă acum.

— Nu face nimic ! i-am răspuns, încercînd să par cît mai indiferent.

După o lună, concurs la Berlin !

Ţara noastră este reprezentată de Nicolae Niţescu, cu „Of, inimioară !" căruia i se decernează Premiul I (compoziţiei şi interpretării).

A doua zi sună telefonul. Sînt chemat la Radio. Acelaşi „model de politeţe" mă roagă să-i aduc urgent cîntecul „Of, inimioară !".

Şi aşa a ajuns cîntecul la Radio.

La Festivalul internaţional de la Braşov, iniţiat în acea vreme, Margareta Pîslaru a dorit să cînte „Of, inimioară !", dar a fost refuzată categoric.

În anul acela şi în anii următori, cîntecul apare în caietul „80 de melodii" editat de Uniunea Compozitorilor.

I-am făcut şi versiunile în limba engleză, „Of, inimioară", devenind „Oh, doctor Barnard !" (în acelaşi album mai scrisesem încă paisprezece versiuni engleze la cîntece ale colegilor mei de breaslă).

Aleasă de patru, cinci, şase interpreţi la fiecare ediţie a Festivalului de la Braşov „Of, inimioară !", de data aceasta poliglotă, a obţinut de două ori Premiul I (aur), o dată Premiul II (argint) şi de două ori Premiul special „ale tinereţii". Iar un alt cîntec tot „cardiologic", „Inimă, nu fii de piatră !", compus de mine pe versurile aceluiaşi Hary Negrin — Premiul III (bronz).

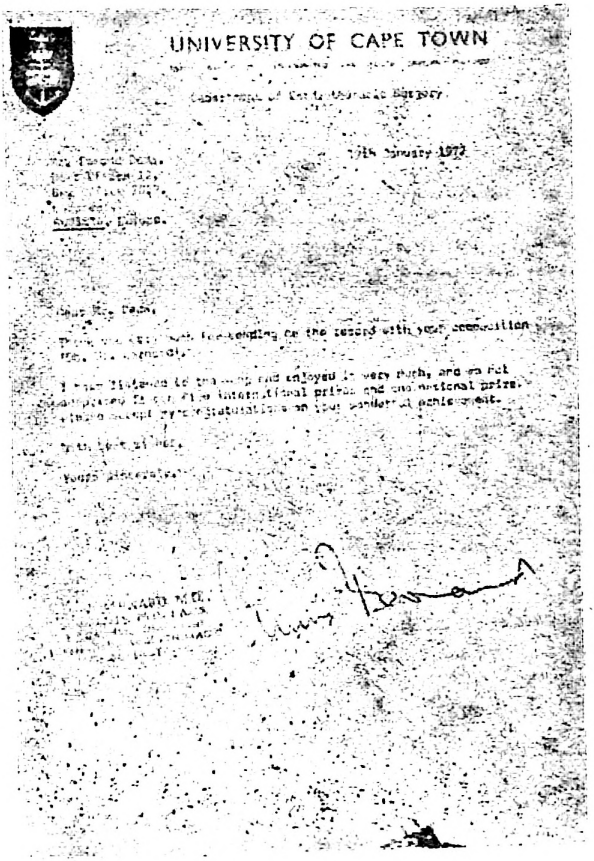

UNIVERSITY OF CAPE TOWN

Department of Radiotherapy

7th January 1972

Dear Ray Dabbs,

Thank you very much for recording on the record with your composition [illegible].

I have listened to the record and enjoyed it very much, and we put [illegible] to our friends internationally prize and international prize. [illegible] special congratulations on your wonderful achievement.

With best wishes,

Yours sincerely,

La Festivalul de la Mamaia — 1969 — unde cu un an în urmă cîntecul „Of, inimioară“ fusese respins ca lipsit de valoare, i s-a acordat, ca o recunoaștere a valorii, Premiul al... III-lea !

*

Și pentru că sîntem în domeniul „cardiologiei“ muzicale, vă cer permisiunea să reproduc scrisoarea primită de mine din partea celebrului chirurg dr. Christian Barnard, după primirea și audierea cîntecului dedicat lui, în engleză : „Of, doctor Barnard !“.

Scumpe D-le Deda,

Vă mulțumesc pentru discul cuprinzînd cîntecul „Oh, Dr. Barnard !“.
L-am ascultat și mi-a plăcut foarte mult. De aceea nu mă mir că a obținut cinci premii internaționale și un premiu național.
Vă rog să acceptați felicitările mele pentru realizarea dv.
Cu cele mai bune urări,
Al dv., sincer,

Dr. Christian Barnard

Cu Charles Trenet

Mă aflam la Festivalul internațional de la Brașov cu invitatul „hors concours“ Charles Trenet, compozitorul și interpretul de faimă mondială. Mă măgulise cu unele aprecieri amabile la adresa uneia din

melodiile mele cu care cîțiva interpreți colecționaseră „Cerbii".

În ziua următoare galei ne-am întîlnit din nou. Am început să fredonez cîntecele sale nemuritoare „La mer", „Un seul couvert, please James", „C'est la vie", „Boum". M-a întrerupt, mulțumindu-mi, apoi a început confidențele :

— Știi, dragul meu coleg, eu am fost mai întîi învățător la o școală elementară. Și într-o zi m-am lăsat !

Nu prea eram înzestrat cu răbdare. Știi ce m-a determinat ? În clasa a IV-a aveam o podoabă de elev. Repetase fiecare clasă. Se numea Theo și nu știu mai cum.

La un examen oral, inspectorul școlar are „genială" inspirație să-l cheme la tablă pe Theo — genialul cu mustăcioară — ce părea mai în vîrstă ca învățătorul :

— Theo !

Acesta privi speriat în jurul său.

— Da, de tine e vorba. Vino la tablă.

— Îhî ! îngînă el și rămase pe loc.

— Vino aici.

— Îhî !

Și, împins de colegi, sosi lîngă inspector.

— Cît fac 2×2 ?

— Îhî !

— Dar 2 și cu 2, cît fac ?

— Îhî !

— Dar Franța, în ce continent se află ?

— Îhî ! Știu ! În Atlantic !

— Of ! Fiindcă veni vorba, tu ai auzit de America ?

— Îhî ! America ? Aia cu cow-boys ?

— America, Theo, cu cow-boys, cu zgîrie nori, cu gangsteri.

— Îhi !

— Spune-ne măcar cine-a descoperit America, intervenii eu în culmea exasperării. Cine ?

— Îhi !

— Cristofor Columb ! urlă inspectorul.

Theo se întoarse pe călcîie și se îndreptă spre banca lui.

— Unde te duci, imbecilule ?

— Păi, n-ați strigat pe următorul ? Îhi !

Am demisionat. Mai aveam un an de Conservator. Bani, de unde ? De aceea m-am angajat piccolo la un bistro pe Montmartre.

Într-o zi însorită de mai, se așează pe terasă la o masă un american și comandă o bere. În răstimpuri mai făcea cîte o fotografie. La un moment dat se apropie de el un tînăr și-i arată ceva pe masă spre paharul de bere :

— Fourmi ![1]

— No, For me ![2] răspunse americanul privind eloc-vent spre paharul de bere.

— Non, Fourmi ! insistă tînărul francez.

Și continuară astfel pînă cînd americanul, furios, îi aplică o directă tînărului. Acesta se ridică și plecă, bolborosind ceva ușor descifrabil și deloc plăcut.

M-am apropiat de masă și cu șervetul am dat jos în iarba de alături, micuța vietate, explicînd turistului confuzia.

— Oh, I'm very sorry ! (Îmi pare foarte rău !). Și plecă și el amărît.

---

[1] Fourmi — furnică (în franceză).

[2] For me — pentru mine, al meu (în engleză).

În ziua următoare, cam pe la aceeaşi oră, americanul reveni comandind două pahare de bere, în speranţa revederii „victimei“ sale.

— Poate vine şi tînărul de ieri şi vreau să mă împac cu el ! preciză turistul.

Într-adevăr, după cîteva minute apăru şi francezul nostru, un vechi client. Americanul, jovial, se ridică în picioare şi cu un gest elocvent îl invită :

— Come here ! Come here ![3]

— Come hier ?[4] Oh, non ! şi fugi ca un veritabil campion.

În încheiere Charles Trenet fredonă :

„C'est la vie, qui va toujours.
Vive la joie, vive l'amour !“

Fără-asemănare

„Sara pe deal“, „Mai am un singur dor“, „De ce nu-mi vii“, „Pe lîngă plopii fără soţ“...

Fără asemănare şi fără egal au rămas şi vor rămîne peste veacuri versurile marelui poet, versuri cărora — ca un adevărat muzician al poeziei şi poet al muzicii — le-a dăruit cu o bogată generozitate toată frumuseţea şi incantaţia graiului românesc.

„Prin toate fibrele fiinţei lui — spunea Ion Slavici — Eminescu cîntă natura şi iubirea, pădurea şi izvoarele, păsările şi astrele ; cînta pînă şi masa lui de brad, iar el cînta scriind“.

---

[3] Vino aici (în engleză) (se pronunţă aprox. la fel).
[4] Ca şi ieri ! (în franceză).

„M-a fermecat melodia versului eminescian — mărturisea George Călinescu. Cel care a scris „Sara pe deal" nu este numai un poet ci, în acelaşi timp, un mare compozitor. Eminescu a făcut din versuri muzică şi, din muzica versurilor, sens profund ! ...".

„E foarte greu de compus pe versurile marelui Eminescu", spunea George Enescu ; tocmai pentru că ele conţin, structural, atîta muzică. De aceea, paradoxal, o altă muzică, oricît de izbutită, riscă să apară în postura penibilă a musafirului nepoftit".

Finalul „Simfoniei a V-a" a lui George Enescu — lucrare elaborată în faza de schiţe şi găsită după dispariţia acestuia — se întemeiază pe versurile poemului eminescian „Mai am un singur dor".

Versurile lui Eminescu au tentat şi pe unii lăutari să le pună pe muzică. Eminescu, care-i îndrăgea — amintindu-i de Barbu Lăutaru — al cărui cîntec îl interpreta deosebit de frumos — îi asculta cu atenţie, îi sărută pe cei ce izbutiseră să-i interpreteze la vioară versurile, dar se supăra foc pe cei ce i le maltratau.

Astfel, unui „gurist", care-i chinuia cumplit şi cu încăpăţînare romanţa „De ce nu-mi vii", i-a temperat avîntul antimuzical, răcorindu-l drept în creştet cu conţinutul unei halbe cu bere, spre a reaminti îmbricinatului că nu e niciodată bine să te joci cu Arta, atunci cînd creatorul îi conferă adevăr şi flacără veşnică, în timp ce interpretului aceste atribute îi sînt străine...

Remarcabilul său simţ muzical a fost moştenit — o spunea însuşi poetul — de la părinţii săi. Mama lui avea o voce fermecătoare, iar tatăl era un virtuoz al flautului.

Cîntecele populare — fie cele de lume, lăutărești, fie doinele ce le îngîna cu dor și glas tremurat de emoție — Mihai Eminescu le-a deprins de copil.

Dragostea pentru folclor, pentru versul și cîntecul popular, nu l-a părăsit nici o clipă a vieții sale.

Eminescu asimilase melosul popular. Muzicalitatea versului său este o rezultantă firească a unei îndelungi meditații asupra folclorului.

„Farmecul cîntecului popular românesc — nota poetul într-un articol scris în limba germană — constă în faptul că el dă simțirii și gîndirii expresia cea mai directă, devenind astfel o limbă a sentimentului". (Idee reluată mai tîrziu de George Enescu în discursul ținut în 1933 cu ocazia primirii sale la Academia Română.)

În „Curierul de Iași" (mai 1876), poetul a publicat cîteva din culegerile sale folclorice lăutărești, între care unele prelucrate de el, ca de pildă, următoarele versuri în care umorul ironic, gluma specifică spiritului popular, are o savoare aparte :

„Cine oare-a cunoscut
Grădină fără cărări,
Dragoste fără mustrări,
Grădină fără pîrleaz,
Dragoste făr-de necaz ! . . .
Cît îi țara și îi lumea
Nu-i nevastă ca și-a mea !
Pentru ochii ei ca mărele
Ocolii pădurile . . ."

În notițele și îndreptările sale se află cîntece de inspirație lăutărească, înnobilate de pana sa :

„Astăzi sînt setos de forme !
Urmăresc aprins cu ochii

Încreţirea trădătoare
A subţirei tale rochii.

Gărgăuni prin cap îmi umblă ...
Iată unul dintre mulţi:
Subţiorii să-i văd braţul
Şi piciorul tău, desculţ ...“

Doina dedicată Veronicăi Micle este scrisă în stilul rapsozilor :

„Alei, Veronică dragă,
Uite frunza cea pribeagă
E ca viaţa noastră-ntreagă ;
Alei, dulce Veronică
Despărţirea rău ne strică.
Viaţa trece, frunza pică ...“

Şi poetul le cînta cu toată dragostea şi simţirea sa vibrantă. „Regret amarnic că n-am învăţat muzica“ — îi mărturisea el Veronicăi Micle.

Eminescu a deprins muzica, ascultînd-o cu atenţia sporită de haru-i înnăscut, de la muzica populară şi de la vodevilurile şi operetele companiilor teatral-muzicale unde a slujit ca sufleur, iar mai tîrziu chiar ca maestru de cor, precum şi de la recitalurile şi concertele simfonice — spre care l-a îndreptat prietenul său Ciprian Porumbescu, sau Veronica Micle — o bună pianistă şi excelentă interpretă a lui Chopin, a cărui creaţie o adora.

Desăvîrşirea educaţiei sale muzicale a dobîndit-o în perioada în care se afla la Viena, unde a asimilat cu nesaţ nu numai creaţia titanului Beethoven, dar şi valsurile lui Johann şi Eduard Strauss, interpretate chiar de orchestra lor, în grădina restaurantului „Obermayer“ de pe malul vienez al Dunării albastre.

Chemarea sa către muzică i-a ascuțit și simțul și gustul critic, pe care și le-a exprimat în scris, cu privire la acest domeniu al artelor.

Cronicile sale muzicale dovedesc o adîncă pricepere și discernămînt în aprecierea și interpretarea faptului artistic.

Eminescu avea un respect nețărmurit pentru actul muzical, pentru interpretarea unei arii sau a unei fraze. Aplauzele anticipate ale publicului îl enervau cumplit, pentru că — acoperind finalul — destrămau farmecul muzicii, anulau concluzia artei.

Ca sufleur în trupa lui Iorgu Caragiale, poetul a fost de toate : actor, cîntăreț, regizor. Talentul său l-a promovat mai apoi în trupa de mare prestigiu a lui Mihai Pascally și apoi la Teatrul cel Mare, la Teatrul Național din București.

În pauză sau după spectacol, poetul părăsea culisele sau cușca sufleurului și relua unele pasaje muzicale sau fraze a căror interpretare l-a nemulțumit.

Cu o asemenea ocazie, Eminescu părăsi scena și în culise reedită finalul unei arii, urmat de o frază ce fusese spusă incorect de către unul din interpreți. „Ah, ești un laș și te voi pălmui !". Tocmai cînd termina de pronunțat această replică, maltratată în spectacol, poetul se trezi față în față cu actorul în cauză și, nepierzînd ocazia de a-și exprima pe viu opinia, îi aplică pe loc sancțiunea sugerată de textul buclucaș.

Amintirile contemporanilor lui Eminescu cu privire la vocea poetului abundă.

Folcloristul Gh. Kirileanu relatează că „Eminescu cînta frumos cîntecele populare și avea un glas dulce, de-ți dădeai și cămașa să-l asculți".

Tenorul Constantin Bărcănescu menționează că avea „o voce mică, dar dulce și mlădioasă, iar cuvin-

tele erau cîntate cu o expresivitate și un accent de care ar fi fost gelos și cel mai mare cîntăreț".

Alexandru Vlahuță notează în amintirile sale că „Eminescu avea un glas profund, muzical... într-o surdină dulce, misterioasă, care dădea cuvintelor o vibrare particulară, ca și cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă"...

...fără-asemănare
Și fără egal
Versurile sale
Și sara pe deal

Ion Vasilescu și „Țărăncuța"

Mi-amintesc și acum, cu emoție, după patruzeci și ceva de ani, un moment al creației vasilesciene. Eu aveam atunci doar 16 ani și vreo patru melodii de încercare, pe care i le cîntasem maestrului.

— Vezi, mînzule, mi-a spus la un moment dat Ion Vasilescu. Muzica noastră trebuie să releve elementul esențial al naturii : sinceritatea. Cîntecul trebuie să vorbească singur, de la sine, chiar dacă n-are vorbe.

— Știți, maestre, eu cred că dintre pictorii noștri de frunte, acel care a știut să desprindă din natură tocmai această trăsătură esențială a fost Nicolae Grigorescu.

— Da. De acord, dar să nu-i uităm însă nici pe Luchian, nici pe Andreescu...

— M-am uitat la tabloul cu țărăncuța asta cu ochii galeși, de lîngă pianul dv. Parcă părăsește rama tab-

loului lui Grigorescu ; parcă v-ar vorbi, ca un mesager al naturii, al vieții !.

— Iar eu, dragul meu, zise maestrul Vasilescu i-aș răspunde cam așa :

„Țărăncuță, țărăncuță
Cu bujori în obrăjori, la-la, la...", mă rog restul vorbelor le las în seama poeților.

S-a petrecut aievea ? Am visat oare...

Șlagărul se cîntă cu același succes și azi !

„Samba de la Las Vargas"

Dansul popular latino-american „Samba" a devenit un ritm și un dans răspîndit pe toate meridianele Terrei.

În Brazilia, el prilejuiește anual cea mai importantă sărbătoare populară. Săptămîni în șir, milioane de oameni dansează și cîntă. Entuziasmul se soldează de cele mai multe ori cu sute de victime. Dar bucuria acestei serbări tradiționale stimulează mai departe dansurile și cîntecele Sambei.

Pe la mijlocul secolului trecut, în plină luptă de eliberare a țării de sub jugul colonial spaniol, într-un moment cînd bătălia părea pierdută de insurgenții argentinieni, stegarul Las Vargas i-a readus pe luptători în linia de atac intonînd populara sambă.

Stimulați de eroismul stegarului și de cîntec, luptătorii pentru libertate s-au repliat, au declanșat contraatacul, înfrîngîndu-i pe spanioli în acordurile „Sambei" ce poartă de atunci numele lui Las Vargas.

Mărul discordiei

Melodiile „dixieland" au rămas la „modă" și azi, după aproape o sută optzeci de ani de la apariția lor.

Istoricii jazzului le atribuie formațiilor de suflători de culoare din New Orléans. Tot după opinia unor muzicologi, denumirea ar proveni fie de la moneda de *dix* francs — din fosta colonie franceză Nouvelle-Orléans (Louisiana — S.U.A.) — fie de la numele unui latifundiar din sud — *Dixon* (Dixon-land sau Dixie-land, „ținutul lui Dixie") sau, mai probabil, de la *dixie* — linia de demarcație între Nord și Sud.

Cel mai cunoscut cîntec *dixie*, „I'm born in Dixieland" scris de un oarecare J. Foster, a apărut în 1855, cu cîțiva ani înaintea izbucnirii Războiului american de secesiune.

Cîntecul a devenit repede șlagăr, iar după cîțiva ani de la lansarea lui toate fanfarele Nordului și Sudului îl intonau, cînd soldații mărșăluiau spre front. Toate localurile, reuniunile, salonurile sau balurile începeau și se încheiau cu cîntecul lui Foster.

În 1865—1866, prin victoria Nordului, ostilitățile au încetat, iar pacea s-a încheiat la Washington în prezența președintelui Lincoln. La sfîrșitul ceremoniei, fanfara armatei Nordului a intonat cîntecul. Indignată și, în replică, fanfara sudiștilor a atacat aceeași melodie.

Pentru a evita un scandal inerent, Lincoln a propus ca să-l intoneze fanfarele reunite. Dar, cine să le dirijeze ? Un sudist ? Un nordist ? Cine, ca să nu le lezeze orgoliul ? Nici Foster n-a fost acceptat, fiind originar din New Orleans. Lincoln i-a împăcat pe toți, dirijînd el însuși fanfarele reunite.

Și pacea a fost semnată...

Între versuri și muzică

Un băiețel de vreo doisprezece ani, încîntat de felul cum a cîntat, la un concert dat în Sala de muzică din Weimer, un copil pe atunci în vîrstă de șase ani se duce în culisele scenei pentru a-l felicita.

În cabină tocmai se petrecea o scenă puțin agreabilă : Leopold, tatăl și totodată impresarul genialului copil-minune, administra odraslei o mică bătaie.

— De ce-l bateți, domnule ? întreabă băiețelul. A cîntat atît de frumos propriile sale compoziții ! Un lucru atît de dificil ! . . . .

— Ba e foarte ușor ! îl lămuri copilul, oprindu-se din plîns. Încearcă și tu să compui, și-ai să vezi ce simplu e.

— Dar, eu compun versuri, îi răspunse băiețelul.

— Versuri ? Bine, dar aceasta mi se pare, într-adevăr, un lucru foarte greu !

— Nici vorbă ! E de-a dreptul un fleac. Încearcă, și-ai să te convingi. „Auf wiedersehen" !

Și se despărțiră siguri de spusele lor.

Aveau și dreptul.

Poetul de doisprezece ani era Goethe !

Micuțul muzician de șase ani era Mozart !

Și undeva, aceeași minunată Euterpe.

Mozart diletant

„Nu e simplu a crea,
Din zori pînă-n soare-apune.
Însă-i simplu-a critica,
Chiar de n-ai nimic a spune.

Stai în loja ta comod.
Sau acasă în halat
Și-njurînd ca un nărod,
Pe artist l-ai terminat ! . . .“

Aceste versuri, pe care am încercat să le redau, cît mai fidel, au fost scrise de Mozart pe una din cele mai cunoscute teme ale sale — pe care tot el le-a numit „șlagăre“. Este vorba de „Cîntec de leagăn“, (Do-do-sol-sol-la-la-sol).

Versurile reprezintă nu atît o opinie a sa despre critici — nici măcar vreo pretenție de poet — cît o amărăciune justificată de niște afirmații făcute de unii cronicari „teribiliști“ — specie în veci nepieritoare — care scriau cam în genul acesta :

„Muzica piesei cu cîntece, pompos denumită „opera“, *Don Juan* de numitul Mozart, este trasă de păr, greoaie, trenantă, iar orchestrația este total nepotrivită, pe-alocuri de-a dreptul diletantistică“ (părere emisă, în 1791, de criticul muzical de la «Journal der Berlin»).

„Uvertura operei *Răpirea din Serai* este scurtă și de o naivitate de neconceput. L-aș sfătui pe domnul Leopold Mozart, tatăl pseudocompozitorului citat, să-i administreze fiului o chelfăneală zdravănă, pentru a ne scuti pe viitor de asemenea audiții“ (un alt „cronicar“ muzical al timpului).

Iată și alte asemenea „perle“ de specialitate apărute în „Revue musicale“ și „Musikalische montschrift“.

„*Cvartetul în Do-major* de Mozart e plin de erori grosolane, torturînd urechile rafinate“.

„*Simfonia în Sol-minor* de Mozart este o lucrare slabă, banală, lipsită de inventivitate melodică“.

Cea mai penibilă pare însă a fi încheierea „zdrobitoare“a unui alt așa-zis critic cu urechi „ultrarafinate“ : „Criticii dotați cu oarecare gust și cunoștințe, nu-l pot socoti pe Mozart compozitor, ci, cel mult, un diletant lipsit de autenticitate și finețe. Cea mai bună dovadă — scria «eruditul» critic — o constituie *Eine kleine Nacht Musik*, lucrare ce poate fi suportată cu stoicism doar de nefericiții lipsiți de simțul auzului“.

Sărmană sporovăială acoperită de colbul uitării ! Sînteți cronici rămase doar ca mărturii ale ridicolului, citate în anecdotica muzicală datorită versurilor ce vi le-a dedicat geniala voastră „victimă“, MOZART !

Măgari și „măgari“

Tudor Mușatescu se plimba într-o zi la braț cu Ion Vasilescu. Puneau la cale o nouă comedie muzicală, iar ca loc de taifas productiv aleseseră grădina zoologică. Alegerea nu fusese întîmplătoare. Amîndoi iubeau animalele. Poate pentru că acolo găseau acel „fair play“ natural, instinctiv, pe care-l întîlneau destul de rar.

— Știi, Tudorică, mă gîndesc că n-ar fi rău să scriem ceva, un fel de comedie satirică, în genul fabulelor lui La Fontaine.

— E o idee ! Dar, vezi tu, Ionele, deși mare a fost La Fontaine, n-a prea avut totdeauna dreptate în fabulele lui. De pildă : „Greierele și Furnica“. Primul e leneșul care cîntă toată vara, iar iarna cerșește — chipurile — la ușa furnicii, aceasta din urmă personificînd hărnicia, cu care a acumulat vara hrană pentru iarnă. Ei, bine, nu sînt de acord. În primul rînd,

greierele cîntă pentru că mama-natură l-a înzestrat cu acest dar deosebit. A cînta cere pasiune, talent, muncă. Şi apoi o noapte de vară, fără ţîrîit de greieri şi cîntec de privighetoare, ar mai fi inspirat oare atîţia şi atîţia poeţi ? Iar furnica ? Munceşte, nu zic nu. Dar „cui prodest", cui foloseşte, cum spuneau strămoşii noştri latini. De ce nu s-a gîndit La Fontaine la albină. Şi ea munceşte din zori pînă-n apus. Dar mierea, minunata miere, prima dulceaţă din lume, fabricată de această harnică gospodină, nu justifică oare din plin eforturile ei ? !

Privirea lui Vasilescu se opri o clipă asupra sacoşei pe care o purta Muşatescu. Din ea apăru gîtul lung al unei sticle cu vin din miere.

— M-ai convins, Tudorică ! Ai dreptate, spuse zîmbind compozitorul.

Deodată cîţiva derbedei, care se distraseră pînă atunci, aruncînd cu pietricele în maimuţe, găsiră un nou amuzament, lovind cu picioarele doi măgăruşi ce păşteau liniştiţi.

Unul dintre ei se întoarse brusc şi începu să proiecteze copitele din spate în banda de haimanale, care fugiră în răgetele măgăruşilor.

— Ştii, Ionele, ce si-au spus măgăruşii acum ? „Noi n-am dorit niciodată să fim oameni. Atunci, ne întrebăm, în măgăria noastră, de ce oare unii oameni ţin, cu orice preţ, să fie măgari ? !

Tot în amiaza acestei duminici, se auzi de alături, din grădina unui restaurant cu mititei, o voce care chinuia cumplit unul din şlagărele lui Vasilescu : „Azi noapte te-am visat".

Unul dintre măgăruşi se apropie de Vasilescu şi-l privi melancolic.

— Ai ghicit, Ionele, ce vrea să-ţi spună măgăruşul ?

— Ce Tudorică ?

— Ciușul gîndește așa : „De multe ori mi s-a întîmplat să fiu vesel și să cînt. Oamenii au spus, totuși, că rag. Și cu toate astea, cînd rag alții de-ai lor — ei pretind că interpretează . . . „muzică ușoară".

— Dar văd că pricepi bine limba măgarilor, spuse amuzat Vasilescu.

— Ce să-i faci, dragă Ionele ! Am avut adeseori de-a face cu ei ! . . .

Cheia Euterpei

Premiera operei „Nunta lui Figaro" a lui Mozart a constituit un adevărat triumf al artei acestui genial slujitor al Euterpei.

Toate cronicile de specialitate îi confirmau elogios sucesul.

Un singur cronicar, de la gazeta „Wiener Zeitung", încheia astfel articolul : „Păcat că un asemenea mare compozitor este de fapt un analfabet muzical" (! ?).

Motivul : Mozart scria cheia de sol pe dos — adică, în loc să înceapă cu acolada care îmbrățișează linia a doua a lui sol, și, urcînd pe portativ, să coboare pe verticală încheind cu un punct, începea invers respectiv de la punct !

Cheia ieșea perfect, doar desenul ei era făcut în mod netradițional.

Beethoven, aflat atunci la Viena, citind articolul, veni într-un suflet la compozitorul pe care-l adora.

— Auzi, măgarul ! urlă nestăpînit Titanul. Îl provoc la duel și-l ucid !

Şi, fără a mai aştepta vreun cuvînt din partea lui Mozart, ieşi pe uşă ca o furtună, revenind apoi cu cronicarul pe care-l ţinea de guler.

— Ţi l-am adus pe acest calomniator !

— Dar, dragă Ludwig, nu ai dreptate, căuta să-l tempereze Mozart. Într-adevăr, de mic copil m-am obişnuit să desenez astfel cheia lui sol.

Şi Mozart desenă frumos — dar începînd de-andoaselea — cheia lui sol, după care se distră compunînd la repezeală, în două-trei secunde, începutul „Micii serenade" (Eine kleine Nacht musik).

Beethoven solfegiă încîntat tema improvizată de Mozart, apoi se adresă cronicarului :

— Şi acum, stimate domn, arată-i dumneata lui Mozart cum se desenează o cheie de sol.

Cronicarul se conformă.

— Nu, nu aşa, mein lieber Herr Nix (stimate domnule Nimeni). După cheia sol pe care ai binevoit s-o caligrafiezi atît de „gigea", ca orice copil de grădiniţă, scrie şi dumneata mai departe ceva, măcar cîteva note, ceva care să rămînă oamenilor, ceva care să-i bucure, să le mîngîie sufletele !

— Dar... nu mă pricep, bîigui criticul.

— Dacă nu te pricepi, nu mai mînji cu noroiul cernelei tipografice a unchiului dumitale, talentul şi opera altora !

Şi Beethoven îi făcut criticului un vînt încurajator pe cele şaizeci şi cinci de trepte care duceau la parter.

— De ce l-ai îmbrîncit, Ludwig ? îl întrebă Mozart, milos. Săracul, mănîncă şi el o bucată de pîine !...

Se mai întîmplă şi a-a-a-şa

Marele dirijor Arturo Toscanini avea un mare defect : îşi ieşea din pepeni foarte uşor. Şi atunci, dar numai atunci, se poticnea la vorbă.

Într-un concert dat de orchestra simfonică din New York, el trebuia să-l acompanieze pe celebrul violonist Yascha Heifetz care cînta „Concertul pentru vioară şi orchestră" de Ceaikovski.

Furat de temperament, solistul — după ce fermecă publicul cu romanţa plină de poezie din Andante —

intră tumultuos în Allegro, pe care-l goni ca un bolid, urmărit cu desperare de Toscanini.

Cuprins de furie, dirijorul lăsă jos bagheta intenționînd să spună violonistului : Ai înnebunit Yașa ? Ce-i cu viteza asta ? Ia-o mai domol că nu sîntem la curse ! Dar din cauza bîlbîielii n-apucă să spună decît :

„A-a-a-i în-ne-bu-nit Ia-ia-șa ? Ce-i cu vi-vi-vite-za a-a-sta".

Și concertul se termină.

„A fost un succes ne-ne-bun !", povestea uneori amărît Toscanini. Deh ! Ca-pri-pri-ciile pu-pu-publicului !

Povestea de sus mi-a istorisit-o — în vreo două ore — maestrul Emanoil Elenescu, care nu uită să adauge :

„Deh ! Da... da... dacă ar fi avut To-To-Toscanini dicția mea..."

Serial

— Ce lucrezi, Gigi ? Sau tot „discret" ai rămas ?

— Nici vorbă, dragă Edmond ! Dar nu m-am decis încă, răspunse George Grigoriu. Citesc un scenariu de serial englezesc — un fel de co-coproducție.

— Și cum ți se pare ?

— Să-ți citez un scurt dialog al unui episod stas :

— Jimmy, ai rupt logodna cu Mary ?

— Da. Pur și simplu, nu m-a mai vrut !

— Trebuia să-i vorbești de unchiul tău cel bogat.

— I l-am și prezentat !

— Și ?

— Și ... Mary a devenit acum mătușa mea !“ și ... așa mai departe. Cum ți se pare ?

— Nici mai bun, dar nici mai rău ca altele.

— Da, dar în episodul următor ...

— Ce se mai întîmplă ?

— Jimmy se însoară cu văduva, cu mama fostei sale logodnice, Mary, actualmente și mătușa, dar și fiica lui ! Iar în episodul al treilea, Mafia aflînd că Jimmy este unicul moștenitor al mătușii sale, Mary, care fiind și fiica lui prin alianță, a devenit — la rîndu-i — unica lui moștenitoare, trimite două „gorile“ mascate cu ciorapi nylon pe față și ...

— Taci, Gigi ! Te rog nu-mi mai povesti mai departe. Și așa sufăr de tahicardie paroxistică, adică, de palpitații. Totuși, m-ai făcut curios ; ce titlu poartă serialul ăsta ?

— „Amor platonic !“...

O lacrimă și-un zîmbet

S-a împlinit veacul, de cînd, într-o primăvară, o floare a muzicii românești, care abia deschisese petalele, s-a ofilit, iar tulpina ei s-a aplecat și s-a lipit de pămîntul pe care l-a îndrăgit și l-a cîntat cu atîta căldură, frumusețe și duioșie : Ciprian Porumbescu.

Ne-a părăsit la 29 de ani, dar cîte n-a făurit el în scurta-i trecere prin viață !

Născut în Stupca bucovineană, învață la Conservatorul din Cernăuți și apoi la cel din Viena. Pe lîngă muzică, absolvă și Facultatea de filozofie.

Compune fără răgaz, încrustînd pe portativul creației sale bogăția folclorului nostru. Atras de literatură, se avîntă în publicistică, scriind articole stră-

bătute de un cald patriotism în „Gazeta Transilvaniei". Ține conferințe, concerte-lecții, de la Viena pînă la Brașov.

Atras de frumusețea de basm a Brașovului și a minunatelor sale împrejurimi, Ciprian Porumbescu se stabilește aci între anii 1881—1882, activînd ca dirijor al corului „Reuniunea română de gimnastică și cînturi", al corului din Scheiul Brașovului, și ca profesor de muzică.

La Brașov compune — fapt mai puțin cunoscut — „Hora Brașovului", tipărită pentru pian în anul 1882 de Editura Nicolae Ciurcu, și piesele pentru cor „Tu, Ileană dintre brazi" și „Cît îi Țara Românească" — pe propriile-i versuri. Tot la Brașov desăvîrșește opera sa „Crai nou", pe un libret de Vasile Alecsandri. Dragostea sa pentru frumusețile montane transpar din ariile „Pe plaiuri de munte" și „Bîr oiță de la munte".

Deși liric prin excelență, plin de duioșie în creația-i muzicală, paradoxal, Ciprian Porumbescu a fost un om de spirit, un umorist ! El a fost autorul libretului savuroasei sale comedii muzicale „Candidatul Linte".

Ba, mai mult decît atît, Ciprian Porumbescu editează revistele umoristice „Leușteanul", „Cocoveica Arboroasei" și „Pipărușa".

Una dintre replicile sale acidulate, rămasă faimoasă, a fost prilejuită de o întîmplare petrecută la Viena.

La un concert, dat de celebra orchestră de valsuri a lui Johann Strauss, o doamnă a ținut morțiș să-l cunoască pe tînărul Porumbescu, care aplauda impetuos lucrarea lui Johann Strauss, „Ecouri din Valahia", compusă după turneul întreprins în Țara Românească.

Încîntată de farmecul lui Porumbescu, l-a invitat în seara următoare la opera „Don Juan" de Mozart.

Tot timpul reprezentației însă doamna i-a vorbit fără încetare !

La despărțire, l-a rugat să-i accepte o invitație de a audia și opera „Carmen" de Bizet.

— Cu plăcere, doamnă, mai ales că în această operă încă nu v-am auzit... vorbind ! replică prompt Ciprian Porumbescu.

Spontane

Deseori, Ion Vasilescu era deranjat acasă de diverși, care, convinși fiind de „marele", dar necunoscutul lor talent componistic, îi cereau părerea și, totodată, sprijinul pentru o lansare „senzațională" !

Odată, un tînăr, al cărui unic talent era de a pisălogi pînă la exasperare, veni lîngă pianul lui Vasilescu.

— Maestre, aș vrea să vă cunosc opinia despre aceste douăzeci de lucrări ale mele.

— Vai, dragul meu, dar e destul de dificil...

— Nu face nimic, maestre ? Eu vi le cînt, iar dumneavoastră le ascultați.

— Păi... tocmai în asta constă dificultatea ! mărturisi Ion Vasilescu.

*

Maria Tănase era o pasionată a drumeției, a drumeției veritabile, cu desaga în spinare, cu mămăliga-n traistă și cu popasuri la iarbă verde.

Departe de decibelii și tensiunile vieții moderne, ambianța naturii era o bucurie a sufletului. Cîntecul pădurii, susurul izvoarelor, freamătul tainic al frunzișului, ciripitul — cînd vesel, cînd nostalgic — al mierlelor, se interferau într-un tîrziu cu glasul unic al Mariei.

Nu rareori se întîmpla să-l ia și pe Fărămiță Lambru cu ea. O bucurau cîntecele lui, îngînate discret și cu atîta virtuozitate la acordeon, glumele lui spontane, de un umor autentic.

— Vezi, măi Fărămiță, de aci, din codrii ăștia, din apele astea în care s-au oglindit cîndva și chipurile moșilor și strămoșilor noștri, au izvorît cîntecele astea, ale tale, ale mele, ale tuturor oamenilor.

— Da, coană Maria, da' eu unu, nu mă oglindesc!

— De ce Fărîmiță?

— Să nu cumva să turbur apele, coană Maria.

În jurul unui proverb

„Nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește" spune un vechi proverb. De multe ori se întîmplă și în muzică același lucru.

Cînd compozitorul Franz Schubert a compus celebrul său „Păstrăv" (Die Forelle) nu și-a imaginat că acesta va deveni deopotrivă lied și cvartet, ba chiar va fi introdus și în „Casa cu trei fete".

*

Nicușor Kirculescu, ascultînd lucrările de jazz și de muzică ușoară — orchestrate simfonic — ale lui George Gershwin, a scris — în urmă cu 20 de ani — un

concertino pentru pian și orchestră — cu intonații românești — intitulat „Moment muzical". Și l-a scris ! Și încă bine ! Dar nu s-a cîntat ! Niciodată însă nu și-a închipuit că un fragment din această creație se va folosi, fără ca nimeni să știe că e vorba de lucrarea sa (inclusiv redactorii acestei emisiuni), ca semnal al „Teleenciclopediei". Și mai ales că abia zece ani după audierea săptămînală a fragmentului din „Momentul său muzical" la emisiunea T.V. se va trezi și interesul unor muzicieni, care au introdus, în sfîrșit, lucrarea în programul cîtorva filarmonici din țară.

•

Într-un film muzical, „Serenada", avînd ca protagoniști pe Jeanette Macdonald și Nelson Eddie, acesta din urmă sosea călare pe un măgăruș la fereastra iubitei sale, căreia îi cînta (iubitei, nu ferestrei) o celebră serenadă „Donkey Serenade" (Serenada măgarului) devenită șlagăr mondial.

Pînă aci nimic neobișnuit. Dar nici acum nu-mi pot explica de ce ilustratorul muzical a folosit ca semnal al televiziunii, precedînd „Timpul probabil"... „Serenada măgarului". Coincidență ? !

„Violon d'Ingres"

— Noroc, Deda !
— Noroc, Cataif !
— Nu m-ai uitat, compozitorule.
— Nu te-am uitat, Cataif, deși au trecut vreo patru

decenii de cînd nu te-am mai întîlnit pe la colțurile de stradă, mînjit de frișca prăjiturii tale preferate.

— Măi, ce memorie ! Tot cu muzica ?

— Tot ! Da' tu ?

— Cu ingineria ... Poduri, șosele.

— Da' ce-i cu tine, mă Cataif ? Tu care — în liceu — erai un băiat dulce, vesel, te văd acum cătrănit rău, de parc-ai fi ascultat la Radio „pastila" mea de anecdotică muzicală !

— Să vezi, Deda. Fiu-meu ăl mare e inginer ca și taică-său. Cel mic însă e cu muzica, așa, ca tine. Dar nu cu pianu'. Nu ! Să-l auzi „Balada" lui Ciprian, te topești. L-a auzit și Voicu.

— Și ce-a spus ?

— Nu știu, că i-am format numărul de telefon, și cînd a răspuns „Allo", fiu-meu a început să cînte „Balada". Dar cînd să-l întreb pe Voicu ce părere are, se întrerupsese telefonul. Știi cum e cu centrala aia nouă !

— Mă rog, și de ce ești supărat ?

— Păi, a dat băiatul examen de admitere la Conservator și închipuiește-ți, măi, Deda, că fiu-meu n-a fost primit. Auzi, măi ? Nu l-au primit, el care cîntă „Balada" de te topești, nu altceva !

— S-or fi topit și ăia din comisie, măi, Cataif. Dar să știi că istoria muzicii cunoaște cîteva gafe celebre ale unor comisii, încercai eu să-l consolez. Uite, de pildă, celebrul bas Șaliapin, cînd era ca fiu-tău, a dat examen de admitere la Conservatorul din Kazan. Odată cu el a dat — mai mult în glumă — Maxim Gorki, prietenul său din copilărie. Cine crezi că a intrat ?

— Şaliapin, fireşte !

— Da' de unde ! Şaliapin a fost respins, ca lipsit de calităţi vocale. În schimb, a reuşit Maxim Gorki. Viaţa, care le îndreaptă pe toate, a făcut din Gorki un mare scriitor şi din Şaliapin basul de renume mondial. Sau alt exemplu : celebrul savant Albert Einstein, un pasionat diletant al viorii şi virtuozul Yascha Heifetz au dat de o comisie de admitere în conservator asemănătoare, care, respingîndu-l la vioară pe Heifetz, l-a primit în schimb, cu entuziasm, pe Einstein. Ceea ce nu l-a împiedicat pe Heifetz să devină un mare violonist şi nici pe Einstein să emită celebra teorie a relativităţii. E drept, însă, că pasiunea pentru vioară a savantului Einstein a rămas un fel de „Violon d'Ingres"[1] pentru el.

— Exact, măi Deda. Aşa o vioară are şi fiu-meu.

— Cum adică, măi Cataif ?

— Da. La început am vrut să-i fac rost de un Stradivarius sau de un Guarnieri, o vioară celebră. Imposibil. Noroc cu Repetilă !

— Cine ? Ionescu ? Repetentul ăla din a şaptea ?

— Da, mă. El şi-acum se ocupă cu „diverse". Te salvez eu, mi-a spus Ionescu-Repetilă. Ce Stradivarius, ce Guarnieri ! Fleacuri ! Îi procur lui fiu-tău un „Violon d'Ingres". Ştii tu, vioara aia franţuzească, faimoasă măi, auzi !

— Şi ?

— Şi mi-a procurat. E cioplită marca şi pe căluşul viorii. „Violon d'Ingres". Am citit cu ochii mei ! Şi cu o astfel de vioară să-l respingă pe fiul meu ? Păi cum să nu fiu supărat, măi Deda ?

---

[1] Violon d'Ingres = o pasiune în afara profesiei, nicidecum marca unei viori.

„Sărbătoarea veseliei"

— Mă, Mitică ! spunea C. Tănase. Mie să nu-mi mulțumești ! Am făcut și eu, acolo, cîte ceva bun că sînt destui cei care se ocupă cu viceversa.

Așa obișnuia marele Constantin Tănase să răspundă celor care-i mulțumeau pentru cîte un bine, din nenumăratele „comise" de nea Costică.

În însemnările Teatrului Național figurează și „Sărbătoarea Veseliei". Aceasta a avut loc la 25 februarie 1935, cînd maestrul Tănase a împlinit 55 de ani de viață și 30 de teatru.

Au vorbit I. M. Sadoveanu, directorul general al teatrelor. N. Vlădoianu a declarat ziua drept „Sărbătoarea Veseliei". Nicușor Constantinescu a dat drumul în sală la 30 de porumbei — ai căror strănepoți poposesc și astăzi în Pasajul Comediei. Maestrul C.

Nottara, fostul lui profesor, i-a trimis o telegramă prin care îl felicita pentru tipul de actor creat, ca şi pentru noul gen de teatru — unic, în felul său, în Europa.

În răspunsul său, Constantin Tănase şi-a stăpînit cu greu lacrimile şi a amintit, printre altele, că a crescut în teatrul „Cărăbuş" mari talente româneşti, a adus alături de ei, şi mari actori străini, nu pentru că ai noştri n-ar fi la fel de buni ci, dimpotrivă, ca prin graiul acestora să facă cunoscută lumii întregi valoarea teatrului românesc.

— Şi cu asta, basta, mă Mitică ! Aşa că, fără „mersi", că dau apă la şoareci şi nu-mi stă bine ! Lumea aşteaptă de la mine s-o înveselesc, s-o fac să rîdă. Păi, cu lacrimi în ochi vrei s-o-nveselesc eu ? N-am dreptate, măi Mitică ?, a încheiat el. Am plîns destul. E momentul să rîdem. Păi, nu ? Păi, da !

„Testamentul"

Săgeţile ascuţite, pline de sarcasm şi de o inegalabilă vervă satirică, din cupletele lui Constantin Tănase nu l-au ocolit nici pe marele cărturar Nicolae Iorga.

Departe de a-l supăra, ele îl amuzau şi nu rareori ilustrul savant putea fi văzut în loja teatrului „Cărăbuş".

Într-o seară, după vizionarea spectacolului, Iorga îi spuse nelipsitului său amic, profesorul Munteanu-Rîmnic :

— Vezi, dragă, Tănase ăsta mă comicăreşte el la „Cărăbuş" şi pe toate scenele provinciei, dar îmi face o „reclamă" de-au ajuns să mă recunoască pînă şi

copiii, cînd apar lungan și cu barba în vînt. Tănase nu se lasă, mă imită și tot zice :

„La Sorbona cînd vorbește
Toată lumea-ncremenește.
La Paris este unic
Lîngă el și Turnul Eiffel !
Pare mic,
Ca un pitic . . .
Cursurile-i par să fie
Un prilej de bucurie !
Toți studenții jubilează
Conferința-i luminează !
Și-i atît de omagiat
Că pe brațe e purtat,
Cînd pe umeri îl ridică
E prea-nalt ! Plafonu-l strică !“

. . . . . .

Discuția începută pe tema „Cărăbușului“ s-a purtat apoi în jurul piesei „Testamentul“ :

— Am promis piesa Naționalului de la Cluj. Mîine plec, și joi sînt înapoi.

— Bine, dar am înțeles că nici n-ați început s-o scrieți ! obiectă îngrijorat Munteanu-Rîmnic.

— Nu-i nimic ! În tren, în zece ore — dacă nu mă deranjează nimeni — am timp s-o și semnez.

În tren, Iorga găsește un compartiment de clasa I liber. Încîntat, lasă storurile, trage măsuța, așază filele albe, scoate condeiul și pînă la Ploiești scrie prologul și jumătate din actul I.

În gara Ploiești se deschide ușa și intră un cetățean cu permis C.F.R. clasa I, așezîndu-se într-un colț.

Profesorul îi aruncă o privire piezișă, nemulțumită. Dar văzîndu-l pașnic, îl lasă în pace și continuă să scrie la actul I.

La Breaza, deodată, cetățeanul ceru voie să stingă lumina.

— Nu te supăra, drăguță, dar vezi că trebuie să termin „Testamentul".

— Da' mai aveți mult? Că mie mi-e somn.

— Nu, dragul meu, încă 2—3 acte...

— Eh, dacă aveți toate actele în regulă, e păcat să nu vi-l terminați.

Fără a sesiza *qui-pro-quo*-ul, Iorga continuă să scrie, replică după replică.

Pe la Sinaia, cetățeanul, ca să-i treacă somnul, începu să fumeze.

— Știți, eu nu sufăr fumul de tutun, așa că vă rog să renunțați, sau să fumați pe culoar, i-a spus Iorga, în timp ce continua să scrie la piesă.

Cetățeanul, înțelegător, stinse țigara. După un sfert de oră de liniște, tot ca să-i fugă somnul, începu să fredoneze un cîntec de-al lui Vasilescu, „Mi te-ai lipit de suflet, ca marca de scrisoare"!

Cîntecul era frumos, Iorga îl știa de la revistă și de la Radio. Era un nou șlagăr.

Atmosfera ar fi fost, în cele din urmă, agreabilă și deloc stînjenitoare pentru activitatea creatoare a lui Nicolae Iorga, dacă cetățeanul n-ar fi avut o manie, deloc neobișnuită: aceea de a cînta cumplit de fals. Fals, cu pasiune și cu un zel, demn de o cauză mai bună.

— Ce ai domnule cu mine?! izbucni Iorga. Mi-ai afumat compartimentul ca pe-o șuncă, m-ai interogat cu privire la „Testament" de parc-ai fi dumneata directorul teatrului și, pe deasupra, cînți și fals, o melodie așa de frumoasă! Știi dumneata cine sînt eu?

Omul îl privi cu luare-aminte, și-i răspunse, nedumerit :

— Nu ! Dar, la urma-urmei, cine sînteți ?

Iorga, care se știa cunoscut nu numai prin activitatea sa, dar și prin numeroasele fotografii și caricaturi din ziare, ba chiar și din cupletele lui Tănase, izbucni :

— Bine, nene ! Dacă nu citești cărți, nici ziare, cel puțin ai fost la revistele lui Tănase ? !

— Domnule, te văd om serios, cu barbă respectabilă de față bisericească, văd că-ți faci și testamentul... Și cînd colo, îți umblă gîndul la alea decoltatele de la revistă ! îi replică indignat cetățeanul, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare. Și eu, care doream să-ți țin de urît ! Sal'tare, dom'le, sal'tare ! și părăsi imediat compartimentul.

Iorga privi o clipă nedumerit, apoi observînd că trecuseră de Brașov, se puse aprig pe lucru.

A doua zi, s-a prezentat la Teatrul Național din Cluj, predînd personal directorului drama în patru acte și un epilog, cu titlul provizoriu „Testamentul".

La premieră, publicul a putut citi în programul de sală și un mic rezumat al întîmplării relatate de noi.

O lectură „originală"

Acum aproximativ douăzeci și cinci de ani eram în turneu — unul din primele mele turnee de estradă, de fapt, un concert de muzică variată, în care spectatorii aveau un fel de „De toate pentru toți și toate gusturile". Ei puteau asculta „Prologul" din „Paiațe", în interpretarea regretatului Petre Ștefănescu-Goan-

gă, alături de ultimele șlagăre cîntate de apreciați interpreți de muzică ușoară sau de cîntecele lăutărești ale lui Sarasate, fugărindu-se șăgalnic sub vreun arcuș fermecat.

În pauza spectacolului, ca și în vagonul de turneu auzeam o etern prezentă întrebare a instrumentiștilor :

— Ai adus cărțile ?

— Bineînțeles !

— Ce cărți, dragă ? întrebam eu.

— Cărți, maestre ! Cărți : Sadoveanu, Caragiale, Cezar Petrescu ! Doar sîntem intelectuali, nu ?

Din cușeta mea auzeam o voce pătrunzătoare adresîndu-se unuia dintre dansatori :

— Ai adus broșurile ?

— Și încă ce broșuri ! Le-am luat de la Focșani.

Încîntat de preocupările literare ale colectivului pe care-l conduceam, mă simțeam totodată jenat, într-o vădită inferioritate : nu aveam la mine decît două romane, din care abia ciuguleam cîteva fraze, înainte de a adormi după cele opt ore de scenă, de spectacol, de emoții ș.a.m.d.

La una din reprezentații — mi se pare că ne aflam la Vatra Dornei — venise rîndul solistei „cap de afiș", adică al vedetei.

În locul ei, m-am trezit în scenă cu Bebe, care își epuizase repertoriul cu o jumătate de oră mai devreme.

Fără nici o explicație, fără a aștepta o introducere de orchestră la una din piesele de rezervă — de „bis", cum le spunem noi — Ștefănescu-Goangă a început să cînte șlagărul lui Mălineanu „Din zi în zi", melodie ce urma să fie interpretată de vedeta feminină, la punctul respectiv de scenariu.

Uluit, l-am acompaniat la pian, mai întîi singur, apoi cu secția ritmică — bas, ghitară, baterie.

Publicul l-a aclamat pentru neașteptata și originala sa interpretare. La ieșirea din scenă, trecînd pe lîngă mine, mi-a suflat la ureche :

— Ce să fac, maestre ? A trebuit să salvez situația. Vedeta stă în culise și plînge ! . . .

— Să știi că l-a citit pe Goethe, „Suferințele tînărului Werther", i-am spus eu, în splendida și nu mai puțin penibila mea candoare de acum . . . zeci și cinci de ani . . .

La pauză, intru în cabină cu gîndul s-o consolez. Deodată, mă pomenesc luat drept arbitru :

— Ce bate mai tare, șefule ? Un ful de ași, sau o chintă royală ? Ajută-mă, te rog, altfel îmi pierd toată leafa ! mă imploră vedeta, oprindu-se o clipă din plîns.

Descumpănit, seara după spectacol am intrat în cușeta unui actor, amatorul de broșuri, convins că voi găsi înțelegerea necesară.

— Șefule, mi se adresă direct. Nu servești din broșura asta ? Mi-a adus-o Milican (era organizatorul turneului) de la Iași. Cotnari veritabil, de la „Bolta rece". Gustă te rog !

Ca să nu apar chiar căzut din lună, am gustat: era dulce; am zîmbit amar și am plecat fredonînd cupletul, cu voit dezacord între subiect și predicat :

„Unde e iluziile mele
Care le-am avut ?
Toată biblioteca din ele
Toată s-a . . . băut !"

...Și dă-ne nouă aplauzele de toate zilele

Un turneu muzical seamănă teribil cu drumeția capricioasă a lui Euterpe.

Desi repertoriul rămîne în general același, iar scenariul — exceptînd cazurile de forță majoră — se respectă cu strășnicie, publicul — în fond, consumatorul creațiilor artistice — se schimbă de la oraș, la oraș, de la o reprezentație la alta. ceea ce impune în unele cazuri și adaptarea adecvată a interpretării.

Eram la Făgăraș. Sala plină. Freamăt în foaier, ca și în cabinele interpreților.

La jumătatea uverturii, orchestra fiind pe scenă. s-a ridicat cortina pe aplauze. Interpreții au cules din primele minute ovații, bisuri, mă rog, un succes remarcabil.

La un moment dat, observ, în sală un spectator care aducea puțin cu Marcello Mastroiani, care, spre deosebire de tot restul publicului, nu aplauda niciodată. Ba, mai mult, la fiecare melodie de succes sau replică de haz făcea niște grimase care sugerau dezaprobare, dezgust sau amîndouă.

La pauză toată trupa era în alertă.

— Ce facem, fraților, cu spectatorul acela ?

— Să-i dăm banii înapoi pe bilet și să ne lase în pace.

— Ne indispune și ne strică toată reprezentația !

— Să facem abstracție de el si să desfășurăm spectacolul normal, conchise unul din interpreți.

Într-adevăr, toți interpreții au jucat si au cîntat excepțional, deși grimasele respectivului spectator exprimau în continuare aprecieri contrarii.

După spectacol am răsuflat ușurați. Bine că s-a terminat !

Deodată, cine apare în culise ? Spectatorul, cu pricina, cu un buchet imens de flori, care în mîna lui semăna însă mai curînd cu o jerbă funerară.

— Vă rog să mă iertați că vă deranjez ! Știu că sînteți obosiți, dar mi-am permis să vin aici pentru a vă felicita și a vă mulțumi din toată inima pentru minunatul spectacol la care am asistat. Sînt pur și simplu entuziasmat.

— Bine dom'le, atunci de ce ne-ai fiert ca pe niște găini bătrîne și te-ai strîmbat la noi tot timpul ? a sărit unul dintre actori.

— Așa mă manifest eu, s-a scuzat spectatorul.

Apoi ne-a invitat pe toți acasă la el, la o ședătoare literar-muzicală.

Învățat cu formula, am luat de la Gostat și eu o „broșură" de Murfatlar și alta de Drăgășani, cu gîndul de a-mi prezenta contribuția „literară".

Ședătoarea a fost un veritabil cenaclu literar-muzical. Regretatul Ștefănescu-Goangă a recitat „Scrisoarea a III-a" a lui Eminescu și versuri din Baudelaire ; Nae Roman și Bimbo Mărculescu au improvizat pe loc versuri pe rime sau cuvinte izolate date de asistență — moment care a intrat ulterior ca „număr special" în spectacol, iar Dorina Drăghici a interpretat, cu sensibilitate și căldură, două cîntece pe versuri de Eminescu și Coșbuc.

În schimb, „broșurile" mele bachice mi-au făcut tocmai mie, consumatorul asiduu de apă minerală, o nedorită faimă de bețiv !

Noaptea tîrziu, în drum spre vagon, Ștefănescu-Goangă m-a dojenit discret pentru concluziile mele pripite.

— Ce să-i faci, tînărul meu prieten ! Și La Fontaine ne spune că „uneori aparențele înșeală".

Nae Roman și Bimbo Mărculescu mi-au trimis un catren adecvat faptei mele :

„Pe strada Sfîntu Sipiridon
S-a răsturnat un car cu mei.
Ai pus gheața la sifon ?
Cît e ceasul, dacă vrei ? !

. . . . . .

Nu mai știu băieți, că mi-a stat“.

Toți trei ?

Cu prilejul unuia din turneele teatrului „Tănase“ la Paris, la sala „Olympia“, Bruno Coquatrix — directorul acestei săli — a propus într-o zi de „relache“ vizitarea Versailles-ului.

Însoțit de regizorul N. Dinescu, directorul teatrului bucureștean, și de cîțiva actori, Bruno și-a asumat și rolul de ghid.

Intrînd în dormitorul foștilor regi francezi, le explică oaspeților :

— Iată, dragi colegi, în patul acesta au dormit regii Ludovic al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea.

— Și au încăput toți trei în patul ăsta, nene ? întrebă, nevinovată, Zizi Șerban.

La Național

Comitet de lectură, cu niște zeci de ani în urmă Un autor celebru — nu prin talent, ci prin „pile" — rămas pînă azi necunoscut, își citea „capodopera" în fața căscăturilor nedisimulate ale unor actori.

George Vraca așteptă disciplinat terminarea lecturii, apoi spuse :

— Eu, dragilor, accept să joc în piesa asta. Dar, cu o condiție !

— Care maestre ?

— Să apar invalid, olog, ciung și fără un ochi !

— De ce, maestre ? Rolul este cu totul altul, încercă să explice autorul.

— De ce ? Foarte simplu ! Ca atunci cînd spectatorii vor năvăli pe scenă și vor arunca în noi cu tot zarzavatul din Piața Matache Măcelarul, să le pot spune : „Fie-vă milă, oameni buni, de un biet invalid aflat la cheremul unui autor lipsit de talent".

Răbdare

Duke Ellington privea calm, de peste trei ore, la bunul său amic, Louis Armstrong, care era în zi de ghinion !

Într-un tîrziu, pasionatul pescar amator, l-a întrebat :

— Tu n-ai vrea să pescuieşti, Duke ? Am o undiţă de rezervă.

— Mulţumesc, Louis, dar ştii că n-am nici un dram de răbdare ! . . .

Mutiple chemări

Ion Vasilescu s-a făcut remarcat în calitate de creator, fiind premiat pentru o lucrare de muzică de cameră, dar compozitorul Ion Vasilescu s-a consacrat datorită cîntecelor sale de muzică uşoară.

*

Grigoraş Dinicu părăsea uneori estrada restaurantului pentru a interpreta la Ateneu concertele de Mendelsohn şi Max Bruch sub bagheta lui George Enescu şi George Georgescu.

*

Marele Johann Sebastian Bach — muzician din tată în fiu — a reuşit să facă nu numai muzică ci şi . . . închisoare ! El a fost închis, din ordinul prinţului, timp de 4 săptămîni, cum menţionează un act

oficial din 6 noiembrie 1717, pentru îndrăzneala de a fi înaintat demisia din funcția de muzician al Curții. Pînă la urmă cererea i-a fost acceptată, iar Bach, — care nici în închisoare nu și-a uitat pasiunea și n-a fost uitat nici de Euterpe — a scris 48 de corale în 4 săptămîni. Ba, să nu uit, a compus și „Cantata cafelei" — de dorul cafelușelor care îi cam lipseau în celulă, tot din ordinul „grijuliu" al Alteței sale.

Cantata i-a dedicat-o prințului într-o scrisoare plină de... smerită ironie.

*

Compozitorul Richard Wagner — care s-a impus cu multă greutate din cauza inovațiilor în orchestrație și a introducerii leit-motivului în muzica de operă — a fost și un înzestrat autor de eseuri filozofice, biografii, pamflete, precum și creatorul libretelor propriilor sale opere.

Un cronicar — din colecția „prietenilor" săi — scria : „Cînd îi aud muzica, îl prefer pe scriitor, iar cînd îi citesc eseurile, înclin spre compozitor. Cînd le ascult însă pe amîndouă, mă întreb de ce oare dl. Wagner nu se mulțumește să întoarcă paginile partiturilor de pian ale marelui său prieten Franz Liszt ?"

Din fericire, Wagner nu l-a ascultat, iar azi, ca și ieri, ca și mîine, o lume întreagă ascultă cu aceeași pasionată admirație „Tannhäuser" sau „Lohengrin".

*

Compozitorul Joseph Haydn, autor a peste 700 de lucrări, printre care 104 simfonii, fiul unor modești țărani din Tirol, a fost mai întîi... valet.

Într-adevăr, pasiunea pentru muzică l-a determinat să se angajeze ca simplu valet al unui compozitor italian, Nicola Porpora, care, în schimbul serviciilor sale, i-a dat prețioase îndrumări muzicale.

*

Doctorul Borodin, profesor la Academia de medicină, doctor și chimist de reputație internațională, se întorcea într-o seară acasă, puțin cam obosit. În poartă îl aștepta cineva.

— Sînteți medic ?

— Da !

— Vă rog să veniți pînă alături. Compozitorul Rimsky Korsakov este bolnav.

— E vecin cu mine — vă însoțesc cu plăcere.

De la ușă, o singură privire aruncată feței de jăratec a bolnavului a fost suficientă. Pneumonie !

Rimsky Korsakov blestema de zor.

— Eu am aprindere de plămîni și cretinul de doctor — care a fost înaintea dumitale, mi-a dat sare amară !

— Nu-i nimic, răspunse Borodin. Vă pun eu pe picioare.

În două săptămîni Rimsky Korsakov se însănătoși. Era fericit.

— Cum să-ți mulțumesc, dragă doctore ?

— Aș vrea, răspunse îmbujorat Borodin, să vă cînt la pian ceva din compozițiile mele. Știți, eu sînt un simplu amator.

Resemnat, Rimsky acceptă, dar după ce auzi lucrările izbucni:

— Ce dracu îți pierzi vremea cu medicina, cînd ai asemenea talent ?

— Nu-mi pierd vremea — din moment ce te-am făcut pe dumneata sănătos! răspunse doctorul Borodin.

Iar în curînd — datorită îndrumărilor lui Rimsky Korsakov — s-a auzit în întreaga Europă de compozitorul Borodin, autorul — printre altele — al operei „Cneazul Igor".

Surprizele Euterpei sînt fără număr.

*

Sviatoslav Richter a terminat Conservatorul, clasa de pian, abia pe la 28 de ani, pentru că, pînă atunci, strălucise dramaturgul Richter, autorul a numeroase şi valoroase piese de teatru.

*

Puţină lume ştie că scriitorul şi filozoful francez Jean Jacques-Rousseau a fost şi un slujitor al Euterpei.

A studiat muzică din frageda copilărie şi a compus „Ghicitorul satului", o operă pastorală de mare succes, apoi opera „Muzele galante", peste 100 de romanţe şi duete, precum şi un „Dicţionar muzical", valoros prin consideraţiile sale de estetică muzicală.

*

Scriitorul Romain Rolland, autorul romanului „Jean Cristophe" („Viaţa unui compozitor") a fost şi un apreciat muzicolog, biograf al marilor Beethoven, Mozart, Wagner, Richard Strauss, Debussy.

*

Marele scriitor şi dramaturg irlandez George Bernard Shaw — a fost ani de zile cronicar muzical al ziarelor „The Star" şi „The World", semnînd Corno di Bassetto, denumirea unui instrument de suflat.

Întrebat odată de ziarişti, ce anume l-a determinat să se ocupe de muzică, el le-a răspuns :

„Dragii mei, acum cîțiva ani, ieșind de la Club, am luat de la garderobă, din greșeală, bicornul unui amiral. Pe stradă tocmai trecea un cortegiu funerar. Luat drept cioclu, mi se ordonă să trec lîngă sicriu! N-am protestat. După 100 de metri mi-am scos bicornul de pe cap și am redevenit eu însumi. Or, dacă un bicorn a fost suficient pentru a mă transforma într-un excelent dricar, de ce oare un pseudonim instrumental să nu-mi permită să devin un bun cronicar muzical, scumpi colegi?"

*

Și Ion Luca Caragiale mărturisește, într-un catren de îndrăgostit, dorința de a se face — nici mai mult, nici mai puțin — decît... toboșar. Nu mă credeți? Ascultați:

„Cînd erai micuță-n școală
Mi-era drag să fiu școlar
Azi, cînd tobă ești de carte,
Azi m-aș face... toboșar.

*

În urma unei prinsori, Sonya Henye realizează[1] un salt formidabil cu patinele de la optsprezece metri înălțime, de pe o trambulină de schi.

Campioana mondială de patinaj artistic a devenit de atunci campioana vedetelor de film din anii 1935—1945.

La performanța ei a asistat — întîmplător — și un regizor de la Hollywood.

*

Maurice Chevalier a practicat în adolescență sportul cu mănuși. A boxat chiar cu Charpentier — cam-

[1] După trei medalii olimpice de aur.

pionul Franței și, un timp al Europei, într-un meci amical — erau buni prieteni.

Fără să vrea, campionul a „scăpat" o directă... prietenească în nasul interpretului francez, directă superbă din punct de vedere pugilistic, dar...

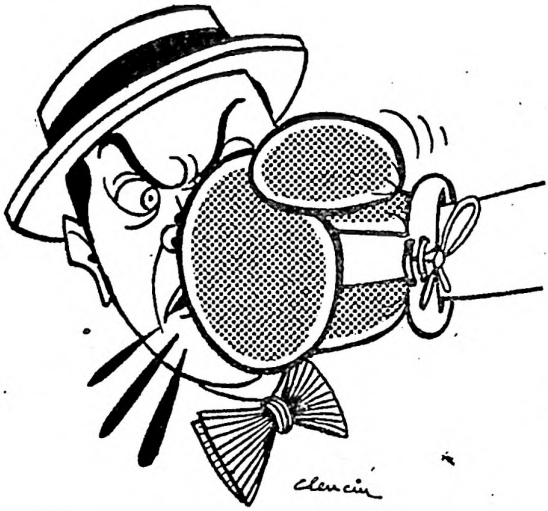

... Abia o operație estetică — efectuată la New York — i-a redat lui Chevalier o formă *nazală* convenabilă, pentru a putea reapare în public.

Iar operația i-a făcut-o chirurgul Ralph Sinatra, unchiul celebrului interpret american Frank Sinatra, acesta din urmă, el însuși un mare jucător de fotbal american în echipa Universității din Yale.

Ce întretăiere de drumuri — muzică, sport, medicină...

*

Yehudi Menuhin practică pasionat canotajul. El consideră că vîslitul, departe de a dăuna agilității degetelor sale, care transformau vioara într-o cutie „magică", le acordă vigoare și permanentă tinerețe, necesare unei bune interpretări muzicale.

El a practicat pe lîngă alte sporturi și... jazzul. Dovada ?

Duetele sale de jazz cu faimosul violonist Stephan Grappelly șeful cunoscutului cvintet „Hot club de France", izvorîte de-a dreptul din generoasa dăruire a lui Euterpe.

*

Anthony Quinn a debutat ca boxeur amator, apoi profesionist. O fractură a maxilarului inferior l-a scos însă de pe ring.

O pierdere, poate, pentru box. Un cîștig net pentru cinematografia mondială.

*

Dacă s-ar institui vreodată un concurs cu premii pentru cei mai buni realizatori de emisiuni T.V., Tudor Vornicu s-ar situa pe primele locuri.

Profesia de bază ? Ziarist — și încă foarte bun. Debutul ? Jucător de rugby — excelent.

„Cînd ai talent, îl ai la toate", spunea maestrul Enescu.

*

Sergiu Nicolaescu n-a frecventat măcar un ceas vreun curs de actorie sau regie cinematografică. Dar pasiunea, dublată de talent, a fost mai puternică decît profesiunea. Actor bun — excelent în unele roluri (comisarul Miclovan în „Cu mîinile curate" etc.), regizor de excepție, Sergiu Nicolaescu mănîncă „Buftea" cu... pîine. Acolo, lîngă studiouri, lîngă

platourile de filmare, laolaltă cu mașiniștii și mînuitorii de decoruri, acolo — în atmosfera aceea — îi vin ideile de scenariu, de roluri, de creație . . .

Am pierdut poate un inginer, dar s-a născut un cineast autentic, de o reală valoare.

Și pentru că sîntem în „lumea concretă" a inginerilor, să nu uităm că unele din cele mai reușite înregistrări de jazz — de autentică esență folclorică — și compoziții de mare fantezie pianistică au fost realizate de arhitectul . . . Marius Popp.

*

„Moș Gerilă" este șlagăr absolut, cunoscut, fredonat și iubit de toți copiii între șapte și șaptezeci de ani.

Compozitor ?

Arhitectul Enrico Fanciotti !

Metamorfoză

„Numele de afiș, numele de scenă, numele de artist are și el importanță, măcar jumătate cît talentul, zestrea asta a naturii", spunea pe drept cuvînt Constantin Tănase.

Pseudonimul artistic trebuie să aibă o rezonanță aparte, să atragă atenția spectatorilor și să rămînă în memoria acestora.

Lucrul nu este de loc ușor și, curios, cei mai puțin inventivi se dovedesc exact artiștii.

Din fericire, fantezia impresarului, a directorului de scenă sau de trupă au suplinit deseori lipsa de imaginație a celor în cauză.

Așa s-a întîmplat, de-a lungul anilor, cu multe nume înscrise și în istoria teatrului românesc.

Mitică Georgescu a fost transformat în G. Timică, Constantin Ghibercea în Ghibericon, iar Gogu Dușumea în G. Du Chamel sau, prescurtat, G. Chamel...

Iată și o operație de „metamorfoză" nominală, petrecută cu patru decenii în urmă, în culisele teatrului „Cărăbuș".

Constantin Tănase îl cheamă în birou pe Nae Roman la puțin timp după angajare :

— Mă, Mitică ! Cum te cheamă pe tine ?

— Nae Constantinescu.

— De chemat, te cheamă pe tine Nae Constantinescu, mă Mitică, dar nu vezi ce harababură e pe afișul ăsta ? Ia uită-te : Actor — N. Constantinescu ; Regia artistică — N. Constantinescu ; Conducerea muzicală — M. Constantinescu. Mai rămîne să mă iscălesc și eu Tănase Constantinescu, și gata ! Compania teatrală Constantinescu ! Păi asta-i treabă, Mitică ?

— Dac-așa-i numele meu de naștere ! răspunse actorul, contrariat.

— Stai ! Am găsit, mă Mitică ! Ia spune-mi, unde te-ai născut ?

— La Roman, don' director.

— La Roman ? Bravo, mă, Mitică ! Nae Roman ! Așa te va chema de azi înainte.

— Păi... don' director !

— Nici un „păi" ! Nici un „don' director" ! Nae Roman ! Așa ți-e numele. Și acu, fugi la tipografie, să-mi facă urgent corectura pe afiș.

După ce Nae Roman ieși, Tănase se adresă lui Gherase Dendrino, care urmărise amuzat scena :

— Bine că nu s-a născut la Dămăroaia, mă, Mitică ! sau în gropile lui Ouatu... Ar fi sunat nu știu cum Nae Dămăroaia sau Nae Ouatul !...

Seara la spectacol, cînd a fost bisat, Nae Roman adăugă cuplet'ului său următoarele versuri :

„Măcar un pic
Eu tot v-o zic :
Fiecare om, mare sau mic,
Are-o manie, sau un mic tic ;
Aşa cum are şi nea Costic'
Să mă transforme-ntr-un roman-*tic*

Acum, la bis,
Eu tot v-am zis !“

Nae Roman şi Fernandel

Nu e vorba de o coproducţie cinematografică. Nu, ci de un tic.

Nae Roman cînd vede un lucru de lemn — şi dacă nu-l vede îl caută şi dacă nu-l găseşte şi-l procură — bate în el. Adică în lemn.

A bate în lemn e o superstiţie, absurdă ca toate superstiţiile. Dar la el nu e vorba de o superstiţie. Nici vorbă ! Ci — cum v-am mai spus — de un tic.

Turneu în ţară. Printre oraşele în care am jucat a fost şi Roman. Nae se simţea ca acasă. Spectacolul se anunţa, după nenumăratele aplauze la scena deschisă, un mare succes. Spre sfîrşitul actului I intră în scenă Bimbo Mărculescu din stînga şi Nae Roman din dreapta. Eu eram la pian. Nae se opreşte lîngă scaunul meu, bate în spetează şi apoi se îndreaptă spre pian, aşezînd palma stîngă pe capac, adică pe lemn. Şi aşa a rămas tot timpul sketch-ului muzical.

Aplauze furtunoase. Bimbo iese. Nae încearcă şi el să părăsească scena. Imposibil. Palma rămăsese lipită de pian. Orice efort din partea lui s-a dovedit

zadarnic. Ajutat de doi instrumentişti am demontat capacul pianului şi numai astfel Nae a reuşit să iasă din scenă servind publicului — entuziasmat de „întîmplare" — un „menu original" : Nae la... capac.

Am ieşit repede şi eu. Noroc că urma pauza.

— Ce s-a întîmplat ? l-am întrebat impacientat.

— Ce să fie, maestre ! Fernandel !

— Nu pricep, îngîn eu. Ce să caute Fernandel aici ?

— Nu, maestre, interveni maşinistul şef. Fernandel sau... Fernandez, sau cam aşa ceva, se numeşte lipiciul care s-a scurs pe pian, nu ştim nici noi de unde. Şi Fernandel-ul ăsta e mai al dracului decît cel mai grozav clei.

După mari eforturi şi o sticlă întreagă de acetonă am reuşit în sfîrşit să dezlipim mîna lui Nae de capac, fără a-i desprinde şi pielea.

— Deh ! Te-ai ajuns, Nae ! — Joci cu Fernandel !

— Îl omor !

— Pe cine, pe Fernandel ?

— Nu, pe Bimbo ! Mizerabilul ! Auzi ce farsă şi-a găsit să-mi joace !

— Ei, şi tu, cu bătutul lemnului ! A vrut omul să te lecuiască.

— Tocmai cu Fernandel ? Putea să mă otrăvească !

Spectacolul a continuat normal. Lucrurile s-au liniştit.

Dar cercetările mele au rămas zadarnice. De ce se numeşte cleiul acela Fernandel sau Fernandez, după unii Prenandez sau Frenandez, sau... ?

Deunăzi trecînd prin comuna Potigrafu m-am întrebat : oare nu s-o fi chemat cîndva „Tipografu"!?

Tipografii însă o merită. Vedeta franceză Misstinguette a fost „botezată" astfel de un tipograf. Pe ea

o chema „Tinguette". Pe afiş directorul teatrului „Folies-Bergère" trecuse — politicos Miss Tinguette. Restul a fost opera . . . potigrafului !

„Suflet candriu de papugiu"

Azi, orice carte, articol, conferinţă sau discuţie despre muzica uşoară românească debutează cu : „La început a fost Ion Vasilescu".

Dar şi Ion Vasilescu a avut un început şi nu unul dintre cele mai uşoare.

Ca elev la Craiova, scria — precum unul din înaintaşii săi, Ioan Ivanovici — marşuri şi cîntece pentru fanfarele militare ale oraşului. Dar dacă Ivanovici — cu un veac mai devreme, le compunea în calitate de şef de muzică militară, Vasilescu le scria fiindcă obţinea în schimbul a 2-3 marşuri metrajul necesar de stofă pentru o uniformă nouă de liceu.

Tema unui asemenea marş i-a plăcut şi lui, în mod deosebit. Iar cînd a ajuns la Bucureşti, n-a pierdut nici o ocazie de a propune cîntecul — fără cuvinte firește — la fiecare nouă revistă montată la „Tănase" sau la „Alhambra".

— Mă Mitică, îi spunea directorul „Cărăbuşului", nu-mi veni cu d-astea că nu le cîntă nimeni. Fă-mi şi tu ceva à la „Valencia" sau „Creola".

Chiar şi prietenul său cel mai drag şi — totodată — cel mai apropiat, colaborator, Nicuşor Constantinescu, îi pretindea ceva mai cu greutate.

Şi astfel melodia n-a intrat nici în „Bonsoir Alhambra" şi nici în „Alhambra petrece". Ionel o propunea, Nicuşor o refuza ! În sfîrşit, în „Parada papu-

giilor" — cu inima îndoită — Nicuşor Constantinescu s-a hotărît să-i scrie textul şi să-i dea drumul. Fie ce-o fi !

La premieră tremurau de emoţie şi compozitorul şi autorul versurilor.

Lojile şi fotoliile de orchestră erau pline de acel public gata să aplaude numai „cîntecele de import". Dar galeria, studenţii, tineretul, cei dornici să asculte ceva de-al lor, ceva din care să răsune nestăvilitul entuziasm al adolescenţei, al tinereţii fără bătrîneţe, a răspuns fără rezerve mesajului acestei melodii.

Şi succesul cîntecului „Suflet candriu de papugiu" — căci despre el este vorba — a fost nemaipomenit. Fostul marş al fanfarei din Craiova s-a transformat în cîntecul tuturor tinerilor.

La sfîrşitul premierei, Vasilescu a fost purtat, în triumf, pe braţe pînă la restaurantul „Modern", unde interpreţii cîntecului său Silly Vasiliu şi Vasile Vasilache l-au cîntat, împreună cu compozitorul, cu consumatorii şi publicul aflat sub ferestrele localului, pînă în zori.

A doua zi, editorul Eşanu vindea notele — tipărite tot de el peste noapte — la o măsuţă instalată în faţa restaurantului „Capşa".

Prestigiosul condei al lui Tudor Teodorescu-Braniştе consemna în gazetă apariţia primului şlagăr românesc modern de muzică uşoară, iar revista teatrală „Rampa" reproducea o elocventă epigramă, lansată de Tudorică Muşatescu, la premieră, în foayerul teatrului :

„V-aduc gramatica cea nouă,
Cea veche a dat faliment,
Acum se scrie Vasilescu
Şi de citit, citim talent".

Maestrul Enescu și muzica „lejeră"

Nu mă repet. Opinia maestrului Enescu despre acest gen muzical i-a făcut-o cunoscută lui Ion Vasilescu, lui Grigoraș Dinicu și tuturor celor pe care i-a surprins cu părerile sale elogioase despre genul miniatural și despre „melodiști" — compozitorii de melodii nemuritoare.

În „amintirile" sale, scrise în 1955, marele nostru artist nu-l uită pe Ion Vasilescu, evidențiind totodată nesecata inspirație melodică a lui Johann Strauss — fiul.

Dar că Enescu a compus muzică „lejeră", asta n-am consemnat-o pînă acum.

Yehudi Menuhim declară într-un interviu acordat Televiziunii franceze că: „George Enescu a iubit muzica ușoară și i-a plăcut îndeosebi valsul. Primul cîntec interpretat de el — mi-a mărturisit mai tîrziu — la minuscula vioară cumpărată de tatăl său, Costache Enescu, a fost valsul «Valurile Dunării» de Ivanovici, pe care-l cînta cu un singur deget pe coarda *Mi*".

Și aș adăuga că „Humoresca pe teme de Johann Strauss" a fost compusă și dirijată de maestrul Enescu într-un „Festival" la Londra.

Iar în creația de acest gen a debutat cu valsurile „Vals Venus" și „Dunărea curge", în 1888.

În capitala Franței, Enescu a semnat cu pseudonimul Camille Grozza, „Amăgitoarea" și „Valsul diabolic", precum și un „Vals sentimental" care — mărturisea maestrul — i-a adus la vremea aceea, un mare succes de public.

În recitalul său din 8 martie 1894, la Ateneu, a interpretat „Staccato Valse", pe care l-a atribuit lui Benjamin Godard.

Iar sub autentica-i semnătură, nu putem omite valsul cu melodicitate de șlagăr din „Octetul său de coarde" din anul 1900.

Să nu roșim, prin urmare, stimați confrați, cînd compunem muzică „lejeră". S-o facă doar aceia care — de dragul unei „mode" pasagere — uită că baza acestei muzici și a MUZICII, în general, este MELODIA.

Nu e poantă, dar e un adevăr. Cu atît mai evident acum, cînd Euterpe e încă în vacanță . . . pentru unii !

Pălăria

Pe Calea Victoriei, lîngă „Cărăbuș", Tudor Mușatescu s-a întîlnit cu Ion Vasilescu, care tocmai ieșise toropit de oboseală de la o repetiție muzicală a unei noi reviste a lui Tănase.

— Cum merge treaba, Ionele ?

— Bine, Tudorică, dacă n-ar fi așa de cald . . .

— Cum, cald, amice ? Peste două zile-i Anul Nou ! . . Dacă tot zici că ți-e cald, în plin decembrie, atunci hai să ne „răcorim" cu o bere la „Gambrinus".

După cîteva halbe, și-au luat pălăriile, îndreptîndu-se spre Universitate.

Vasilescu mergea îngîndurat. Ca de obicei, încă nu găsise șlagărul adecvat pentru actul al doilea al revistei. Degeaba încerca amicul său să-l dispună cu „mușatisme" !

Deodată, un filfizon impertinent, cu o pălărie de cowboy pusă „oțește" pe-o ureche, se opri în fața lui Mușatescu și, arătînd spre pălăria acestuia, îl întrebă

— Ascultă, stimabile! Sper că obiectul acela, caraghios pe care-l porți pe cap, nu-l numești... pălărie!

Mușatescu, om de spirit, cu replică fluorescentă, în fața obrăzniciei rămînea total „interzis"!

— Ei, ce faci pe mutu? continuă impertinentul.

Vasilescu interveni:

— Dar dumneata, îndrăznești să afirmi că obiectul acela dubios pe care-l porți sub pălărie, se cheamă... cap?

Obraznicul a rămas perplex, fără drept de replică.

Apoi, compozitorul luîndu-l de braț pe dramaturg îi spuse:

— Hai acasă, puișor!

— Hai acasă puișor? Bun titlu de cîntec, Ionele!

Vasilescu rămase pironit locului.

— Tudorică, cred c-am găsit șlagărul pentru finalul actului al doilea și începu să fredoneze: „Hai acasă, puișor!"... Asta-i șlagărul. Precis!

— Dar... cu pălăria ce mă fac? Hai repede înapoi, la „Gambrinus", poate o mai găsesc.

— Ce?

— Pălăria mea! Din greșeală, din grabă, din descîntatul halbelor, am luat-o pe-a altuia. Și asta-mi vine ca o mănușă... pe cap, nu ca o pălărie. Avea dreptate individul ăla!

Și iată cum, dintr-o greșeală, plus o insolență, s-a produs geneza, mai întîi a unei scene delicioase dintr-o capodoperă a dramaturgiei noastre „Titanic-Vals" [1] și, apoi, a șlagărului vasilescian „Hai acasă, puișor!".

[1] Scena pălăriei lui Nea Spirache.

Menuhim și... Năstase

Aflat în turneu la Paris, celebrul violonist Yehudi Menuhim fu invitat de Revelion la o serată muzicală — dată în cinstea sa — de o doamnă ce se dorea protectoare a artelor și — îndeosebi — a anumitor artiști.

Protejatul ei din seara aceea era un tînăr violonist — George Dupont — bogat în haruri de june-prim, dar tare sărac în ce privește talentul violonistic. Fapt care nu-l împiedică deloc să interpreteze în fața lui Menuhim, două din piesele de rezistență ale lui Fritz Kreisler.

— Ce părere aveți, iubite maestre, despre protejatul meu? îl întrebă nerăbdătoare amfitrioana pe Yehudi Menuhim.

Menuhim îl privi îndelung pe tînărul violonist, apoi răspunse :

— Seamănă mult cu tenismanul român Ilie Năstase, pentru care — după cum știți — am o mare admirație.

— Bine, dar Năstase este oare violonist ? întrebă doamna ...

— Fără îndoială, tot atît cît și protejatul dvs. !

Tot la Paris

La vernisajul unei expoziții de artă plastică ultramodernă, un vizitator îl întreabă pe vecin :

— Bănuiți oare de ce au spînzurat tabloul acela atît de sus, aproape de plafon ?

— Din cauză că n-au reușit să-l găsească pe pictor ! ...

Colorit

Poetul Al. Vlahuță era nespus de fericit, cînd în căsuța lui de la Agapia primea vizita dragului său prieten Nicolae Grigorescu.

Iar cînd acesta, furat de amintiri, ca și de frumusețea molcomă a naturii moldovene, punea mîna pe penel, încîntarea lui Vlahuță n-avea margini.

Într-o zi, pictorul N. Grigorescu a primit vizita unui admirator care, privind cu viu interes lucrarea prinsă-n șevalet, la un moment dat i-a spus :

— Ah, maestre, ce n-aș da să am și eu minunatul colorit folosit de dumneavoastră !

— Ai toate șansele, stimabile ! Te-ai așezat pe paleta mea ! . . .

„Vă place Brahms ?"

Evident că da. Iar după vizionarea filmului cu Yves Montand, toți spectatorii fredonau tema uneia din simfoniile lui Brahms, ca pe orice alt șlagăr.

Odată, totuși, la Leipzig, după executarea în primă audiție a Simfoniei I de Brahms, un critic s-a apropiat de compozitor, întrebîndu-l, candid, cum ar putea reține tema principală.

— De la ușieri, domnule ! Ei au reușit s-o rețină. Nu-i auziți cum o fredonează ?

Oh, yes !

Bardul de la Mircești, el însuși melodist înnăscut, avea o nespusă admirație pentru starostele și cobzarul Barbu Lăutaru, pentru cîntecele lui — cînd triste, cînd vesele, întocmai soarelui de primăvară capricioasă.

— Vezi, tu, Barbule, plîng cu romanțele tale, rîd cu cîntecele tale de duh, îi spuse într-o zi Alecsandri. Cu mare har te-a înzestrat natura ! Deosebit dar făcut omului e muzica . . . Și fiindcă a venit vorba de muzică să-ți istorisesc și eu o întîmplare petrecută acum cîțiva ani.

Mă aflam la Biaritz, în Golful Gasconiei. Apele încălzite de soare mă primiseră ca niște brațe de mamă. Făceam pluta pe spate, privind încilcirea caierelor de nori, fugăriți de albastrul nesfîrșit al unui senin adînc de vară. Deodată, poc! Capul meu se izbi de ceva zdravăn. Alunecai spre fundul apei. În cădere, observai corpul altuia, imitînd ca o umbră mișcările mele. Revenind la suprafață, spusei pe franțuzește :

— Bon jour !

Răspunsul veni prompt, în englezește :

— How do you do ?

— Ce să fac ! răspunsei eu în limba lui Shakespeare. Dar știu că aveți un cap tare, stimabile !

— Oh, yes ! răspunse englezul, ieșind de-a binelea din apă.

De fapt întîmplarea era banală. Înotam amîndoi pe spate, din direcții opuse, fără a ne observa, și ne-am ciocnit cap în cap.

— Bine c-am scăpat teferi, îi mai spun eu.

— Oh, yes, ce întîmplare nostimă !

— Oh, yes ! aprobai eu.

Și, pornind spre plajă, ne pufni rîsul pe amîndoi.

Deodată, englezul bolborosi o scuză, intră în cortul lui, de unde ieși ținînd în mînă un fel de trîmbiță strălucind hazlie în lumina soarelui.

— Frumos instrument ! i-am spus, mai mult din politețe.

— Oh, yes ! încuviință noua mea cunoștință.

Apoi, fără a aștepta vreo invitație, duse instrumentul la gură și începu să sufle.

Și avea niște plămîni, Barbule... Oh, yes ! Și ieșeau niște sunete, Barbule... Oh, yes ! Toată lumea de pe plajă se tăvălea de rîs. Eu priveam jenat.

Englezul, însă, dimpotrivă, sufla în trîmbiță voinicește și fericit.

— Nu-mi pasă că rîd de mine, de trîmbița mea sau de amîndoi ! îmi zise el. Oh, no ! Important este faptul că rîd. Și oamenii au nevoie să rîdă. Oh, yes ! Știi, dumneata, mister Alec (așa îmi prescurtase numele), că trîmbița asta mi-a salvat viața ? Eram undeva în Spania. Plictisit de ceva, de cineva, sau părăsit de logodnica mea, nu-mi amintesc prea bine. Am dus revolverul la tîmplă, hotărît să mă sinucid. Cînd să apăs pe trăgaci, răsună de undeva, dintr-o piațetă, o arie din „Traviata" cîntată — și încă cum ! — la trîmbiță. Mi s-a părut ceva atît de amuzant, încît m-a pufnit rîsul. Un rîs nebun, fericit. Am aruncat pistolul, am cumpărat trîmbița și de atunci rîsul nu mă părăsește . . ."

Oh, yes ! Cît de mult, și totuși cît de puțin îi trebuie unui om pentru a-l face fericit . . . Oh, yes !"

ABBA et Co.

Au apărut, apar și — fără îndoială — vor mai apare diverse formații de muzică „beat", „pop-rock", instrumentale sau instrumental-vocale, cu peruci sau rași-chilug, cu sau fără bărbi, purtînd etichete sonore, comerciale — „Bee Gees", „Bonnie M" „ABBA".

Publicul aplaudă cîntecele noastre, multe chiar cu căldură, dar entuziasmul unora nu cunoaște limite cînd se anunță o melodie „Bee Gees", sau „ABBA". De ce oare ?

Poate aplaudă nu atît formațiile bune, cît capta-

rea lor cu efecte tehnice ireproşabile ? Sau intervine şi aici eternul snobism ?

M-am decis să încerc o nevinovată experienţă.

La Braşov urma să aibă loc un concert-spectacol, cuprinzînd diverse genuri de muzică, balet clasic, dans modern.

Am învăţat-o pe o elevă din anul I de conservator, o puştancă de aproape 17 ani, muzicală dar cu glasul abia în formare, o melodie nouă auzită de mine — chipurile — la Televiziune în studio, dar netransmisă încă.

Cîntecul l-am compus pe loc — nimic deosebit faţă de mii şi mii de „rock"-uri — l-am intitulat „Alfabetul" şi i-am făcut un text „englezesc" cam aşa :

„ABBA are so charming !
No ! ABBA have no charms !"

Două păreri contradictorii deci asupra formaţiei ABBA, precedate de silabisirea engleză :

Ei, bi, bi, Ei, bi, bi, Ei etc.

La spectacol am anunţat ultimul „răcnet" al formaţiei ABBA şi am acompaniat pe tînăra solistă la pian (nu la chitară, orgă, baterie plus o duzină de microfoane) ci la un microfon de „rebut".

Succesul a fost mare.

Înainte şi după, s-au cîntat piese româneşti moderne, „rock"-uri. Au avut mult succes, dar departe de... „ABBA".

O simplă păcăleală ? False evaluări ? Snobism ?

Oh, vă cer iertare, la o fabulă morala trebuie dedusă de cititori. Eu v-am dat doar o simplă sugestie !

Chiar şi fără maioneză

Cu prilejul unei invitaţii la recepţia dată de un aristocrat care se pretindea, între altele, şi meloman, Franz Schubert îşi prezintă „Păstrăvul".

— Maestre, vă cer iertare că îndrăznesc, dar liedul dumneavoastră mi se pare că seamănă cu „Coriolanul" lui Beethoven, spuse unul din invitaţi după audiţie.

— Bine, dragii mei. În cazul ăsta, am să arunc „Păstrăvul" la gunoi ! răspunse compozitorul, mototolind partitura.

— Ce, eşti nebun ? interveni gazda. Şi ce dacă seamănă cu un „coriolan" ? Poate să semene şi cu o balenă ! E proaspăt ?

— De azi dimineaţă, răspunse ironic Schubert.

— Bine ! Un păstrăv se mănîncă, nu se aruncă. Să mi-l prepare cu maioneză ! Şi, smulgînd partitura făcută sul din mîna compozitorului, luată drept pachetul păstrăvului, o trimise cu un valet la bucătărie.

Noroc că bucătarul păstră partitura, care cuprindea unul din cele mai frumoase lieduri ale literaturii muzicale, şi o restitui discret autorului.

Şi astfel, „Păstrăvul" deveni nemuritor, chiar şi fără ... maioneză !

Fereşte-mă de prieteni că ...

Într-o perioadă mai aglomerată — muzică de scenă, de film, înregistrări la Radio — am întrerupt un timp pastila mea de „anecdotică muzicală".

Un coleg de breaslă — sînt discret — nu m-a uitat însă și mi-a adresat cu nespusă „amabilitate“ următorul catren :

„Anecdote nu mai spune
Melodii din nou compune,
Dar cînd îl aud pe note
Îl prefer în . . . anecdote !“

H. Nicolaide, fiind de față la prezentarea publică a unui „Album“ din melodiile mele, a exclamat :

— Hopa, Mitică ! (e titlul unui „cabaret literar-muzical“ la care am colaborat) și mi-a dedicat și el o epigramă :

„Cum apari pe piață
Cu-o nouă lucrare

Lumea melomană
Își pune-o întrebare :
Mă rog, compoziția
Este inedită !
Dar o fi de Deda ?
Prea e reușită ! . . .

Asta ne e soarta, Euterpe ! Cînd o melodie e slabă, toți ne-o atribuie cu generozitate. Dacă e bună, meritul revine interpretului. Iar dacă e șlagăr, precis e a . . . altuia !

O seară furtunoasă

În locuința sa din Ploiești, Paul Constantinescu scria zi și noapte. Geamul și ușa erau deschise într-un curent cumplit. Acesta era stilul său de lucru, atunci cînd — animat de pasiunea pe care o punea în munca sa creatoare — căuta să termine și apoi să finiseze o nouă compoziție.

Acum scria de o lună de zile la libretul „Nopții furtunoase“ a lui Caragiale, o nouă operă românească.

La un moment dat, s-a oprit din scris. Ceva nu era în regulă ! Ceva nu mergea, îl sîcîia cumplit ! Curînd și-a dat seama că pricina reală era o afurisită durere de cap. Căută un antinevralgic în buzunarul de la vestă, în baie, în dormitor. Nici urmă !

Desperat, s-a hotărît să meargă la farmacie.

— Bună seara ! Dați-mi, vă rog, un piramidon !

— N-avem !

— Un antinevralgic.

— N-avem !

— O aspirină !
— N-avem !
— Un algocalmin !
— N-avem !
— Atunci, ce aveți ?
— O șuncă delicioasă, cîrnăciori proaspeți, sau...
— Da' de cînd se vînd toate astea la farmacie ?
— Ne iertați, dar noi sîntem Alimentara, farmacia s-a mutat alături.
— Bine, dar afară scrie altceva !
— E vina celor de la cooperativa Prestarea, care trebuiau să inverseze firmele încă de acum o lună.
— Și de ce n-au făcut-o ?
— Păi, deviza lor e „Graba strică treaba !" Așa că, așteptăm...

Coco

La Craiova și-a făcut studiile și stagiul militar dramaturgul Tudor Mușatescu.

La orele de muzică l-a avut pe tînărul Ion Vasilescu. Exigent nevoie mare, profesorul îl ținea pe elev în cele mai mici note, vecine de-a dreptul cu corigența...

Mușatescu fiind muzical, contînd mai mult pe ureche, decît pe tainele portativului, după o notă patru — și încă „plus" — acordată zeflemitor — își puse în gînd să se răzbune.

Și prilejul nu întîrzie.

În frumosul parc craiovean, Vasilescu se întîlnea adeseori, lîngă același boschet cu tufe de liliac, cu o jună și frumușică fiică a Craiovei. Idila avansa cu pașii repezi ai tinereții.

Mușatescu, căruia nu-i scăpase acest lucru și aflînd că urma o nouă întîlnire, alergă în colțul străzii la vechea patiserie, în dreptul căreia apărea zilnic un bătrîn flașnetar cu eternul „Titanic Vals" (cum se

va numi mai tîrziu și comedia clasică a lui Tudor Mușatescu) și cu un papagal isteț, care trăgea bilete și — în plus — vorbea fără încetare vrute și nevrute.

— Nea Mișule, cît cîștigi mata cu caterinca asta într-o zi ?

— Iaca, un pol.

— Bine ! Uite ! Ai doi poli, dacă-mi împrumuți mie papagalul vorbitor pentru 24 de ore.

— Ba trei poli, că are un vocabular bogat, culeș din lumea întreagă și-l potrivește de zici că are minte de om deștept.

— Bine, nea Mișule, s-a făcut! Dar...

— Dar cînd vorbește?

Cînd pocnești din degete. Uite-așa, discret.

A doua zi în parc, profesorul îmbrăcat în unicul său costum festiv, ca la orice „rendez-vous" și cu reglementarul buchet de garoafe în mînă, se îndreptă spre locul întîlnirilor sale romantice, răspunzînd distrat la salutul neobișnuit de adînc al persecutatului său elev, aflat, ca din întîmplare, pe aceeași alee, cu o boccea în mînă.

Se așează pe bancă în așteptare. La puțin timp apăru și juna, cu o imensă pălărie cu păsărele și zarzavaturi — cum cerea moda vremii.

De îndată se auzi un glas strigînd de undeva, parcă de după boschet:

„Pupă-za, pupă-za, zar-za-vat, zar-za-vat, caraghioaso, caraghioaso — cară-te, cară-te.

— Cine-și permite așa ceva? Ce înseamnă asta? întrebă indignată Dulcineea.

Vasilescu o sfeclise.

— Nu pricep nimic, dragă! Crede-mă!

Vocea misterioasă se auzi din nou.

„Cară-te, cară-te, pupă-ză, pupă-ză!

Pe îndrăgostit îl treceau năduș elile.

— Ești ventrilog și-ți bați joc de mine! Adio!

Și Dulcineea plecă.

„Pa și pusi! Pa și pusi! Cară-te, cară-te" — se auzi din nou imperturbabila voce.

Asta le întrecea pe toate.

Vasilescu se decise să descopere misterul. Se îndreptă spre ieșirea din parc, iar acolo se piti după un

gard. După vreo trei-patru minute de așteptare apăru Mușatescu, ținînd în mînă bocceaua

— Aha! Asta e misterul, strigă furios profesorul zărind în boccea colivia papagalului. Te învăț eu minte, Mușatescule!

De data asta o sfeclise elevul. Papagalul însă interveni prompt:

— Un pupic, un pupic!

Mușatescu și Vasilescu pufniră mai întîi în rîs, apoi se îmbrățișară. Înțeleptul papagal Coco i-a împrietenit: prietenie și colaborare care au rodit mai tîrziu multe creații valoroase.

Jocul de-a opereta

Liberi și nesiliți de nimeni, nici măcar solicitați, am scris împreună cu Ovidiu Dumitru și cu regretatul A. Bocăneț, o operetă modernă, un musical pe libretul comediei lui Tudor Mușatescu, „Visul unei nopți de iarnă".

Prezentată la Uniunea compozitorilor, apoi la Teatrul de Operetă, lucrarea a cules elogii pentru text și muzică. Au trecut de atunci ani și ani.

Tăcere...

Pe comedia lirică „Jocul de-a vacanța" a lui Mihail Sebastian și pe versurile Cellei Tănăsescu, am scris partitura unei alte operete moderne, sau „musical", dacă vreți.

La Uniunea compozitorilor, lectura s-a terminat pe aplauze. La operetă, după două lecturi, am fost invitat să stabilesc și formația orchestrală. Apoi am fost chemat și am prezentat-o la Comisia de creație

Radio — T.V. pentru Televiziune. Felicitări, calificative excepționale.

Din nou tăcere...

Totuși, „Jocul de-a vacanța" s-a montat la Teatrul „Eminescu" din Botoșani! La proză, cu muzică... La fel și la Satu Mare. Tot la proză, cu muzică...

Și la Paris — o interpretă — nu de operetă, nu de musical — ci de șansonetă, a cîntat două melodii din acest „joc". Ceea ce înseamnă tot atît de mult cît și elogiile celorlalți. Ei și?

Să renunț? Dimpotrivă!

Mi-a venit o idee: Voi scrie acum pe un libret nou „Jocul de-a... opereta!"

Bor... sec

Sub egida teatrului „C. Tănase", efectuam un turneu pentru oamenii muncii aflați în stațiunile noastre de odihnă.

Conducător artistic — subsemnatul.

În colectiv, crema scenelor lirice și comice bucureștene.

Spectacolul se numea „Cu concertul în buzunar".

Am ajuns la Borsec. Urma să jucăm într-o sală de cantină improvizată ad-hoc. Capacitatea: patru sute de locuri, public — cam cinci mii.

Am scos niște mese în parc, două reflectoare, microfoane. Spectacol la ora șaptesprezece, pentru a nu se pierde masa de seară.

Soliștii, actorii și orchestra s-au odihnit, s-au plimbat și... a început spectacolul.

Eu dirijam de la pian. După vreo două-trei numere, orchestra a început să se diminueze, soliștii la

fel, comicii spuneau ce aveau să spună; dar, la poantă, fugeau grăbiți în culise. La un moment dat am rămas singur în scenă. Am luat microfonul și am început să-mi epuizez repertoriul ; apoi să-l bisez... Fierbeam de mînie. Eram decis să-i sancționez pe toți.

În sfîrșit, apar Trio-Armonia și, după ele, galben la față, contrabasistul.

— Da' ce-i cu voi ? Ce vi s-a-ntîmplat ? M-ați părăsit cu toții ? Singur în scenă cu cinci mii de spectatori ?

Contrabasistul se uită la mine, privi apoi insistent la scaunul pe care stăteam comod și-mi răspunse oftînd :

— Deh ! Păi dumneavoastră vă convine... Măcar, stați jos...

Abia seara am priceput motivul „indisciplinei". Artiștii mei încercaseră, din imprudență, curiozitate, toate izvoarele minerale din Borsec ! Ce-i drept, minunate ape, dar nu băute toate odată.

Unde nu-i cap, vai de... spectacol !

Ca două picături

La o masă de la berăria „Gambrinus" se aflau Ion Vasilescu, Maria Tănase, Victor Eftimiu, Ion Minulescu, Nicușor Constantinescu, Puiu Iancovescu, Cezar Petrescu care, între două gulere albe ale unor copioase halbe blonde și înfrigurate, comentau cu voce tare ultima comedie a lui Tudorică Mușatescu.

La un moment dat, își fac apariția cei doi frați Teodoreanu, atît de apreciați și iubiți de toată lumea,

în ciuda — sau tocmai datorită — firilor lor deosebite : Ionel — eminamente romantic, Păstorel — total caustic.

— Uitați-vă la ei, seamănă ca două picături de apă ! remarcă Ion Vasilescu.

Observînd figura comic-contrariată a lui Păstorel, Mușatescu rectifică :

— Pardon, ca două picături ... de vin !

Singurul vinovat

Dotați cu o mare sensibilitate, dublată și de o fantezie excesivă, oamenii artelor apelau adeseori la medic, îndemnați mai curînd de clasicul sindrom al ipohondriei — „fandacsia-i gata", vorba lui Caragiale — decît de o boală reală. Cu răbdare și putere de convingere, doctorul și echipa sa au știut să le redea încrederea în sănătate și să-i vindece pe cei realmente suferinzi.

Secretul profesional îl oprește însă pe fostul director al Policlinicii artiștilor (sper să nu mi-o ia în nume de rău precizarea — indiscretă — că este vorba de nepotul aviatorului de performanță Ionel Cociașu) să împărtășească multe din „originalitățile" pacienților săi artiști. Una însă i-a scăpat.

Într-o zi, au apărut în cabinet Păstorel Teodoreanu însoțit de prietenul său, Tudor Mușatescu.

— Ce vă jenează, maestre Teodoreanu ? l-a întrebat medicul.

Cred că ficatul. Uitați și analizele.

Doctorul îl examină, apoi spune:

— Se pare că vina suferinței dumneavoastră o poartă numai Bachus !

— Ți-am spus Tudorică dragă — exclamă satisfăcut Păstorel — că eu n-am nici o vină! Uite, ți-a confirmat și doctorul. Singurul vinovat este numai și numai Bachus.

Anul Nou și Euterpe

Anul Nou, pragul între două frînturi de timp, între un episod consumat și altul incipient, necunoscut, plin de surprize, de „suspense".

Pragul care apare pe genericul marelui serial al vieții a dat imbold tuturor oamenilor de pe toate meridianele : unora pentru a veni să se distreze mai bine, iar altora pentru a izbuti să distreze ei pe alții mai cu succes, ori mai cu folos.

În noaptea de Revelion compozitorii speră că unele din melodiile scrise special „în premieră" — să nu semene teribil — dar cu totul întîmplător — cu cele compuse „tot special", cu unul sau doi ani în urmă tot de ei sau de alții, autorii de versuri și mai cu seamă făcătorii de glume — fie chiar și de anecdotică muzicală, sau de răvașe de plăcintă — doresc ca măcar noii-născuți ai Anului Nou să nu le mai fi auzit nici odată... poantele.

Dar cine poate ști ? De cînd cu descoperirea memoriei celulelor poți avea și ghinionul acesta!...

Iar la teatre, marea speranță a actorilor este să nu fie distribuiți la spectacolul din seara de Revelion.

Dacă întîrzie careva la repetiție (mi-e prea drag Florin Piersic ca să dau nume) sau lipsește vreun cîntăreț la deplasare (cum să-l citez pe Cornel Constantiniu, care abia mi-a înregistrat două melodii) n-ar trebui sancționați cu mustrare cu avertisment...

Nu ! Ar fi deajuns să li se comunice că vor fi programaţi în spectacolul care se va termina în preajma Revelionului cam cu vreo jumătate oră înainte.

Dar, fiţi liniştiţi. Există şi reversul medaliei.

Şică Alexandrescu povestea, mai în glumă, mai în serios, cum s-a întîmplat într-o noapte de Revelion cu piesa lui O'Neill, „Din jale s-a-ntrupat Electra", care dura cam vreo patru ore.

Spectacolul a început la ora şapte treizeci şi la nouă şi douăzeci şi cinci de minute era gata.

Şi notaţi : fără să se taie nimic, nici o scenă, nici o replică, nici un cuvîntel, nici o virgulă măcar. S-a spus tot, dar absolut tot. Doar că fiecare actor se transformase într-un soi de crainic sportiv, iar spectacolul într-un raliu de mare viteză.

De atunci, meşterul Sică a aranjat — cum a ştiut mai bine — ca de Revelion să fie seară liberă ; cu alte cuvinte, să se joace ... „Relache".

„Singurul meu spectacol care izbutea dubla performanţă să se joace şi cu casa şi cu scena închise", glumea maestrul Sică Alexandrescu.

*

Nici Opera — pe cînd îşi desfăşura activitatea în actualul sediu al Operetei bucureştene — nu s-a lăsat mai prejos.

— În seara de Revelion jucam în „Bărbierul din Sevilla" al lui Rossini, îi relata Niculescu-Basu unui amic. Contele Almaviva era tenorul Viorel Chicideanu. După spectacol urma să întîmpinăm noul an la maestrul Egizio Massini, care — gazdă ospitalieră — organizase petrecerea.

Actul I a decurs normal. La actul II a început deodată o goană, un accelerando febril, un „allegro vivace con brio" incendiar. Orchestra prinsese aripi, tempourile se dublaseră, apoi se triplaseră.

Aria „Bărbierului" devenise un fel de sambă ; Rosina, soprana, se luase parcă la întrecere cu Ella Fitzgerald, Viorel atacase superbul său Do-natural, pe care-l ţinea cu dezinvoltură. Orchestra se desfăşura rapid. Eu, în „Aria Calomniei" l-am concurat fără voie — pentru prima şi ultima oară — pe Louis Armstrong.

În sfîrşit, s-a lăsat cortina. Publicul aclama, generos, această nouă şi surprinzătoare versiune a „Bărbierului". De pe Egizio Massini şi de pe noi însă curgeau apele, iar primul violonist leşinase în fosă.

Abia la miezul nopţii, cînd am ciocnit cupele de şampanie am aflat taina maratonului muzical :

— Uitasem să iau şampania de la Roccus (o băcănie vestită de pe strada Academiei) şi, dacă nu mă grăbeam să mai găsesc deschis, am fi băut acum apă de Căciulata ! ne-a mărturisit maestrul . . .

„Bibanul de aur"

„Sper ca de Revelionul acesta să fiu lăsat în pace, ca să petrec sărbătoarea Noului An în mijlocul familiei".

Dacă auziţi fraza aceasta rostită de un artist, să nu-l luaţi în seamă. Omul încearcă să se amăgească singur. De fapt, e tare amărît, din cauza lipsei solicitărilor.

„Spune-mi, dragă, explică-mi, te rog, cum voi putea face faţă ? La ora 12 noaptea trebuie să fiu în acelaşi timp în cinci locuri diferite. Vai de Revelionul meu !"

Dacă auziţi fraza aceasta rostită de un artist să nu-l credeţi. El se lamentează de formă, afectînd o desperare care ascunde de fapt — şi încă destul de stîngaci — fericirea. Fericirea de a fi solicitat, de a întîmpina noul an în mijlocul publicului, al spectatorilor dragi, pentru care asudă pe scîndurile scenei, pe podiumul sălilor de concerte sau pe estradele simplelor restaurante.

Revelionul înseamnă pentru cei care îl organizează la Radio şi Televiziune pregătiri febrile, goana după repertoriu, repetiţii de noapte, solicitarea autorilor de sketchiuri, concursuri, jurii, comisii şi altele.

Teribilă însă e disputarea de către artişti a materialului adunat şi selecţionat.

— Eu o cînt p-aia cu marea aurie.

— Da' ce-ți veni dragă, cu marea acum în toiul iernii ?

— Ei și ce, la Eforie nu se petrece de Anul Nou ? Și ce Murfatlar, să-ți îndulcească al dragostei amar, să-l sorbi din poloboc, nu din pahar, vorba lui Păstorel Teodoreanu.

— Confunzi tu ! La Eforie nu găsești Murfatlar. Poate la Rozmarin, la Predeal !

— Fiindcă, veni vorba, ce-ar fi să cînt și eu, „Bun e vinul Ghiurghiuliu".

— Pardon, pe ăsta-l cînt eu.

— Eu, îl zic pe acela cu noaptea și cu dimineața, l-am auzit de un Revelion pe Ștefan Bănică. Și n-are decît să-l cînte după mine și Gică Petrescu dacă are poftă, dar numai după mine !

— Păi vezi !, interveni amărît Dem. Rădulescu. Asta-i baiul ! Vreau să spun anecdota cu girafa. Hopa ! Nu ține ! C-a zis-o înainte Puiu Călinescu. P-aialaltă cu maimuța a consumat-o Horia Căciulescu, pe motiv că i se potrivea de minune. Vin cu o trufanda fainâ : un banc teribil în care Colombo îi păcălește deodată și pe Kojak și pe Șeriful și pe Manix. Altă plasă : Jean Constantin îi interpretase cu o jumătate de oră înainte pe toți, plus pe John Wayne.

Ce m-am gîndit ; am să apar în „Onedin" sau mai bine la Dallas, în J.R. și fac rupere ! Na-ți-o ruptă că ți-am dres-o : cu cinci minute înainte Nicu Constantin privise împrăștiat, ca de obicei, publicul, iar Lulescu îmi mîncase poanta imitînd-o pe micuța Lucy. Am să apar în Falconetti. Fioros ! Nu, că-mi taie cauciucurile la mașină și . . . nici n-am !

— Ce n-ai ? Cauciucuri ? mă întreabă Ștefan Bănică.

— Nu, mașină !

— Să încerc totuși rolul lui J. R. Ewing !

— P-ăsta-l fac eu, intervine, fără apel, Stela Popescu.

— Nu-i nimic, nea Deda. Îi învăț eu minte pe toți. Nu voi spune anecdote. Am să cînt ! Mi-am ales repertoriul, am făcut rost de partituri, de orchestrații, ba chiar am vorbit și cu maestrul Sile Dinicu :

— Știți, maestre, vă rog să mă ajutați. Voi organiza o șezătoare de muzică ușoară „Bibanul de aur". Și cum știu că totdeauna sînteți alături de tinerele

speranțe, vă rog să dirijați — ca la toate celelalte festivaluri — și să fiți și în juriu. Mai găsiți dv. niște jurişti, pe Nicușor Kirculescu, pe Mișu Iancu — tot sînt d-lor și avocați — și o fetiță bucălată, drăguță, pe Camelia Dăscălescu, bunăoară . . ."

— Bine, bine, Bibanule, cu plăcere — mă asigură Sile Dinicu. Îngrijește-te însă de voce, că fără ea s-a dus „Bibanul de aur".

M-am repezit la farmacie, am comandat gargară cu Romazulan — adică pe românește „mușețel" — că știam sigur că nu se găsește, Rinofug, Rinofag, Rinosept, Rinocer, Rino Ventura, mă rog, tot ce face bine

la voce. Cînd deodată, simții ceva rece și antimuzical. Pricepusem ce-a vrut să spună maestrul Sile cînd a amintit de voce.

Am luat repede o fisă și am pus-o în telefonul public. Degeaba ! Că tot nu funcționa. M-am repezit atunci pînă acasă și l-am sunat pe Cristian Popescu.

— Allo, Cristiane, băiatule ! Salvează-mă, ajută-mă să cîștig „Bibanul de aur". Tu ești vocea mea dragă, tu mă imiți așa de bine, încît atunci cînd eu filmez la Televiziune, făcînd play-back, adică mimînd cîntecul imprimat de tine, cu vocea ta bîbanică, reușim să păcălim cinci milioane de telespectatori, bașca ascultătorii de radio, care toți cred că eu am cîntat. Hai, Cristiane dragă ! Te rog din suflet !

— Îmi pare rău, nea Bibanule, dar nu pot. Sînt răgușit mort, îmi răspunde Cristian Popescu, șoptit, cu un glas ... armstrongian. Am repaus vocal treizeci de zile.

S-a dus „Bibanul de aur" !, nea Deda. Cu șezătoare, cu juriu, și juriști, și mențiuni, și premii speciale ! Trebuie să mă întorc la anecdote ! Inedite ! În primă audiție ! Ce, sîntem la anecdotică muzicală, nea Deda ? La mine — vrei, nu vrei — lumea trebuie să rîdă !

Măi, și ce frumos suna „Bibanul de aur" ! ...

„Nu-l treziți, că... cere vin"

Printre păstrătorii cumpătați ai tradiției sărbătorilor de iarnă s-au numărat Ion Creangă, Al. Vlahuță, Mihail Sadoveanu; Tudor Mușatescu, Ion Vasilescu și mulți alții, printre care și Al. O. Teodoreanu-Păstorel.

Doar că acesta din urmă, pentru a nu uita bunele obiceiuri prilejuite de Anul Nou, făcea exerciții în tot restul anului. Cu atîta sîrguință, că i se dusese vestea.

— Unde-i Păstorel, dragă? întrebau colegii de breaslă scriitoricească, ori actorii — bunii săi prieteni.

— E la Copou, la Iași. Face repetiții în vederea Revelionului, cu un Cotnari de pe vremea lui Petru Rareș.

— Păi, sîntem abia în septembrie! obiectau naivii.

— Eu, intervine Mușatescu, aș face Revelionul și în iulie cu un astfel de Cotnari.

Al. O. Teodoreanu-Păstorel nu făcea nici un secret din pasiunea lui pentru Bachus, pasiune care excludea cantitatea, în favoarea calității deosebite pe care o pretindea licorii „divine".

El a ținut să-și sărbătorească „zeul" în savuroasele pagini ale operei sale, excelînd în „Gastronomice" și în „Hronicul măscăriciului Vălătuc". Același talent însă, l-a dovedit și în diferite alte ocazii.

Mariei Tănase, pe care o aprecia pentru frumusețea glasului ei, i-a închinat — pe muzica celebrului „Blestem" — catrenul:

„Fă-mă, Doamne, morcov, ceapă;
Fă-mă, Doamne, tot ce vrei:
Praz, dovleac, spanac, ardei,
Dar păzește-mă de apă!"

Prietenului Ion Vasilescu, pe melodia „Fetițe dulci ca-n București", i-a trimis de Anul Nou următoarea urare:

„De Anul Nou eu te sărut
Și iți doresc, ca vechi expert,
Ani buni să ai, măcar un sfert
Din cîte sticle am băut !“

Dacă ulciorul nu merge deseori la apă, în schimb ajung la apă — și încă minerală ! — cei ce folosesc prea des „ulciorul“ de Cotnari.

De la Slănic, unde a sorbit nu licoarea lui Bachus, ci apele... binefăcătoare, i-a trimis — pe melodia „Nu-ți pare rău cînd vezi că plîng ?“ — versurile :

„Mă plimb cu apa în pahar,
Păsind încet, solemn și rar,
Și fără jenă beau pe stradă,
De parc-ar fi... Cotnari.
Mă plimb cu apa în pahar.
Dar unde-i Puiu[1]*, să mă vadă ?*
De m-ar vedea, tot n-o să creadă !
Sorb „apa“ (! ?) din pahar...“

Tot din stațiunea balneoclimaterică Slănic, cu prilejul Anului Nou, Păstorel le urează celor trei „alhambriști“ — Nicușor Vlădoianu, Nicușor Constantinescu și Ion Vasilescu — pe melodia „Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara ?“ — următoarele :

„De Anul care stă să-nceapă,
Eu vă doresc noroc, parale ;
Să nu beți ape minerale.
În fine, nici un fel de apă !“

[1] Este vorba de actorul Ion Iancovescu.

Iar la cabinetul medical, o altă epistolă pe șlagărul vasilescian „Hai acasă, puișor !“ :

„Doctore, mă simt divin,
Și umflat ca un burete.
Un burete plin de sete
Nu pentru apă, pentru vin“.

Spre neuitarea umorului și ironiei fine, de care el însuși nu s-a cruțat, și-a semnat propriul epitaf — alături de care ochiul cititorului presimte, săpată în piatră, masca-emblemă a aceluiași zeu, părinte al comediei, al scenelor pe care, de fapt, se derulează de mii de ani comedia umană.

Epitaful i l-a încredințat lui Ion Vasilescu, cu următoarea scrisoare :

„Dragă Ionele, îți trimit un epitaf pentru mine, pe melodia ta *Firicel de floare-albastră*. Te rog, ai grijă la *momentul oportun* :

„Aici zace Păstorel,
Suflet bun și spirit fin ;
Dacă treceți pe la el,
Nu-l treziți, că . . . cere vin“.

„Autobiografie“, neromanțată

Ziceau că sînt copil precoce,
Căci compuneam mereu, feroce,
Nu mă lăsam de cîntece
Nici cînd eram în scutece !

Prin clasa a V-a de liceu
L-am cunoscut pe C. Tănase,
Trei melodii el îmi băgase
Într-o revistă mare ! Eu . . .

. . . Mă și credeam compozitor.
Radioul mă solicitase,
Gică Petrescu mă „cîntase“,
Eram „celebru“ autor.

Cînd unul „maestre“-mi zisese,
Eu mă simții ca-n paradis
— De faceți cinste, adăugase,
Diseară voi striga și „bis“ !

Un editor îmi tipărise
Vreo cinci tangouri și-un foxtrot,
Dar de vîndut, nu prea vînduse
Și se plîngea, zău, peste tot :

— De cînd l-am cunoscut pe Deda,
Muzicii lui eu m-am dedat.
Dar, în loc să văd moneda,
Constat că am numai de dat ! . . .

Și scris-am șlagăr după șlagăr,
Căci clenciul *lor e-un element*
Ce face șlagărul de . . . „zahăr“
Și nu mai riști un faliment.

Nu-mi cîntați virtuți deșarte
Riscați să fiți dezamăgiți.
Mă-mpăunez c-am scris și-o carte ?
Deloc ! Vă rog doar . . .
. . . s-o citiți !

În loc de epilog

— Euterpe ! Cum, ai obosit și mă părăsești în plină vacanță ?

Aaa ! Dorești numai o pauză, o scurtă pauză, așa, ca la un concert ... doar cincisprezece minute !

Bine, dar o pauză ar despărți volumul I de volumul II, iar cincisprezece minute s-ar putea transforma în ... 15 ani și, deh ! Știu eu ? O fi bună teoria relativității, dar ... nu să mi-o aplici !

N-ar fi mai bine să încercăm o vacanță non-stop, așa, ca un spectacol mai nou de revistă ?

Stai ! Unde pleci ? De ce te grăbești ? Revii ?

Cînd ? Într-o zi ? ... Un an ? ... Un secol ? ... Nu știi precis ?

Dar, măcar, te rog, pune o vorbă bună la Editură, pentru volumul II.

Nu tu ? ... Dar cine ? Cititorii ? Dacă le-a plăcut primul volum ? ...

Da, recunosc, ai dreptate ! Totdeauna ai tu dreptate, Euterpe ! ...

Dar pînă la revedere ...

... Mă mai gîndesc ...

MĂ MAI GÎNDESC LA DUMNEATA

Versurile de AUREL STORIN

Muzica de EDMOND DEDA

E7 Dm7 G7 C
Mă mai gîndesc la dumneata Care a trecut ca o va - gă.
F Dm E7 Am E7
Printr-o ploaie rece de ro - manță Și vreau să-ți spun ce - va
Am Dm7 G7/9♭ G7 C
Mă mai gîndesc la dumneata. 12 Grăbită umbră trecă - toare
Caci mă
F Dm7 E7 Am Dm6
Dar cum să-ți dau de veste oa - re Cît mă gîn - desc la dumnea - ta
Am Dm7 G7 Em Am Dm7 G7
Văd prin o - raș Pași rîn - duți pași. Pe asfal - tul frunzelor dea -
C Am6 H7 Em Am H7
ra - mă Și mă grăbesc Parcă-n - tîl - nesc Și pașii cu vreau să
Dal Segno e poi CODA. CODA
E7 E7 Am Dm Am
presc desc la dum - nea - ta

Bibliografie

Pe lîngă Euterpe şi propria-mi memorie, m-au ajutat la culegerea de date, amintirile Elenei Zamora, Emil Marinescu, Arthur Rubinstein, cărţile autobiografice ale lui Edith Piaf şi Maurice Chevalier, volumele „I. D. Ionescu-Union“ de I. Massof, „Regii jazz“-ului de H. Panassié, „Viaţa lui Leonard“ de Viorel Cosma, ca şi unele studii şi articole ale acestuia din revista „Muzica“, „Muzele vesele“ ale lui George Sbârcea, „Viaţa lui Marie Curie“ de Eva Curie, „Însemnările lui Sică Alexandrescu“ şi chiar — „Parada muzicii uşoare româneşti“ a subsemnatului.

Tuturor — mai puţin autorului — mulţumirile mele !

Cuprins

	Pag.
Euterpe în vacanță	5
Să începem cu... începutul	9
Tinerețe fără bătrînețe se poate...	11
Anton Pann și Folkul	14
Neștiutele căi ale Euterpei	15
Un suflet ales	16
În... Valurile Dunării	18
Valurile Dunări de... Johann Strauss	19
La începutul veacului	21
Apropo	22
Omul la nevoie se cunoaște	22
Prognoza în artă	24
„Iar s-a îmbătat Bach"	25
Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seara cu... muzica ușoară	26
„Cu lăutarii după mine..."	29
„Să vină pompierii !"	30
Twist	33
Euterpe în... ofsaid !	36
Gol... pușcă	38
De la „Capriciu" la capricii	40
Un fruntaș de frunte	42
Othelo și corpul diplomatic	44
Hora Stacatto	46
„Scripca" unui geniu	48

Pag.

Cum a ajuns romanța, tango 48
Spectatori și antispectatori 49
Și nu ne duce pe noi în... eroare 51
Instantanee mai mult sau mai puțin plăcute 52
...Și compozitorii despre ei 54
Concert cu... cărbuni 55
Contabil sau dirijor 56
Blana „Faust" 57
Un animal exotic 58
Măgăria sa serenissimă 59
Ordinul „Cățelul de aur" 60
Café-concert 61
„Nașul" revistei 62
Album 63
A crea un cîntec 64
Sică Alexandrescu... actor 67
„Nu-i Tănase cel cu nasul, ci Tănase cea cu glasul!" 70
Euterpe și... tehnica modernă 73
Avem de toate... dar nu pentru toți 75
Mie îmi place Tom Jones 76
Euterpe la... dentist 79
O veche cunoștință 81
Privighetoarea 82
Nu se mai scrie 82
Cum se lansează un șlagăr într-o operă! 83
Magia lui Molière 84
Întîrzierea 86
Și pentru că vorbim de șlagăr 87
„Salcia" lui Moculescu 88
Unde-s cavalerii de altădată 89
Cartea de telefon 92
Modă 92
Și o modă... „ultra" 93
„Bravo, Nadia!" 93

Copil de trupă . . . . . .
„Nu mai plînge, baby!“ . . . . . .
Nu știi de unde sare... pisica . . . . . .
Euterpe printre... scoțieni . . . . . .
Țigări „Cheia“ . . . . . .
Instantaneu cu... Napoleon . . . . . .
Labiche la... biserică . . . . . .
Flori . . . . . .
Picasso în vervă . . . . . .
Poartă fără rost . . . . . .
Morală plastică . . . . . .
Cîntar . . . . . .
Consolare . . . . . .
Vocalize... antirabice . . . . . .
Mustață poreclit „Ambele-trei“ . . . . . .
„Favoriții“... Euterpei . . . . . .
„Băieții teribili“ . . . . . .
Tănase și Chevalier . . . . . .
„Raza misterioasă“ . . . . . .
Băiatul are stofă . . . . . .
Un bătrîn sportiv . . . . . .
Atenеul Român . . . . . .
Unde te „pitești“ tinerețe? . . . . . .
„Dulcea pasăre a tinereții“ . . . . . .
Răzbunarea lui Nae . . . . . .
Euterpe între șansonetă și jazz . . . . . .
Întîlnire pe... valuri . . . . . .
„Trurli“ și vocea a III-a . . . . . .
„Ți-am luat un mărțișor“ . . . . . .
„In Dîmbovița... veritas“ . . . . . .
Între Hipocrat și... ipocrit . . . . . .
Lecția de canto . . . . . .
„Înșir-te, Mărgărite“ . . . . . .
Chopin și răul de mare . . . . . .

Pag.

Arthur 144
Monstrul din lacul Loch Ness 146
Aplauzele 148
„Sonata Lunii“ 150
D-ale celebrității 152
Brașoave... muzicale 154
Thalia și... Labuș 157
Tarzan 160
Veritabilul Tarzan 161
Depășirea 163
Ah!... decibelii 164
Monsieur le vent 165
Aventurile unei romanțe 166
„Drum bun“ 168
Albă ca Zăpada și cei șapte... compozitori 171
Muzica și... cardiologia 173
Cu Charles Trenet 176
Fără-asemănare 179
Ion Vasilescu și „Țărăncuța“ 184
„Samba de la Las Vargas“ 185
Mărul discordiei 186
Între versuri și muzică 187
Mozart diletant 189
Măgari și „măgari“ 191
Cheia Euterpei 193
Se mai întîmplă și a-a-a-șa 194
Serial 195
O lacrimă și-un zîmbet 197
Spontane 198
În jurul unui proverb 199
„Violon d'Ingres“ 202
„Sărbătoarea veseliei“ 203
„Testamentul“ 206
O lectură „originală“ 263

Pag.
...Şi dă-ne nouă aplauzele de toate zilele 209
Toţi trei ? 211
La Naţional 212
Răbdare 213
Multiple chemări 213
Metamorfoză 220
Nae Roman şi Fernandel 222
„Suflet candriu de papugiu" 224
Maestrul Enescu şi muzica „lejeră" 226
Pălăria 227
Menuhim şi... Năstase 229
Tot la Paris 230
Colorit 230
„Vă place Brahms ?" 231
Oh, yes ! 231
ABBA et Co. 233
Chiar şi fără maioneză 235
Fereşte-mă de prieteni, că... 235
O seară furtunoasă 237
Coco 238
Jocul de-a opereta 241
Bor... sec 242
Ca două picături 243
Singurul vinovat 244
Anul nou şi Euterpe 245
„Bibanul de aur" 248
„Nu-l treziţi, că... cere vin" 252
„Autobiografie", neromanţată 255
În loc de epilog 257
Bibliografie 259

Întreprinderea poligrafică Braşov — 1095

În pregătire de același autor:
«EUTERPE ȘI „MUZICA POP"»

APROPO: Menuhin, nu Menuhim,
cu „m" la urmă (Euterpe).

Lei 7,50